

Het bloemengraf

August Snieders

bron

August Snieders, *Het bloemengraf*. J.P. van Dieren, Antwerpen 1855

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/snie001bloe01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

AEN
MYNEN BROEDER
JOSEPH SNIEDERS,
BURGEMEESTER
DER GEMEENTEN
BLADEL EN NEDERSEL.

[Voorwoord]

Aengedreven door de bemoediging, welke de lezer vroeger aen *de Arme Schoolmeester, de Dorpspastoor*, en andere myner novellen geschonken heeft, keer ik nu weêr, voor eenige oogenblikken, naer de afschildering van het eenvoudige buitenleven terug.

Het Godsboek zegt wel met reden: ‘Waer onze schat is, daer is ook ons hart!’ en waer anders zou onze dierbaerste schat zyn, dan in het dorp, waer men nog zynen huiskring, de vrienden zyner jeugd, waer men al de herinneringen der gelukkigste jaren heeft - van die jaren, waerin het dorp voor ons eene eindelooze wereld, eene gouden tor of een kleurige zomervogel een wezenlyke rykdom is!

Niet waer, in eene wereld welke men begrypt, kent en gevoelt, is de schryver, de schilder, is ieder kunstenaer welsprekender, dan in die, welke hy slechts oppervlakkig aenschouwen mag.

Als ik in myn dorp vertoef, dan meen ik alles te begrypen wat my omringt; dan schynt my niets onleesbaer in Gods schepping. De handeling der menschen, hunne dryfveêren en hun doel, zoo zwart gemaskerd in de woelige wereld waerin wy leven, liggen dáér open voor ons oog. Ik ken in die omstreek ieder bewooner, gelyk ik er iedere wooning ken, op welker dorpel ik my herinner als kind gespeeld te hebben: overal gevoel ik my thuis. De akkers, de weiden, de heivlakten, de bosschen en vooral de gryze toren van het dorp - alles schynt my 'welkom' toe te roepen als ik wederkeer, en tot 'wederzien' als ik henen ga.

Onze hoog geschatte kunstbroeder, de dichter Ten Kate, zegt niet te vergeefs, in een zyner heerlyke stukken, sprekende over de geboorteplek:

..... Slechts dáár kent gij de menschen,
 Wyl gij de kindren kendet. Dáár-alléén
 Zweeft de ademtocht des Vredes rond U heen,
 Dáár lieven ze U, omdat ze U allen kennen,
 En aan *uw* liefde en - feilen zich gewinnen.
 Dáár leest ge in 't hart, en dáár begrijpt gij eerst
 Het Godsbestuur dat over alles heerscht.

Wat ik hier achteloos voorby ga, daer zal ik ginder voor blyven stil staen.

Op den berk, met zyne zilverige schors, die in mynen kindertyd nog slechts een heester was, zoek ik den naem, dien ik er destyds heb ingesneden - en zie, hy heeft die letters

als een trouwe vriend bewaerd en hoe grooter hy wordt, hoe breeder zy op zyn zilverig omkleedsel pronken. De wilde bloemen, die aen zynen voet groeijen; de zomervogels, die over de kelken heen zweven; de gouden tor of de gehoornde slak, in haer kreukelhuis, die aen zynen voet kruipen - dat alles glinstert, leeft en beweegt zich nog altyd onder hetzelfde ritselende loover, onder diezelfde koesterende zonnestralen: dat behoudt de ryke kleuren en het leven van voorheen.

Zóó wordt die berk, zoo wordt ieder voorwerp voor my een gedenkteeken, eene bladzy uit het eerste gedeelte van myn levensboek.

In die herinneringen ligt poëzy; want het zyn slechts de kinder-oogen, die alles wezenlyk schoon en tooverachtig inzien; het is slechts in dien tyd, dat het hart met eenen *niet* te vreden is. Als wy grooter en ryper in jaren worden, als de stoffelyke bezigheden ons onrust, kommer en nachtwaken afdwingen, dan heeft een kleine berkenboom, eene wilde bloem, eene gouden tor, of de warme zonnestrael voor ons datzelfde aanzigt, diezelfde tael niet meer. Maer gelukkig! de indruk van hetgeen de glinsterende kinder-oogen gezien hebben, is levendig en de herinnering aen hetzelfde weegt soms op tegen de wezenlykheid!

Ik begryp ze niet die kunstenaers, als ik onze tentoonstellingen bezoek, welke gedurig de begeestering verre van hunne eigene bakermat zoeken, en ons steeds door een ongekenden hemel willen betooveren: alsof hun eigen grond geene genoegzame stof, tot het scheppen van wonderen, opleverde.

Het vreemde kan ons *verwonderen*; het eigene zullen wy *bewonderen*. Het eerste kan ons eenen kreet van voldoening afdwingen; maer het tweede zullen wy voelen, begrypen - kortom het zal ons, indien wy eene gevoelige ziel hebben, tranen aen de oogen ontlokken. Het eene is het ligchaem; het andere is de ziel.

Als ik den schilder aldus den grond zyner geboorte - dien, aen welken hy verbonden is door zyne herinneringen en zyne toekomst, en waer tusschen wieg en graf zyne levensketting van rozen en doornen geweven is - als ik hem dien te arm hoor beschouwen en zie ontvlugten, om in den vreemde oogtreffende goocheltooneelen te zoeken, dan schud ik het hoofd, en hy is voor my, in vele opzigten, slechts een arm kunstenaer.

Wie geene ingeving voelt daer waer hy zyne jeugd gesleten heeft; waer zyne zoetste jaren zyn heengerold; waer iedere stap hem eene vaderlandsche herinnering geeft - hy kan het ligchaem bezitten; maer nooit de ziel. Hy kan de magt van uitvoering hebben; maer nooit *la bosse*, het verheven en onbegrepen *là!*

Ik keer dan, zoo als ik reeds zegde, op eigen grond terug, en wil er met u, lezer of lezeres, eenige oogenblikken vertoeven: niet om er diepzinnige bespiegelingen te maken - neen! wy zullen te zamen, zoo als Charles Nodier zegt, *flâner*; hetgeen Töpfer noemt *ne rien faire et rêver*. Even als de schilder, na eene moeijelyke studie, zyne uitspanning en rust zoekt in het schetsen en krabbelen, zoo ook zoeken wy het *dolce far*

niente, in deze stille en kunsteloze vertelling. Wy willen in de heide de ligte stof opvangen voor eene kleine schets, niet eene die u treffen zal, u, die gewoon zyt aen de bloedtafereelen der fransche school; maer eene, waermeê ik toch hoop eenen traen in de oogen, of wel eenen glimlach om de lippen te tooveren van die, welke het eenvoudige nog beminnen.

Ieder jaer, in den herfst, neem ik, om dus te zeggen, den wandelstaf op en ga een bezoek afleggen in myn geboortedorp Bladel,¹ in 't oude '*quartier van 't Kempenlandt*' gelegen - een dorp, met eene schilderachtige ligging, met gulhartige bewooners, met dichterlyke overleveringen, met gansch byzondere zeden en gewoonten.²

Op een schoonen september-namiddag van het jaer 1854, bezocht ik, in een dorpje, niet verre van het eerstgemelde gelegen, de plaets, onder den naem van het *Bloemengraf* gekend.

Onder het voortwandelen, zegde my een myner broeders, die my vergezelde:

- 1 Bladel, voorheen *Platella*, is een der oudste en tevens der merkwaardigste dorpen van het '*quartier van 't Kempenlandt*.' Het was daer dat Karel, *de Eenvoudige*, den 15 juny 922 eene 'daghvaerding' hield en het erfgebied van Egmond aen Dirk I, graef van Holland, schonk. Wy zullen gelegenheid vinden op dit 'mystiek dorpje' zoo als de heer Alberdingh Thym het noemt, alsmede op Nedersel (Nederzael, *Sala Inferior*) in latere werken, terug te komen.
- 2 In de verschillende romantische schriften van mynen broeder Dr. J. Renier Snieders, te Turnhout, vindt men eenigen dezer, op eene heel eigenaerdige wyze, afgeschilderd.

‘Ja, het is eene wonderlyke geschiedenis, welke zich aen deze plaets verbindt, en om u niet als vreemdeling aen het *Bloemengraf* te laten komen, zal ik er u middelerwyl het een en ander van vertellen. Op zekeren zomer - ik laet het jaertal ter zyde - werd de aendacht der goede bewooners van het dorp getroffen, door het zonderlinge geval, dat één enkel graf op het kerkhof, niet met gras begroeide, terwyl heel het doodenveld integendeel met weelig groen overdekt was.....

- Dat zou nog al natuerlyk kunnen uitgelegd worden! onderbrak ik, glimlagchen den mystieken toon, dien hy aennam.

- Ik ontken dat niet, ging hy voort; doch laet my ongestoord myn verhael voortzetten, juist zoo als het is. In het midden van dat groen bleef dan, zeg ik, de ruimte van eenige voeten onbegroeid - ik vergis my, dat vak was als een malsche en weelderige bloemenkorf. De schoone goud- en lieve-vrouwe-bloemen verdrongen zich naest elkander, en de ryk gekleurde zomervogels en de nyverige byën zweefden, by voorkeur, boven die bevoorregte plaets.....

- Regt dichterlyk gevonden!

- Glimlach niet; want ik geef u de stoffe voor een nieuwen roman, en die het voorregt zal bezitten, op waarheid gegrond te zyn..... Het *Bloemengraf* dan trof de aendacht der dorpingen, vooral als zy des zondags ter kerke gingen, en zy spraken er over alsof het iets zonderlings, misschien nog wel iets anders, ware..... ‘Maer wie zou daer dan toch wel begraven liggen?’ was de algemeene vraeg, en een der oud-

ste dorpelingen, na geruimen tyd geteld en nagedacht te hebben, zegde plotseling: 'Dat is daer het graf van Beth Daems!'

'Beth Daems! die naem deed eene algemeene ontroering ontstaen; want men herinnerde zich by dat woord eene droevige geschiedenis: de opkomst en den ondergang van een aanzienlyk huisgezin in het dorp - en boven alles eene voorbeeldige deugd, eene heilige zelfs-opoffering van het arme meisje, wiens naem de grysaerd daer plotseling had aegehaeld.

'Neen, dichter! het Evangelische gevoel is hier niet verloren, en beken met my, dat die weinig te vinden deugd in onze zamenleving, des te schitterender is, als men haer ontmoet in harten, die niet de minste beschaving genoten hebben; die haer bezitten uit eigene en niet uit aengeleerde beweging. Het zyne ruwe diamanten, maer het zyn toch altyd kostbare edelsteen; welnu, zulk een edelsteen was het hart van Beth Daems.

- Uw verhael begint my te boeijen! onderbrak ik.

- Heb geduld, het zal u dit meer en meer doen. Ik heb het u gezegd, ik lever u de stoffe voor eene nieuwe vertelling..... Gy weet onze dorpelingen zyn te goed, te eenvoudig om niet ligtgeloovig te zyn. By het zien van dit natuerverschynsel fluisterden zy dan ook elkander welhaest het woordje 'mirakel' toe, en had de verlichte dorpspastoor er zich niet tegen verzet, men had meer aen het nederige graf dan in de kerk zelve geknield. Wat wilt gy! het arme volk, dat zoo veel te vragen heeft van Hierboven, knielt het liefste dáér, waer het God het digtste by denkt!

‘Door een toevallig besluit, van wege de hoogere geestelykheid, werden al de kerkhoven omgespit, en op nieuw met hooi- en klaverzaed bezaeid. Het graf van Beth Daems onderging het algemeene lot. Het was dan ook welhaest niet meer zichtbaer, en de dorpelingen vergaten weêr, even als te voren, de nederige afgestorvene. Gras en klaver schoten weelig op het doodenveld in de hoogte; maer wonderlyk! op het graf van Beth Daems was weêr geen enkel graspyl te vinden....,

- Inderdaed wonderlyk! Was het toeval, of was er heimelyk eene menschelyke hand in het spel, die.....

- Ik oordeel voor het oogenblik niet: ik deel u de geschiedenis meê zoo als zy wezenlyk is. Even als het vorige jaer, kwamen er weêr bloemen op het graf te voorschyn; zy hieven malsch en geurig hare kelken in de hoogte; de ryk gekleurde zomervogels zweefden weêr over het graf heen; de gonzende byën kwamen er weêr haren honig zoeken - kortom de prachtige, en zoo algemeen bewonderde bloemenkorf pronkte weêr, zoo schoon als te voren, in het midden van het groote grasperk.

‘Meer dan ooit bleef de dorpeling aen het graf staen, en mompelde eerbiedig: “Beth Daems.” Men wees elkander, op eene geheimzinnige wyze, de schoone en digt geplante bloemen, en men vroeg, of eene menschelyke hand dat wel zou durven of kunnen doen.

Ha! zegde een der dorpelingen; de goede God wil niet, dat wy Beth Daems vergeten, omdat zy inderdaed eene martelares in ons midden geweest is. De bloemen op haer graf

roepen onze aendacht, en meer dan ooit, dáérover in.....’

Ik ging nadenkend naest mynen verteller voort, wiens woorden my inderdaed getroffen hadden.

‘En kan het niet een werk der Voorzienigheid zyn geweest, sprak hy voort, dat men juist door die bloemen, de weldaden herdacht, welke dit vergeten werkmeisje bewezen had? Wie, zonder die bloemen, zou nog van haer en hare deugden gesproken hebben, in eene wereld, waer men zoo ligtvaardig vergeet? .... Thans herinnert men zich haer weldoen; men vertelt hare geschiedenis aen den gezelligen haerd, en de heldin van myne volks-overlevering - of hoe gy myn verhael ook noemen wilt - mag ten voorbeeld gesteld worden aen onze dorpsjeugd.....

- Gy hebt gelyk - en uwe woorden, ik beken het, hebben inderdaed eene dichterlyke betoovering in my doen ontstaen..... Doch gy hebt my het einde, en niet het begin van uwe bloemen-historie verteld.

- Indien uwe weetgierigheid reeds zóóver is opgewekt, dan vrees ik niet meer myn doel niet bereikt te hebben. Ik ga aen uw verlangen breedvoeriger voldoen.....

Wy waren aen het kerkhof gekomen, en gingen tot by het graf. De bloemen waren verwelkt; de schoone vlinders waren verdwenen; de herfst had reeds aen het graf, gelyk aen gansch het kerkhof, zyne frischheid ontnomen. Een zachte wind speelde fantastisch, met de afgevallen bladeren, over de heuvels heen, en bewoog zacht de planten, die op de rustplaets van de doode groeiden.

Ter herinnering aen het graf van het arme meisje, heb ik eene dier bloemplanten uitgetrokken, dezelve meêgenomen, en toen deze, geruimen tyd nadien, nog op myn venster groeide, herdacht ik dikwyls de woorden myns broeders en ik beloofde my-zelfen, in eenig verloren oogenblik, de geschiedenis van Beth Daems aen het papier toe te vertrouwen.

Ik volbreng dat voornemen; echter verwittigende, dat de verdichting eene aanzienlyke rol, in deze myne vertelling, speelt. Ik maek hierin slechts gebruik van eene algemeene vryheid, welke de lezer den romanschryver en den dichter gewoonlyk ook met goedwilligheid vergeeft.

I.

Het was kermis in het dorp. Het werk stond stil in huis, schuer en op het veld, en de boeren en boerinnen dansten vrolyk op de toonen der krassende viool, begeleid door het snorrend gebrom van eenen bas.

Dat muziek is niet keurig, mejuffers! gy, die gewoon zyt aen de melodieuze walsen en redowas onzer groote meesters; maer in het dorp vindt men het reeds byzonder schoon. De kamer waer men danst is, wel is waer, eng en laeg van verdieping; maer men is er tevreden, en daerenboven de harde grond en de schaduw van den ouden lindenboom, leveren eene heerlyke balzael op.

En niettegenstaende al die armoede, zoo als gy, stadsche juffers, dit noemt - ziet eens hoe gelukkig de gezigten blozen; welke blyde lach er op aller wezens verspreid ligt; hoort, hoe vrolyk de dansers en danseressen elkander toeroepen, en

met dubbel genot in de handen kletsen! Men mag hier zeggen: hoe meer men zich afbeult, hoe grooter het genot is.

Alles rondom u is gelukkig, zoowel de ouden als de jongen, en die algemeene tevredenheid schynt ieder geval, dat de onderlinge eensgezindheid breken kan, te hebben verbannen.

Doch het tooneel heeft afwisseling! In de verte roffelt de trommel, en galmen er eenige geweerschoten. Als op een tooverslag houdt de dans op: de dansers en danseressen, die binnen zyn, laten hunne gloeiende gezigten aen de opene vensters zien; die van buiten snellen den weg op van waer het geluid komt, en de algemeene uitroep: 'Daer is zy! daar is zy!' weêrklinkt uit honderde monden.

Wie? .... Wel, de Gilde van St-Joris!

De Wimpelryder, met een groot rood vaendel in de hand, waerop het beeld van den Heilige is afgemaeld, met eenen bos roode hanenveêren op den hoed, met een rooden sluijer om het middel, komt op zyn zwaer, wit ploegpaerd vooruit aendraven, en zoo fier alsof hy de Heilige in persoon ware geweest.

Hy is, volgens het inzien der dorpelingen, een fiks ruiter, al schokt hy dan ook, by iedere beweging van het paerd, eenige voeten in de hoogte; al houdt hy zich ook stevig met de eene hand aen den zadelknop vast, om dat lastige schokken te beletten; al is hem dan ook de broek, tot byna aen de kniën, opgestroopt.

Een lang hoerrah! ontvangt den ruiter, als hy voor de herberg stil staet, en al de aenwezigen roepen om stryd:

‘Wie is de Koning? wie is de Koning?’

- Frans Hoeks! is het antwoord van den Wimpelryder.

- Leve Frans! galmt het als een donder uit ieders mond, en te gelykertyd zwaaijen de hoeden en de mutsen boven de hoofden.

- Ha! hy is een goed schutter, ging de ruiter voort. By het derde schot..... flap! .... daer kwam de koningsvogel van den schutsboom getuimeld.

- Leve Frans! herhalen de omstanders.

De Wimpelryder wendde het paerd om, en schokte weêr, even zoo als hy gekomen was, de naderende Gilde te gemoet.

Daer verschynt zy! De trommelaer en de vioolspeler gaen voorop, en de kinderen van het dorp dansen jubelend voor hen heen. De Gilde nadert in twee ryën. In het midden gaet de smid van het dorp, met het groote en veelkleurige vaendel in de hand; den sluijer met gouden franjes om het middel, den hoed met den onmisbaren hanenstaert op het hoofd: het is de Vaendeldraeijer. Nu gaet hy fier en statig; maer straks zal hy doen zien, hoe los hy met die groote vaên, als met eene pluim, weet om te springen; hoe hy ze, als een speelgoed, met de ééne hand om het hoofd, om de voeten, om het middel weet te zwaaijen, terwyl de trommel kleppert als een kafmolen; terwyl de viool ratelt, en de Gildebroeders hunne geweeren lossen.

Regts treden de Hoofdman en de Dekens; de eerste draegt de met kleurige linten versierde piek in de hand, zoo trotsch

alsof hy den maerschalkstaf droeg. Links treedt een jonge boer, knap en stevig gebouwd, en wiens hoed en jas niet zoo zeer van de andere eeuw zyn, als die van de overige dorpelingen - want het is op dien dag, dat de jassen tot op de hielen, dat de hoeden als bomketels, waermeê de dorpeling over twintig of dertig jaer getrouwd is, onmisbaer voor den dag komen.

Het gelaet van den jongen dorpeling was zeer regelmatig en zelfs schoon; doch onder zyne zwarte wenkbrauwen zag men een oog flonkeren, dat trotschheid scheen te verraden, en dit was nu vooral zichtbaer nu hy, met de zilveren schilden des Konings¹ omhangen, als de Koning der Gilde was erkend geworden.

Het was Frans Hoeks.

Hoe velen van de Gildebroeders, die in twee lange ryën volgen, benyden den Koning de eer van die zilveren schilden te dragen! Hoe menigeen weegt het met bloemen versierd geweer, als een looden wig op den schouder, en hoe ligt zouden hem echter die schilden geweest zyn! Doch zy troosten zich, die goede dorpelingen, en hopen in een volgend jaer, op hunne beurt ook eens gelukkig en - Koning te zyn.

In het midden van de twee ryën gaet de veldwachter Jan Snork, met den blooten sabel in de hand. Hy stapt deftig als

1 Het kenteeken van den Koning is het dragen om den hals van een aental zilveren platen, aen eene zilveren ketting vastgebecht. Ieder Koning is verplicht zulk zilveren schild ten geschenke te geven, zynen naem en den tyd van zyn Koningschap, er te doen op graveeren.

een generael en denkt zich nog, zonder twyfel, onder de keizerlyke wapens. Jan is inderdaed soldaet geweest, en dáérdoor vooral wil hy indruk maken op de eenvoudige dorpelingen.

Helaes! de jeugd eerbiedigt niets, en wy zien herhaelde keeren de kleine guiten, met eenen aerdklot, naer den langen en vooruitstekenden neus van den deftigen generael werpen.

In den beginne stoort Jan Snork zich niet aen zyne belagers; maer als het te lang duert, begint hy zyn een oog scheel naer den kant te draeijen van waer de aerden kogels komen; dat oog begint te flikkeren, de tanden van Jan Snork beginnen te knarsen, en flap! .... daer vliegt hem juist een aerdklot tegen den neus. De generael wordt daerop woedend, en zet, grommelend en tierend, de vlugtende en juichende jeugd achterna, tot dat hy eindelyk weêr terug keert, en zyne statige houding in het midden der Gilde herneemt - en dat spel hernieuwt zich op byna iedere honderd stappen.

Doch wy treden met de Gilde vooruit, en zullen gelegenheid vinden, naderhand beter kennis met onzen ouden Snork te maken.

Onder de menigte, die zich rond de voorttrekkende Gilde schaerde, bevond zich een manneke van pas vier voet hoog, en van eenen ontzaggelyken bult voorzien. Die dwerg was nog jong; hy konde pas achttien jaren tellen. Zyn aengezigt was bleek en misvormd; de oogen, in de diepe kassen gezonken, hadden eene weemoedige uitdrukking; de hairen hingen hem sluiks langs het aengezigt, en als hy zyne handen

liet zien, dan mogt men met reden van spinnepooten spreken.

Gewoonlyk ligt er by dat soort van wezens iets terugstootends, zelfs iets kwaedaerdigs in het karakter. Waerom? Helaes! omdat zy weten ‘verstootelingen’ te zyn, en dat zy niet gaerne gezien worden, daer waer de vreugde haren krans van roozen weeft. Gy, byvoorbeeld, vriendelyke lezeres, zeg my, welk meisje gaet gaerne met eenen bult naer de kermis? Welke vrouw zwiert er gaerne meê door de helder verlichte balzael? Erger dan dat: hoevelen zyn er zelfs niet, die zulk wezen, by iedere gelegenheid, tot haren spot doen dienen en zich ten zynen nadeele vermaken! Verwonder u dus niet over den nydigen glimp, dien gy in meest al deze karakters zult opmerken.

By Jeurie, den bessembinder, want zoo heette de dwerg in de wandeling, was dit het geval niet. De boeren mogten met hem lagchen, de jongens hem achterna roepen; hem des zomers met aerdklotten en des winters met sneeuwballen werpen - Jeurie was altyd even kalm en onderworpen, en hy droeg geenen haet tegen wie het ook zyn mogt. Die zachtaerdigheid had dan eindelyk ook veelal den moedwil en den spot doen ophouden, en het was zoover gekomen, dat Jeurie zelfs verdedigers, onder de boeren en onder de straetjongens, gevonden had.

Jeurie ging, op eenigen afstand, ter zyde van Frans Hoeks; hy was niet uitgelaten van vreugde, zoo als de overigen; hy had integendeel iets sombers in geheel zyne houding en men zou gezegd hebben - doch dat kunnen wy niet verzekeren

- dat er een traen in den hoek zyner oogen glinsterde. Hy scheen het geluk van den schoonen Frans te benyden!

Onder het trommelen en spelen, onder het dartelen, dansen en plagen der jeugd, bereikte de Gilde de voornaemste herberg van 't dorp, eene groote steenen huizing, boven welker deur *in den Bonten Os* te lezen stond. Dáér zou er nu lustig op het blyde koningschap geteerd, gedanst en gedronken worden; dáér zou de jonge Koning zyne Koningin kiezen, en - den dans openen.

O, wie zou toch het geluk hebben Koningin te zyn! ....

In de groote vierkante kamer zat een jong meisje, in eenen der hoeken als verborgen. Zy was niet wat men zegt schoon; maer toch op dat ligt blozende wezen, in dat ligtblauw en gewaterd oog, op dat voorhoofd, door goudblonde hairen overschaduwet - met een woord in dat geheel, was iets aenlokkelyks, zelfs iets tooverachtigs zoet, hetwelk de aendacht van den fynen waernemer tot zich trok.

Het kleedsel van dat meisje was bovenal zeer eenvoudig, er was iets armoedigs in; maer zelfs dáérin lag iets treffends en men moest zich onwillens afvragen, of de weemoedige trek, die op haer gelaet zichtbaer was, niet deels moest toegeschreven worden aen de spyt, dat zy niet zoo sierlyk gekleed was als de anderen.

Inderdaed, op dezen oogenblik, wenschte Beth Daems, zoo heette het blonde meisje, een schooner katoenen jak, eene ryke kanten muts, gouden oorbellen en een gouden kruis te bezitten. Ho! het was omdat haer het hart poppelde van inge-

toomd verlangen, om Koningin te zyn; maer meer nog, om aen den arm van Frans in den dans te kunnen treden, en hem in hare oogen te laten lezen, dat de vriendschap der jeugd, dat de liefde van later dagen in haer hart nog niet was uitgedoofd, en dat niemand meer dan zy gelukkig was, in den behaelden zegeprael.

Frans Hoeks was inderdaed, van de teêrste jeugd af, haer vriend geweest; toen de oude Daems nog eene hoeve betrok, in het dorp zelve, waren zy altyd speelgenooten.

In den winter gingen zy zamen naer de dorpsschool, en leerde Frans zyne kleine vriendin vroegtydig, op den naburigen vyver, baentjes glyden. In den zomer dreven zy zamen de koeijen en de schapen naer de weide of naer de heidevlakte, en in den herfst hadden zy dikwyls op denzelfden akker helpen oogsten.

Frans was als de onafscheidbare gezelschapgenoot van de kleine Lysbeth. Dikwyls had hy, in de heide, looverhutten gebouwd, om zyne lieve vriendin tegen den regen of den wind te beschermen; honderde vogel-eijeren voor haer uit den hoogen boomtop neêrgehaeld; duizende veelkleurige zeepbellen, uit 's vaders pypenkop, in de hoogte geblazen, voor welke het lieve kind bly en gelukkig in de handen klapte. Iedere gouden tor, iedere glinsterende zomervogel, dien hy ving, bragt hy zegevierend aen de kleine, en in zyne naïve tael beloofde hy de glimlagchende Lysbeth, haer eens een zoo schitterend kleed te koopen, als die tor en die zomervogel van den goeden God bekomen hadden. Ja, voor dat kleed, droomde de kleine

Frans, zou de zevenkleurige regenboog en zelfs de vrouw des burgemeesters, met alle hare ryke tooisels, beschaemd staen.

En dan, wat al bloemkransen had hy het kindje niet om de haren gevlochten; wat al schoone appelen en druiven niet voor haer bewaerd! Och, en wat kon die Frans Hoeks schoone pennestekken snyden, met allerlei figuren er op: met bloemen, koppen, huizen, kerken en torens. Voorzeker de schoonste pennestek van gansch de school, was altyd die van Beth Daems. En boven dit alles - wee! als de kwaedaerdige jongens eene enkele klagt, een zucht aen zyne lievelinge afdwongen.....

De jaren waren heengevloten, en toen de kinderen maegd en jongeling geworden waren, werd die vriendschap nog inniger. De koek die Frans van de jaermarkt meêbragt, was voor zyne kleine gezellin; op de kermis was Beth Daems altyd zyne danseres, en ieder zondag wachtte hy haer, na de hoogmis, aen de kerkdeur af, om haer tot aen het huis van pachter Daems te vergezellen. Men zegde het openlyk in het dorp: 'Dat wordt, zoo zeker als tweemaal twee vier is, een huwelyk!'

Ach! alles gaet niet altyd even voorspoedig op aerde. De zoete vriendschap, welke er tusschen die twee naïve harten bestond; dat heilig en onverklaerbaer gevoel, hetwelk ze aen elkander boeide, zonder dat zy in den beginne nog eigenlyk wisten dat dit gevoel 'liefde' was - dit alles moest helaes! afsterven door de jaren en de verwydering.

Pachter Daems, de gewezen schepene¹ van 't dorp, was wel is waer een braef en oppassend man; maer het gaet den brave niet altyd even goed. Hy kreeg drie achtereenvolgende jaren een slechten oogst; de longziekte deed verscheidene zyner runderen sterven, en van welgestelden pachter was de oude Daems een geringe boer geworden. Vergeefs, dat hy, met het zweet zyns aenschyns, den harden grond besproeide; vergeefs dat hy werkte als zyne geburen reeds rustten: het huis van Daems scheen met een zwart kruis geteekend.

Eenigen tyd voor dat onze geschiedenis aenvang neemt, had de grysaerd dan ook zyn huis moeten verkoopen, en was hy de huerder geworden van een hoefke, aen een eenzamen hoek van het dorp gelegen. Daer woonde hy en werkte yverig om de geledene schade in te winnen; maer helaes! Daems was niet meer in den bloei der jaren, en het werken viel den gewezen schepene hard en moeijelyk. De zonen, die God hem had geschonken, had hy ten grave gedragen, en arbeiders betalen, dat kon hy ook niet meer. En echter hy wenschte zoo vurig zyne dochter eene kleine erfenis achter te laten!

Van dien tyd af was de vriendschap, tusschen Frans en het jonge meisje, zeer veel verminderd en dit kon niet alleen aen de verwydering toegeschreven worden - neen! de familie Hoeks had voorspoedige jaren beleefd: 'Zy schepte het geld op, met de korenschup!' zegden de boeren, en de trotschheid had in de harten dezer menschen plaets gevonden.

1 In deze streken de *assessor* genaemd.

De oude Hoeks was schepene geworden in plaets van Daems; de dochter droeg des zondags eene gouden plaet, kruis en oorbellen, en de oudste zoon had zich een korten jas, in plaets van eenen tot op de hielen, en een spitsen hoed, in plaets van eenen bomketel, gekocht. Het waren, met een woord 'groote lui' geworden, en zelfs had de oude Hoeks het zich in zyne hersens gestoken, dat hy nog wel eens burgemeester zou worden.

En nu, nu was Frans daerenboven Koning der Gilde; nu werd er voor hem gefeest en het wimpel gedraeid; nu - en de maegd staerde schuchter door het open raem, en zag den jongen Koning staen, met zyne bloemen op den hoed; met de blinkende schilden om den hals - nu zal hy haer zeker niet meer willen herkennen!

Het hart van Beth Daems klopte geweldig; maer als zy de vroegere vriendschap herdacht, die er tusschen Frans en haer bestaen had, dan kwam er evenwel nog een sprankel hoop in hare ziel dalen. Ach! de mensch hoopt zoo lang als het in zyn vermogen is.....

Beth Daems hoopte ook.

De Koning der Gilde trad eindelyk, omringd door de Hoofdlieden, in de danskamer. De vrouwen waren hem reeds vooruit gedrongen, en schenen benieuwd naer de keus, die de jonge Koning doen zou. 'Wie toch zal de gelukkige zyn? klonk het in het hart van iedere maegd; wie de gelukkige, welke aen den arm van den schoonen Frans den dans zal beginnen?'

In ieders hartje klonk het schuchter: 'ik! ik!' en dan

staken de hoofden der achter-af staenden zich vooruit, of men verhief zich op stoelen en banken boven die, welke vooruit stonden, als om zich aen den jongen Gilde-Koning te laten zien.

De Koning ging heen en weêr, zonder eene keus te doen; maer hy moest er toch eindelyk toe besluiten, want reeds kraste de viool, bromde de bas en vormde zich de *quadrille*. Frans zag rond en wierp den oogslag op Beth Daems: de arme maegd sidderde van zoete aendoening. Hy wendde echter den blik van zyne vriendinne af, trad haer voorby, en de dochter van den wagenmaker werd..... de gelukkige Koningin.

Het afwenden van den oogslag, het koele voorbygaen, die onverschilligheid voor de arme maegd, welke hy vroeger zoo hartelyk lief had, viel als een donderslag op haer neêr, en het scheelde niet veel of de moeijelyk weêrhouden tranen berstten als twee fonteinen uit hare oogen. Ach God! wat had zy toch gedaen, om zoo hard, zoo wreed behandeld te worden! Was het dan hare schuld, dat zy niet meer zoo welgesteld was als te voren? Was zy dan ongelukkig geworden, door slecht gedrag of door luiheid?

‘Frans! murmelde de maegd in zich-zelve, terwyl zy hare zuchten verstikte; Frans, dat is niet braef van u.....

Een hoog rood kleurde gelyktydig hare wangen; met een gebroken hart verdween zy, zoo haest mogelyk, onder de menigte. De jonge boerinnen hadden de kleurverandering op het gelaet van Beth Daems gâgeslagen, en zy lachten en schimpten om de arme verlatene.

Op dat oogenblik klonk de stem van Jan Snork, gebiedend, buiten de herberg.

‘Hola, Jeurie! wat doet gy daer in dien boom? .... Schors schenden..... takken breken..... gemeentes-goed..... Duivels, jongen! ik zal u in de boete slaen dat het kraekt..... O, die bessembinders, 't is een schuim van volk.... 't Vernielt alles.... 't Breekt alles..... Jeurie! kom af, of ik zal van uwe ribbekas eene scheê voor mynen sabel maken.....

Jeurie liet zich snel op die, niet heel vriendelyke, bedreiging, langs den boomstam neêrvallen. Hy had in de takken van den boom post gevat, om over al de hoofden te kunnen heen zien en vooral om te kunnen nagaan, wat er in de danskamer zelve voorviel. Met een scherp blik had hy de bewegingen van Frans Hoeks gâgeslagen; zyn hart klopte geweldig toen de muziek begon en het er op aenkwam, voor den jongen Koning, om zyne Koningin te kiezen. Jeurie zag hem Beth Daems voorby gaen, en hem daarna vrolyk in den dans rond springen, met de dochter van den wagenmaker, en een glimlach van tevredenheid kwam over zyn akelig gezigt zweven. De onrust en de somberheid, die straks op zyn gelaet zoo blykbaer waren, verdwenen als by eenen tooverslag, en daerom ook verliet hy, op het eerste bevel van Jan Snork, zyne hooge zitplaats tusschen de kronkelige takken.

Jan Snork trad, met vlammenden blik, op den zoon van den bessembinder aen; doch de man was eigenlyk zoo kwaed niet, en al schreeuwde hy eens hard, hy was toch nog a inschikkelyk.

‘*A propos*, Jeurie! zegde hy; gelukkig dat gy er af gekomen zyt, want ik had u in stukken gekapt gelyk eene frikkadel. Nu gy echter aen de stem der wet gehoorzaemd hebt, nu moogt gy ook dit glas, tot den bodem toe, leêg drinken. Zoo is Jan Snork! Op den eenen oogenblik zou hy tygers, met hair en huid, opvreten; en op den anderen kan hy nog geen lam kwaed doen..... Daer Jeurie, drink, jongen!

De oude veldwachter reikte den dwerg een gevuld bierglas over; doch Jeurie weigerde, stiet het glas van zich weg en zegde kortweg:

‘Ik drink niet.

- Ha! gy wilt niet? .... Nu, des te beter! Des te meer blyft er voor Jan Snork over.

Byna op hetzelfde oogenblik was het glas geledigd.

‘Maer wat drommel deedt gy daer boven, in den boom? ging de veldwachter voort; zelfs met gevaer van uwen hals te breken, en daerenboven de boete te betalen.

- Ik zag naer den Koning, naer de Koningin, naer den dans.....

- Bah! dat is de moeite niet waerd. Men noemt dat hier een Koning en eene Koningin! Het heeft er zooveel gelyks na, als een kikvorsch naer eenen os.... *A propos* van Koningen gesproken: Jeurie, hebt gy ooit een wezenlyken Koning gezien?

Jeurie zette groote oogen open, zag den veldwachter sterk aen, en schudde met het hoofd.

- Ik wel! zegde Jan Snork, met eene trotsche zelfvoldoe-

ning. Napoleon heeft voor my gestaen, gelyk gy daer nu staet.

- Poleon? vroeg Jeurie ernstig; Poleon, de zatte egchelboer.

- Zwyg, kalfskop! Na-po-le-on, de Keizer der Franschen.

- Ha! deed Jeurie.

- Jongen, Jeurie! ik zie hem nog voor my staen; hy had een gouden jas aen.....

Neen, 't was een zilveren..... neen toch, 't was een gouden..... Het was een kerel van eenen voet of acht, een kolossale kerel..... Daerom heet men hem ook Napoleon-de-Groote.

- Ha! deed Jeurie andermael.

- Hy kwam regelregt op my aen, bezag my van het hoofd tot de voeten en zegde my: Hebt gy moed? - Voor zes! zegde ik. - Dat wil ik zien, zegde hy. - Doe wat gy wilt, zegde ik. - Snork, ik stel u op de proef, zegde hy. Daerop trok hy zyne tabaks-blaes uit den zak, en haelde tusschen den *rooden baei*¹ een kort baerdbranderke te voorschyn. In een-twee-drie was het gestopt; de Keizer ketste vuer en gaf my de brandende pyp in den mond....

Jeurie vergat zynen Gilde-Koning, zyne Koningin en den dans, om naer de wonderlyke historie van den veldwachter te luisteren.

'Ik stond als een pael zoo vast. Zie, zegde de Keizer, ik ga u die pyp uit den mond laten schielen. - Goed! zegde ik. - Als gy by het schieten éénen knip met de oogen geeft,

1 Soort van tabak.

zegde hy, dan hebt gy maer een hazenhart; ik doe u kael scheren als een schaep, en u naekt uit het regiment jagen. - Geen nood! zegde ik. - Vuer! zegde hy; en een gansch peloton schoot op den keizerlyken pypenkop. Jeurie, jongen! ik stond zoo als de toren ginder: geene beweging met het hoofd, geen knip met het oog - niets!

- Wat ge daer zegt! riep Jeurie, zyne oogen zoo groot mogelyk opentreckende.

- Toen de poeijerdamp was opgeklaerd, zag de Keizer my staen, fiks met den pink op den naed van de broek; de pypenkop was door de kogels meêgenomen; doch ik hield nog een eindje steel in den mond. De Keizer riep bravo! al had hy dan ook spyt van zyne bruin doorgerookte pyp; hy gaf my eenen *patakon*,¹ en trok my eens, al lagchend, met mynen neus.

- Ah! 't is daerom zeker, dat hy zoo lang is? merkte Jeurie heel ernstig op.

- Zwyg, kalfskop! Een huis zonder gevel is geen huis; een aengezigt zonder neus is geen aengezigt! zegde Wellington te Waterloo.

Jeurie wist op die bewysredens niets meer in te brengen, en scheen zich ook niet byzonder over den grooten neus en over Wellington te bekommeren. De geschiedenis van den man met den gouden frak, van den pypenkop en den *patakon*,

1 Oud geldstuk, eigenlyk eene spaensche munt; ook wel kruisdaelder geheeten.

speelden hem te veel door het hoofd, en nieuwsgierig om er meer van te weten, vroeg hy aen den veldwachter:

‘En waer is dat gebeurd?’

- In Rusland, waer men niets ziet dan sneeuw en ys. De huizen en de kerken zyn er van ys, en men schoot er ons met kogels van ys op het lyf, dat het een plezier was om zien.

- Wat ge daer zegt! .... En smolt dat alles niet door de zon? voegde Jeurie er by, na eene poos peinzens.

- De zon! .... *A propos* van de zon gesproken, ging Jan Snork voort, zonder op de vraag van den dwerg eigenlyk te antwoorden. In Egypte ben ik op honderd stappen afstand van de zon geweest. Ik heb er myne handen aen gedroogd, nadat ik ze in de wolken gewasschen had..... Ja, ja! wy hebben al wat beleefd, Jeurie.

De veldwachter ledigde het op nieuw gevulde glas.

Jeurie antwoordde niet; maer zag regt naer den hemel, als wilde hy afmeten hoe verschrikkelyk hoog Jan Snork dan toch wel moest geweest zyn; want al had hy eens op het haentje van den dorpstoren gezeten - en dat was al heel hoog - hoe ver was hy dan nog wel van de wolken!

‘Wat moeten de torens daer hoog zyn! merkte Jeurie aen.

- Hoog? was het antwoord; hoog? .... Wel zoo hoog, dat hunne windhanen door den vloer van den hemel heensteken. Zy dienen er zelfs voor vyzen en nagels, om den vloer m^êe byeen te houden.....

De veldwachter ging, als voldaan over die aenhaling, eenige stappen trotsch op en neder.

Jeurie zag den ouden soldaet meer en meer verwonderd aen. Er was rond zyne fyne lippen wel iets zichtbaer, dat naer eenen glimlach van ongeloovigheid scheen te zweemen; maer als hy Jan Snork daer voor zich staen zag, met zyn fier gezigt en zynen sabel om; als hy zich herinnerde, dat hy dikwyls, aen den ouderlyken haerd, met eene diepe bewondering, over Jan Snork had hooren spreken, dan hield hy ook onmiddellyk dien glimlach in, en - hy geloofde.

‘Wat moet het daer heet zyn geweest! hervatte Jeurie andermael.

- Heet? ik geloof het wel; ware ik tien stappen digter geweest - dat is, was de afstand negentig stappen geweest, ik ware gebraden geworden als eene schapenkotelet.

- Wat al wonderlyke dingen zyn er toch op de wereld! zegde Jeurie, in gepeinzen verzonken.

- Wonderlyke dingen? .... Spreek daer eens over met pachter Daems, die in zyn goeden ryken tyd, de krant, den ouden *Noord-Brabander* las, en die zóó iets doorblaêren, die weten er ook meer van dan regt toe voort..... *A propos* van Daems gesproken, jongen, Jeurie! het ziet er maer slim uit met dien pachter; zyne schoone dagen zyn voorby. 't Is niet, dat ik iets van hem zeggen wil, neen! maer, onder ons gezegd, hy heeft zyn laetste poeijer nutteloos verschoten.

By het noemen van dien naem, had Jeurie eene siddering over de ledematen voelen loopen. De Koning der Gilde, de Koningin en Beth Daems kwamen hem weêr plotseling voor den geest, en als wilde hy de vergetelheid van eenige oogen-

blikken inhalen, vroeg de dwerg, met eene dubbele belangstelling:

‘Nu, wat is er van Daems?’

- Oh! ik zeg niets; ik heb de gewoonte niet van iets te zeggen; maer ik herhael het, zyn laetste poeijer is verschoten. Ik heb hem dezen morgen een dwangbevel tot betaling gebragt, van wege den burgemeester, en ik geloof, Jeurie, dat hy zoo veel bezit als er hier in myne holle hand ligt.

- Een dwangbevel! Arme Daems! .... liet Jeurie, met een onbeschryfelyk gevoel zich ontvallen. Hoeveel beliep de som wel, Snork?

- Twintig gulden en eenige centen..... Daems had altyd gedacht, dat het huwelyk zyn er dochter er hem weêr bovenop zou geholpen hebben. Blonde Lysbeth had het oog geslagen op Frans Hoeks, en wy dachten altemael, dat dit een paer zou geworden zyn. Maer ja wel! de Hoeksen hebben meer noten op hunnen zang gekregen, sedert de fortuin hun toelacht, en zie nu maer eens met wie de jonge Gilde-Koning den dans opent. Is het wel met Beth Daems? .... Ik voor my zeg niets van dat alles; het zyn myne zaken niet.....

Jeurie had al die woorden niet meer gehoord. Hy stond in gepeinzen verzonken, en dacht aen den armen Daems, en de brave jongen kon maer niet begrypen, hoe de dochter zoo onbekommerd het kermis-feest bywoonde, terwyl er een zoo schrikkelyk onweêr, boven het hoofd haers vaders, was zamen gepakt.

Nog sprak Jan Snork voort, toen Jeurie plotseling regts-

omkeert maekte, en achter *den Bonten Os* verdween. Daer stond hy nog een oogenblik te denken, wierp eenen oogslag in de danskamer, en na het vochtig oog op blonde Beth gevestigd te hebben, die eenzaam en verlaten in eenen hoek zat, ging hy het voetpad op, en draefde weldra door het open veld heen.

Wy verlaten hem eenen oogenblik, om nog eenige trekken te voegen by de teekening, die wy van Jan Snork gemaekt hebben. De lezer zal hem gewis reeds kennen. Liegen! dat was een onbeschryfelyk genoeg voor den ouden veldwachter, en de man had gelukkig zulke sterke verbeelding, dat hy waerachtig zelf geloofde, dat hy de waerheid sprak.

Jan Snork was inderdaed soldaet geweest; maer hy had noch Rusland, noch Egypte, noch den Keizer gezien. Te Waterloo was hy, by het eerste kanonschot gevallen..... van louteren schrik, en hy had het wysselyk gedacht zich maer dood te houden, tot dat het gevaer voorby was en hy kans zag om, langs het Soniënbosch, het hazenpad te kiezen. ‘Zy zouden u doodschietsen uit meenens, die schelmen!’ zegde Jan Snork tot zich-zelf, en de held van den keizerlyken pypenkop, die zoo pal stond als een toren, hoewel al de kogels van een peloton hem langs het puntje van den neus vlogen - de held liep, tot dat hy zelfs het gedreun van het kanon niet meer hoorde.

Die heldendaed was in het dorp niet gekend; anders zou des zondags de een of andere, den aertsleugenaer wel eens in de reden gevallen zyn, als hy over zynen moed pochte en

wonderlyker tooneelen vertelde dan de *baron von Munchhausen*¹ ooit beschreven heeft. Maer niemand twyfelde aen hetgeen Jan Snork vertelde, en menigeen betaelde, meer dan eens, ter belooning voor zyn vertellen, de ‘zilveren engeltjes’ die hy in *den Bonten Os* dronk.

Na dit volgen wy Jeurie, op zynen togt door het veld heen.

De zon ging middelerwyl onder.

Het westen was gloeiend rood, en fantastisch teekenden zich de zwarte boomen tegen den brandenden hemel af. Over gansch de natuer lag reeds eene stille rust verspreid; het loover, met de eerste klammigheid van den glinsterenden dauw bedekt, hing beweegloos aen de takken; de bloemen sloten zich, en de rivier, die door de velden kronkelde, scheen zelfs haer gemurmel te weêrhouden, om de zachte sluimering van den avond niet te stooren. Wel zongen de kikvorschen, in het breede lis en riet, met hun eentoonig gekwaek, een schoonen dag te gemoet; wel fladderde er soms een vogel door het loover heen - maer dat verbrak de majestueuse rust niet.

Aen den tegen-overgestelden kant van het westen rees de maen, achter het schaerhout der velden, als een gloeiende kanonskogel, in de hoogte. Naermate zy zal opklimmen, zal dat purper-gloeiend goud vergaen, en zal zy haer zilverig licht bekomen, waermede zy de duinen, de rivier, de ruitjes van de eenzaam gelegene hoeve, zal doen blikkeren; waer-

1 Een volksboek, hetwelk in al de landen en letterkonden van Europa bekend is.

mede zy de toppen der dennen en berken en de glinsterende heide, als met eene zee van peerlen en diamanten, zal overstroomen.

Jeurie bevond zich, in die avondschemering, buiten het dorp en aen den heikant, waer, onder eenige zware eikenboomen, de hut stond, welke zyn vader, de bessembinder, er met eigene handen gebouwd had. Regts en links van het nederige huis strekte zich een groot bosch uit, en voor hetzelfde eene wyde heïvlakke, welke op eenigen afstand, door witgeele zandduinen beperkt was.

Jeurie ging behoedzaam rond de hut, gewis om te zien of er zich nergens een verdacht oog bevond, en toen hy zich daarvan volkomen overtuigd had, naderde hy een zwaren eikenboom aen wiens voet hy, met zyne lange en magere vingers, behendig begon te wroeten. Van tyd tot tyd zag hy op, en by het minste gerucht staekte hy, achterdochtig, zyne bezigheid.

Na vyf minuten werkens, zou een oplettend oor iets zilverachtigs hebben hooren klingelen.

Inderdaed, de jonge bessembinder had verscheidene oude en gesnoeide hollandsche daelders in de hand, die daer aen den voet van den boom moesten verborgen geweest zyn. Even spoedig als hy de holte had open gewroet, werd deze ook weêr gestopt; de heï-plaggen werden er weêr boven op geworpen, en Jeurie deed andermael eene ronde om te zien, of hy zyn kleinen schat, zonder getuigen, ontgraven had.

Dan verliet hy de plaets en stapte de heide op, naer den kant der duinen.

Wat kwelde toch dien mystieken Jeurie? Waerom stond hy soms diep in gedachten verzonken stil, en scheen hy te staren op de gezevenkleurde kiezelsteenen, zonder echter deze laetsten te zien? Waerom zuchtte hy zoo diep, op andere oogenblikken, of sloeg hy zich wanhopig met de vuist tegen het voorhoofd?

Lezeres, gy zult glimlagchen als ik zeg, dat dit wanstaltig wezen een gevoel in het binnenste heeft, dat gy in de romans gewoon zyt by schoone en welgemaekte mannen te ontmoeten. Jeurie had inderdaed de liefde in het hart! En waerom zou het hart van dien armen verstooteling der natuer niet beminnen, zoo als dat van den bevoorregtigde? God heeft den gouden sprankel der liefde in ieders boezem geworpen; zelfs heeft hy hierin het kleinste insekt, dat over roozen en leliën zweeft, niet vergeten. Ach! in de harten, die het meest miskend en vertreden zyn, glinstert die sprankel misschien nog het heerlykste.....

Voor Jeurie was dat hemelsch gevoel geene bron van zoetheid en levensgeluk: het was integendeel eene marteling, eene helle op aerde. De arme jongen had de overtuiging, dat hy nooit wederkeerig zou bemind worden, omdat hy gebrekkelyk was; overigens verlegen van aerd, had hy den moed niet zulk gevoel, aen het meisje dat hy verkoren had, bloot te leggen, uit vrees dat de spotlach het antwoord zou geweest zyn, 't welk hem zou te beurt vallen.

Jeurie beminde dan ook slechts in het geheim, en vergenoegde zich met het beeld van het meisje in zyn hart te

bewaren, en lief te hebben. Haer somtyds eens zien, haer dan eens bloôhartig een woord toespreken; dan op zyn hard mosbed aen haer droomen - o, dat was een hemel voor Jeurie. Dan scheen hem zyne hut eene schoone hoeve te zyn, het bosch een weelderige boomgaerd, de dorre heide winstgevend bouwland; zyne geit scheen hem tot op twintig runderen vermenigvuldigd, en dan zyn kleine schat, aen den voet van den boom verborgen - ja, die was voor hem eene onuitputbare goudmyn geworden!

Och, de droom der liefde is zoo schoon en gelukkig! De hemel is zelfs daerin zoo lieflyk blauw niet, als de oogen van de geliefde; de blos van het morgenrood of der roozen, is zoo schoon niet als het ligte blozen der wangen en als de lippen der minnares; de engelen zelfs schynen zoo goed niet, als het hart van haer, aen welke wy het onze verbonden hebben..... Ja, dan zyn er oogenblikken, dat wy de natuer en de menschen weêr met die gelukkige kinder-oogen zien, waervan wy daer straks gesproken hebben.

En voor wie tooverde Jeurie al dien rykdom rond zich? Het zal u misschien vreemd voorkomen, als wy zeggen: voor de blonde Beth Daems. Voor dat miskende, zachtzinnig wezen, hetwelk wy in de danskamer hebben aengetroffen, en welker hart heimelyk bloedde onder de wreede vergetelheid, haer door den vriend harer jeugd aengedaen.

Jeurie ging de witte zandheuvelds over, waerop de maen nu reeds haren vollen lichtstroom neêrgoot. Hy volgde geen gebaenden weg; maer scheen zich te rigten op den toren

van het dorp, wiens schaliën-dak en gouden weërhaen in het maenlicht glinsterden, en hem tot baek verstrekte.

Toen hy de witte en spookachtige zandheuvels verlaten had, en de bebouwde velden eenige oogenblikken was doorgetreden, hield hy aen eene kleine hoeve stil, die daer eenzaam tusschen de boomen en de struiken verloren lag. Het was doodstil rond dat huis, en hadde de blauwe rook niet uit den schoorsteen opgedwarreld, of wel hadde men den gloed van het vuer niet door de reten van de lage deur zien schynen, men zou nooit gedacht hebben, dat het huis bewoond was.

Jeurie sloop nader, en bleef met een kloppend hart aen de deur staen. Hy had den moed niet om binnen te treden, en met ingehouden adem luisterde hy naer de beweging, welke zich binnen opdeed. Twee verschillende stemmen lieten er zich hooren: het was de stem van den ouden Daems, welke soms door die van zyne dochter onderbroken werd.

‘Hadt gy my dat gezegd, vader, ik was niet naer de kermis gegaen! mompelde Lysbeth zacht.

- En waerom zou ik u dat genot ontnomen hebben, kind! zegde de oude Daems. Met thuis te blyven snikken en weenen, zou het geld er niet gekomen zyn.

- Ik weet het wel; maer ik was dan toch liever hier by u gebleven! snikte de arme maegd.

- O, ik versta u wel, kind. Gy zyt vandaeg dubbel zwaer getroffen geworden: gy gaet ter kermis en uw jonge vriend, met wien gy altyd op onzen dorpel gespeeld hebt.....

- Vader, vader! onderbrak het meisje.

- Wees niet verlegen voor my, Lysbeth. Ik zeg u, dat die vriend van uwen kindertyd u niet tot Koningin gekozen heeft, en u met minachting is voorbygegaen. Dat moet u zwaer vallen; ik ook ben jong geweest. Nu komt gy hier, en gy vindt my mistroostig over dat plotselinge bevel van betaling..... De slag is dubbel zwaer! ....

De oude man zweeg eenige oogenblikken, en ging dan op een zachten; maer smartelyken toon voort:

‘Ach Beth! er is voor ons geen geluk op de wereld. Ik heb van den vroegen morgen, tot den laten avond gewerkt; ik heb eerlyk myne schulden betaeld en geen mensch ooit voor eenen cent bedrogen, en echter niets gelukt my. Van welgestelden boer, ben ik een arm pachterke geworden; van schepene der gemeente, ben ik zoo snel afgedaeld, dat ik welhaest de armste dorpling zyn zal, en God weet! ik beef, als die gedachten my overvallen, of ik nog niet voor myn dagelyksch brood, by myn oude geburen, zal moeten gaen werken.....

- Och, vader! spreek toch zoo niet. Er zullen nog wel goede menschen zyn, die ons zullen willen helpen.

- Van wie zouden wy hulp moeten verwachten, tenzy van vrienden..... en wat zyn vrienden! Daer hebt gy nu de Hoeksen: wy waren over eenigen tyd nog naeste geburen; zy waren in ons huis als van de familie, en ik heb hun meer dan eens geld ter leen gegeven. Waer waren zy, toen wy ongelukkig werden? .... Zy keerden ons den rug toe, en schenen bevreesd te zyn, dat ik hun iets zou gevraegd hebben. Frans, die zich voor u zou dood geloopen hebben, vergeet u, wil u

zelfs niet meer kennen, en God weet! of die zelfde vrienden van voorheen, thans niet om onze armoede en uwe tranen spotlagchen.

- Zoo wreed zullen zy niet zyn, vader.

- Ik ken de menschen, kind, en de meesten denken: 'Ieder voor zich-zelve.' Ach! zoo ben *ik* niet geweest, toen het my wel ging: dat mag ik zeggen, al wil ik geenen lof van my-zelven spreken. Ik deelde gaerne iets meê van 't geen ik bezat, en my dacht dat ik geruster sliep of vrolyker werkte, als ik den arme een deel van myn brood had gegeven; my dacht, dat ik gelukkig was, als ik eenen vriend uit den nood had geholpen.

- Maer zou er dan niemand - niemand ons kunnen helpen, vader?

De oude Daems schudde het gebogen hoofd en staerde, met een betraenden blik, in de wiegelende vlammen van het vuer.

'En als wy niet betalen, vader, wat zal er dan met ons gebeuren?

- Kind, dat zal verschrikkelyk zyn. Laet ons daerover zwygen!

- Och neen! spreek, vader.

- Men zal alles verkoopen..... En als er niet genoeg is.....

- Wat dan? onderbrak Beth angstig.

- O niets! zwyg daerover.

- Neen, neen, zeg het my! stamelde het meisje, met eene hevige uitdrukking van schrik op het gelaet.

- Dan zal men uwen ouden vader komen halen, boeijen

en naer de gevangenis brengen, gelyk eenen misdadiger.....

Een scherpe gil vloog uit de borst van de dochter; zy viel achterover op haren stoel neder, en daarna de oogen met de handen bedekkende, liet zy het hoofd naer den jagenden boezem zakken.

‘En ik die stond te dansen! .... nokte zy bevend.

Ach! het arme meisje meende het reeds te zien, hoe men haren braven vader boeide, en verre van haer naer de gevangenis voerde: dáér waer hy misschien zou sterven van smart en lyden.

De yselyke gil van de dochter had weêrklank gevonden in het jagend hart van Jeurie, die nog altyd buiten stond. Met eene driftige beweging deed hy de deur open, en trad haestig binnen. By den eersten oogslag bemerkte de jonge bessembinder den ouden Daems, die in den eenen, en Beth, die in den anderen hoek by het vuer gezeten was. De wiegelende vlammen verlichtten alleen het vertrek, hetgeen niet belette, dat toen Jeurie binnentrad en Daems het hoofd opligte, deze laetste hem onmiddellyk kon herkennen.

De oude Daems was een man vol eergevoel, en al wat schande op zynen naem konde brengen, had hy steeds met zorg vermeden. Op dit oogenblik zyne tranen vry en ongedwongen laten vloeijen, dat was reeds gedeeltelyk zynen bangen toestand verraden, en daarom ook stiet hy de prangende smart in het diepste zyns harten terug, wischte een laetsten traen af, die over zyne gebruinde wangen liep, en wenschte Jeurie een goeden avond.

Lysbeth bleef met den voorschoot voor de oogen zitten, als beschaemd over hare tranen, en trachtte te vergeefs het hevige snikken te beletten.

‘Wel, Jeurie, hoe komt gy nog zoo laet aen den Houtkant gesukkeld? Is de kermis vrolyk geweest? Hebt gy dapper gedanst? zegde Daems op eenen toon, waerin hy ongedwongen trachtte te zyn.

Jeurie scheen, door den toon dier woorden, getroffen en aezelde te antwoorden.

‘Pachter Daems, zegde hy eindelyk; laet ons over de kermis niet spreken.

De stem van Jeurie was diep ontroerd, toen zy deze woorden uitsprak.

- Wat wilt gy zeggen, Jeurie?

- Ik weet alles Daems, en zeg het maer regtuit, uw toestand is niet heel gelukkig.

Jan Snork heeft my verteld.....

- Wat heeft dat oud wyf weêr rondgebriefd? onderbrak de oude Daems driftig.

De weenende maegd liet, op het hooren van dien uitval, den voorschoot van het aengezigt wegvallen, en rigtte hare roodbekreten oogen op den bessembinder, en op haren vader.

- Ach! pachter Daems, zegde Jeurie; hy heeft het tegen my alleen verteld. Wees er niet verstoord om; want gy weet wel, dat *ik* u geen kwaed zou willen, en om het te bewyzen, als gy het niet kwalyk zoudt nemen.....

- Nu, wat is er? vroeg de oude man verwonderd, en op zachteren toon.

- Ziehier, ik breng u deze veertien daelders, welke gy zoo lang ter leen kunt houden, als gy het goed vindt.

- Veertien daelders! zegde Daems verwonderd, terwyl een gil van blydschap aen den boezem der dochter ontsnapte. Veertien daelders! hervatte de pachter; maer waer hebt gy die som gehaald, Jeurie?

- Neem ze maer gerust.

- Ik ze nemen? .... Maer.....

- Het is eerlyk bespaerd geld, dat myn vader my, by zyn afsterven, heeft achtergelaten.

Er blonk een glans van vreugde in het oog van Beth Daems.

O, wat klopte haer hart van aendoening, by het hooren van die woorden! Wat stroomde een hemelsch gevoel van dankbaerheid haer door het harte! Zy wenschte, uit het diepste harer ziel, aen de voeten van Jeurie te mogen vallen en die handen, welke het zilver bevatteden, met hare tranen te besproeijen.

Veertien daelders! .... Het was op dat oogenblik, in dat kleine huis, alsof de vloer ware opengebersten, en plotseling eene ongekende goudmyn voor de oogen van die arme menschen hadde geschitterd. Men was ryk op dien stond - ryker dan hy, die millioenen op aerde bezitten zou..... En het gelukkigste van al was zeker wel: geen geregt, geene boeijen, geene gevangenis meer! ....

De weenende maegd weêrhield zich niet meer; zy viel inderdaed aen de voeten van Jeurie en riep:

‘Jeurie, Jeurie! daer zal God u voor loonen.

De bessembinder zegde geen enkel woord, en Beth rigtte zich langzaam op, om haren vader te naderen, die met strakken blik in het vuur bleef zien.

‘En gy zegt niets, vader! zegde het meisje. Is dat dan niet braef van Jeurie?’

- Braef? .... Ik vind zelfs geen woord, sterk genoeg om die braefheid te kenmerken; maar ik kan, ik mag dat geld niet aennemen.

- Waerom niet, vader? Wat zal er dan van ons geworden? Men zal u in de gevangenis zetten.....

- In Gods naam! Maar ik wil geen geld ter leen, dat ik weet niet te zullen kunnen terug geven. Ik ben een verloren man: vandaag komt de burgemeester, morgen de wagenmaker, eindelijk zullen de Hoeksen ook willen dat ik hun myne schuld betael. Wat helpt het dan, dat ik vandaag een gat toestoppe, om er op een ander weêr een open te maken? .... ‘En ontmoedigd ging hy voort.’ Laet ze met my doen, wat zy willen; dat zy myn armen huisraed, het laatste overschot van myn vee verkoopen: dan kan myne dochter gaen dienen, en ik.....

- En gy, vader? kermde het meisje, in eenen vloed van tranen.

- Als men my in de gevangenis werpen wil, dat men het doe; maar men kan my toch niet eeuwig gekerkerd houden. Daarna zal de eertyds welgestelde pachter Daems, de schepene van het dorp, als daglooner gaen werken, en als hy dit niet meer zal kunnen, dan zal hy..... bedelen.

Het meisje sidderde als het loover, by het hooren dier woorden.

- Neen, dat zal niet zyn! snikte de gevoelige dochter. Gy zult uw kind niet van verdriet doen sterven; of is het al niet erg genoeg, dat het gras zoo vroeg over moeders graf is gegroeid?

- Daems, zegde Jeurie bedeesd, neem het geld maer, en als gy het niet terug geven kunt, dan is het ook goed.

- Neen, dan is het nog erger! zegde de pachter, met fierheid; dan zal ik altyd moeten denken, dat gy my eene..... aelmoes gegeven hebt. Ik wil geene aelmoes, voor dat ik niet meer werken kan, Jeurie.

- Och, gy moet dat zóó niet opnemen, Daems! stamelde Jeurie, niet meer wetende wat zeggen, en als teenemaal uit het veld geslagen.

- Vader! smeekte Beth, terwyl zy de beide handen van den ouden Daems in de hare nam; vader, gy moogt dat aanbod niet afslaen. Onze Lieve Heer zal het op ons wreken, als gy diegenen verstoot, welke Hy zendt om ons te redden. Hy zal ons straffen, omdat wy wanhopen, als menschen die geen betrouwen meer in Hem hebben.

In die woorden lag eene kracht, welke den stalen wil van den pachter deed wankelen. Wanhopen! inderdaed dat mogt hy nog niet, en hy beefde op de woorden zyner dochter, die hem als het ware reeds beschuldigde, geen betrouwen meer in God te hebben - in Hem, zoo als de pastoor des zondags nog gepreëkt had, die zorgt voor de bloemen des velds, voor

het kleinste vliegje dat er over gonst, voor het onmerkbaarste diertje, dat den kleinen zandkorrel voor zyne wereld aenziet; in Hem, die den mensch bemint als het liefste der wezens, welke Hy geschapen heeft.

‘Jeurie, zegde de oude man aengedaen, en de hand van den edelmoedigen bessembinder grypende; wees niet kwaed op my, omdat ik uw aenbod eerst verworpen heb. De trotschheid verblindt ons dikwyls, en men verstoot somtyds de hand, welke ons redden wil. Wilt gy my de veertien daelders nog toevertrouwen?

- Ik vraag niet beter, vader Daems; liet de bult blyde zynen mond ontrollen, terwyl een heldere gloed van tevredenheid in zyne oogen fonkelde.

- Welnu, ik beloof u die veertien daelders terug te geven, zoo haest.....

- Nu, dat is goed gesproken.... Daer Lysbeth, daer! en de dwerg duwde de zilverstukken in de handen van het meisje, dat juichend door het kleine vertrek sprong.

Daems had de tranen in de oogen. Het was een zoo braef en eerlyk man, die Daems!

‘Jeurie, zegde hy, ik ben oud, 't is waer; maer ik ga met dubbelen moed werken, om u dat geld spoedig te kunnen terug geven. Och God! wat zou het morgen toch geweest zyn, als ik niet had kunnen betalen.....

- Nu, Daems, laet ons daer maer over zwygen: 't gevaer is voorby! zei Jeurie, terwyl hy op de houten bank, aen het vuer, ging zitten.

De dwerg stak zyne magere en doorschynende handen onwillekeurig naer de vlam uit. Hy scheen naer de woorden van den ouden Daems te luisteren; maer volgde gedurig, met eenen oogslag vol belangstelling, de blonde Lysbeth, die nu weêr opgeruimd en gelukkig het huiswerk verrigtte, en van tyd tot tyd een dankbaren oogslag op Jeurie vestigde.

‘Wat is zy toch schoon en goed!’ klonk er eene zoete stem in het hart van Jeurie - eene stem, welke hem toescheen die van eenen engel te zyn.

Het meisje vond Jeurie, van haren kant, ook in 't geheel zoo leelyk niet meer als te voren. Zyn was-geel aengezigt scheen haer toe niet meer te gelyken op den perkamenten omslag van haren *Thomas à Kempis*; zyne groote kalfoogen staken hem niet half zoo diep meer in hunne kassen; zyn mond stond niet zoo scheef meer, en het scheen haer zelfs toe, dat zyne sluiksche haren begonnen te krollen; zyne handen waren geene spinnepooten meer, en zyn bult was drie-kwart kleiner geworden.

Niet dat de blonde maegd plotseling op Jeurie verliefd werd; maer de dankbaerheid, de vriendschap verminderden in het oog van het brave kind, de ligchamelyke gebreken van den bessembinder. Zy gevoelde zelfs dat zy voortaan degenen zou haten, die hem kwaed zouden willen, of hem bespotten. Een edel hart maekt den mensch zoo schoon, zoo groot in de oogen van de weldenkenden!

Die arme dwerg was in dat oogenblik, in de oogen van Lysbeth, de schoonste, de volmaekste mensch van de wereld.

Ach! hadde Jeurie dat geweten! Hadde hy bewust geweest van het vriendschappelyke gevoel, dat zich in het hart van de jonge maegd vestigde, hy zou zich gelukkig gewaend en met de zoetste hoop gestreeld hebben! Echter, hy verliet het huis van pachter Daems met een zalig hart, en toen de oude man aengedaen en met tranen in de oogen, hem nogmaels bedankte; toen de stem van Lysbeth hem den goeden avond wenschte - dacht hy zich reeds ten toppunt van geluk.

Jeurie ging denzelfden weg, langs welken hy gekomen was; hy stapte met opgeheven hoofd, met blyden blik voort, en wreef zich soms de magere handen van tevredenheid, terwyl zyn lach - dien men haest voor een schaterenden spotlach zou hebben aenhoord - herhaelde keeren over de witte zandduinen klonk.

II.

Den volgenden dag, in den voormiddag, nam pachter Daems den mispelen-stok in de hand, en ging de schuld voldoen, voor welke men hem met vervolging bedreigde.

Hy ging echter met geen opgehelderd gemoed, met geen hart vol hoop - neen! Daems dacht nu meer dan ooit aen de toekomst, aen de schulden die hem bezwaerden. De schuld aen den burgemeester was immers geene afgedane schuld; het was enkel eene verandering van schuldeischer. Daerenboven, hy had beloofd de veertien daelders al spoedig terug te geven, en niets verzekerde hem, dat hy dit zou kunnen volbrengen: hy zou misschien onwillens zich-zelfen, aen het gegeven woord moeten te kort schieten.

Doch laet ons het schrikkelyke voorgevoel niet ontleden, dat het hart van pachter Daems beklemde, aengezien hetzelve

maer al te veel, in den loop onzer geschiedenis verwezenlykt werd; wy zouden alzoo onze vertelling vooruitloopen. Laet ons dus naer de hoeve aen den Houtkant terugkeeren, en de blonde Lysbeth gaen opzoeken.

De dochter van Daems had het huiswerk volbragt, en bevond zich, op eenigen afstand van de hoeve, onder de lomerryke berkenboomen, terwyl de wit en bruin gevlekte koe en naest haer de sneeuw witte geit van Daems, aen den houtwal het spichtig gras afweidden, of zich tot aen den rivierkant waegden, om er het najaersgroen te grazen.

Blonde Lysbeth was onder het berkenloover gaen zitten, om zich tegen de zonnestralen te beschermen; doch zy hield noch de koe, noch de geit in het oog, en zelfs op het oogenblik dat wy haer bespeuren, zag zy niets van hetgeen haer omringde, zoo diep was zy in gedachten verzonken.

Zy dacht aen Frans, aen den vriend harer jeugd, en hoe dikwyls zy ook beproefde aen hem niet te denken, ieder keer kwam zyn tooverbeeld haer weêr voor den geest. Het eenvoudige kind kon maer niet begrypen, hoe hy toch de dochter van den wagenmaker boven haer had kunnen verkiezen. Wel is waer was deze schooner gekleed; zy had meer strikken en linten op de muts; zy droeg gouden oorbellen en een gouden hart aen den hals: iets wat het arme meisje vroeger ook gedragen had; - wel is waer was de wagenmakers dochter blozender, misschien..... schooner - maer zy had toch nooit die vriendschap aen Frans bewezen, welke Lysbeth hem van jongs af had toegedragen.

‘Frans, Frans! murmelde de jonge maegd binnen 's monds; gy houdt niet veel meer van my, en ik geloof zelfs, dat gy my teenmael vergeten hebt.....

Lysbeth wischte twee groote tranen weg, die op hare wangen gevallen waren, en zonder te weten waarheen zy hare schreden rigtte, stond zy op en trad onder de berkenboomen voort.

Op den hoek van een mastenbosch bleef zy eensklaps stilstaen; eene siddering liep haer over het lyf en het rood der beschaemdheid stroomde haer als een vuer over de wangen. Frans bevond zich dáér op denzelfden weg. De fyne blauwe kiel, de gebloemde doek, dien hy los om den hals had geknoopt, de bruine stok dien hy in de hand hield, deden zien dat hy op reis ging.

De jongeling was even onthutst als de maegd, en hy had zeker wel gewenscht Lysbeth niet te zullen ontmoeten. Hy had echter den moed niet om achteloos voorby te gaen, en naderend, stamelde hy verlegen en als overtuigd van zyne schuld:

‘Dag Lysbeth.

- Frans! zegde de maegd; maer elk verder woord bestierf op hare lippen. De tranen welden in hare oogen op; maer de blik, dien zy op den jongeling wierp, was welsprekender dan woorden.

- Waerom weent gy zoo? vroeg de jonge boer, die reeds weêr zynen moed voelde herleven.

- 't Is niets; antwoordde het meisje en wischte, met den grauwen voorschoot, de tranen weg.

- Oh! ging Frans een weinig trotsch voort; ik weet het wel, Lysbeth: het is, omdat ik u niet tot Koningin gekozen heb, en dat ik met Lena van den wagenmaker den dans opende.....

Lysbeth antwoordde niet regtstreeks op dat gezegde.

‘Wat heb ik u misdaen, Frans, om my te vergeten?’ zegde de maegd zacht, en nog altyd verlegen.

- Niets! was het even verlegen antwoord. Zie, Lysbeth, ik had het u al lang moeten zeggen; maer ik heb u dit verdriet willen sparen. Nu echter moet ik het u wel zeggen..... aezelde de jonge Koning.

- Gy wilt zeggen, niet waer, dat gy niet meer veel van my houdt? Ach, Frans, dat hoeft gy niet te zeggen, ik heb dat reeds ondervonden. Gy wilt de vriendin uwer jeugd niet meer liefhebben; maer men kan aen zyn hart niet gebieden..... Ik, byvoorbeeld, zou het myne niet kunnen opleggen, dat het eenen anderen dan u gaerne zien zou; maer zeg my dan ten minste, heb ik iets gedaen dat niet goed of braef was?

- Neen! zegde Frans aezelend; maer zoo als gy zegdet: men kan aen zyn hart niet gebieden.

- Ach, ik weet het wel, wat het is! Gy wilt my niet meer, omdat myn vader achteruit geboerd is. Wy bewoonen dat groote steenen huis niet meer, in het dorp, waer gy als kind en als jongeling zoo welkom waert; wy hebben geen en stal met koeijen, geene kooi schapen, geene peerden meer.....

De jongeling zag schaemrood naer den grond, en teekende met zynen stok kringen en lynen in het dorre zand.

‘Ja, 't is dat wel! ging blonde Beth, altyd op zoeten toon, voort; doch Frans, wy voor ons hebben daerop nooit gedachte gehad, toen wy nog goede boeren waren, en toen vader Hoeks nog den ossenboer geheeten werd. Ach, neen! daeraen dachten wy niet.....

Er lag een zwaer verwynt in die woorden, en hoewel de maegd het niet gezegd had met die bedoeling, vlymde het den jongeling snydend door het hart, en in zynen oogslag lag de gekwetste trots te lezen.

‘Ik heb uwe verwytingen niet noodig! onderbrak hy hevig de spreekster, en wat de Hoeks bezitten, dat hebben zy eerlyk verkregen.

- Frans-lief! neem het zóó niet op, wat ik zeg. Ik weet heel goed dat gy ons alles hebt terug gegeven, wat vader u geleend heeft, en ik weet ook, dat wy nu integendeel schuld aen u hebben.....

- Ja, ging de jonge boer norsch voort; en daerom moest gy ook vermyden my zulke dingen te zeggen. Myn vader kan u tot den bedelzak brengen, als hy het kwaed met u wilde.

- Och, Frans! dat zal hy toch niet doen, niet waer? Daervoor zyn wy vroeger te goede kennissen geweest. Myn vader is oud en zou die schande niet verdragen. Bedelen! .... Lieve God, dat zou er nog aen ontbreken!

De arme maegd weende overvloedig, en des te smartelyker waren die tranen, nu zy aen de woorden van Frans hoorde, dat er voor haer niets meer te hopen overbleef.

‘Nu, nu! zegde de jongeling altyd even trotsch, en op

dien toon van bescherming, welke meer kwetst dan wel zalft; wy zullen het zóóver nog niet laten komen; de Hoeksen weten wat zy doen en laten moeten.

- O, ik wist wel, Frans, dat gy het zoo erg niet meendet! liet de maegd er nu zacht en met eenen glimlach, door hare tranen heen, op volgen.

- Nu, Lysbeth, goeden dag! en met deze woorden stapte de jonge boer over den zandweg voort, zonder twyfel te vreden, dat hy zynen weg mogt voortzetten. Hy verhaestte den stap zelfs, om des te eerder uit het gezigt der arme verlatene te zyn.

Deze laetste zag hem snikkend achterna, tot dat hy aen den hoek van het mastenbosch verdwenen was.

Alles was dan voorby; geene liefde, geene hoop meer! De bezorgdheid van den knaep tot het kind was vergeten, en nog meer de beloften, die de jongeling aen de maegd gedaen had. Waer was nu dat schoone, nieuwe steenen huis; die ruime stalling met glimmende koeijen, met twee bruine paerden; die kooi, met witgewolde schapen en lammeren, waarvan Frans zoo dikwyls aen zyne Lysbeth gesproken had? Waer was nu dat huisgezin, dat zy eenmael gehoopt hadden zamen uit te maken? En dan dat gedroomde huiselyk geluk, en die lieve kinderen, welke zy rondom zich dachten te zien spelen en dartelen, als een zegen des Heeren? ....

Beth Daems dacht daeraen echter op dezen oogenblik niet: de toestand haers vaders tegen-over den ouden Hoeks hield haer alleen bezig, en het was eene marteling voor haer hart

te moeten denken, dat ook de gewezen gebuer en vriend, dat Hoeks onbarmhartig genoeg zou zyn, om haren vader te manen, te dreigen en eindelyk te vervolgen. Zy zouden dus nog armer moeten worden, dan zy nu waren! Lysbeth had nog wel een oogenblik op den armen Jeurie gedacht; maer die ook had toch geene goudmyn tot zyne beschikking, en ongetwyfeld had de dwerg reeds zyn laetsten penning in de hand van den ouden Daems gelegd.

Droomend aen de zwarte toekomst, dreef Lysbeth de verzadigde koe en geit naer de hoeve terug. Nauwelyks was zy in huis, of er klonk eene flauwe en klagende stem buiten de deur. Die stem bad - bad smeekend: *Onze Vader, die in de Hemelen zyt.*

Beth Daems naderde het venster, en zag voor de deur twee kinderen staen, de handjes zaëmgevouwen, de oogskens vol tranen, en nauwelyks lompen genoeg op het lyf, om de naektheid te bedekken. Zy vroegen, in naem van den hemelschen Vader, eene aelmoes. Het meisje zuchtte diep, en wierp eenen blik rondom zich: 'Niets te geven! mompelde zy, en toch - zy hebben honger.....'

De jonge maegd opende de deur, en deed de arme kinderkens binnentreden. Wat zagen zy er verarmoedigd, bleek, mager en ziekelyk uit! Er kwam een glimlach over het bleeke wezen van het oudste, toen het de stem van Beth hoorde zeggen: 'Kom er in, kleinen!' Zoo vriendelyk was men misschien nog aen geen enkel huis geweest.

'Och, zegde het oudste kind, zyn zusterke by de hand

houdende; wy hebben honger..... Een stukske brood om Gods wil!

‘Brood! weêrklonk het in de gevoelige ziel van Beth Daems: wie weet of uw oude vader binnen kort niet, even als die kinderen, om eene broodkorst zal moeten bidden!
- en naer de kast snellende, nam zy er den laetsten brok uit, dien er zich in bevond.

‘Daer, zegde zy, daer! Eet, zoo veel als gy wilt en bidt God voor ons, arme kleinen!

De beide kinderen vielen hongrig op het stuk brood, waerby Lysbeth eene kom warme melk gevoegd had. De glans van genoegten blonk in hun oog, en hunne magere vingers grabbelden nog naer de laetste kruimels. Toen zy het brood verslonden hadden, zagen zy de goedhartige Beth dankbaer in de oogen; doch wy zouden moeijelyk kunnen onderscheiden, by wie het hart het warmste, het vrolykste klopte - of by de kinderen, of by het meisje.

Weldoer stort een zoo zoet gevoel in het hart, en dat ondervond de maegd op dit oogenblik meer dan ooit!

‘Waer komt gy vandaen, kinderen? vroeg Lysbeth met belangstelling.

- Van ginder! zegde de jongen en wees met zyn vingerke naer de deur, aen welken kant hy dacht dat zyn ouderlyk huis lag.

- Van waer?

De twee kinderen zagen het meisje met groote oogen aen; doch wisten niet wat antwoorden.

‘Hoe heet uw vader?’

- Wy hebben geen vader! gaf het jongske ten antwoord.

- Is hy dan dood?

Het kind knikte.

‘En uwe moeder dan?’

- Ons moederke is ziek, zegde het kleine zusterke.

- Ja, voegde het oudste kind er by; en toen zegde ons goed moederke, dat wy aen de brave menschen wat brood moesten gaen vragen, want dat zy er geen meer had.

- En zyt gy daerop gegaen?

- Ja, maer men gaf ons zoo weinig - zóó weinig, dat wy altyd honger hadden, en naer ons huis terugkeerden; maer moeder had ook geen brood meer.....

- Moederke lag te bed, merkte het zusterke op.

- Ja, en toen zyn wy samen op het bed gekropen, en moeder heeft ons toen lang - heel lang in hare armen gehouden. Zy weende en kuste ons, en zegde dat wy nog maer eens moesten gaen, en aen de deuren der hoeven bidden.....

- Arme kinderen! zuchtte Beth.

- Toen wy op den dorpel van ons huis stonden, riep ons moederke ons nog eens terug, en zegde ons naer haren broeder, den pachter Hoeks, te gaen.....

- En zyt gy er geweest? vroeg Lysbeth aerzelend.

Het kind knikte, ten teeken van ja.

‘Maer men heeft ons weggejaegd, voegde het er by.

De maegd sidderde. Zy herinnerde zich inderdaed, dat de oude Hoeks eene zuster had in een naburig gehucht, die een

ongelukkig huwelyk gedaen had, met den smokkelaer *Zwarte Jan*, en aen welke het ook verre van voorspoedig ging. 'O, dacht zy, als men voor de kinderen van zyn eigen bloed geene erbarming heeft, wat moeten wy, die hem vreemd zyn, dan nog op erbarming van dien man hopen.

'Maer men zal u niet gekend hebben? waegde Lysbeth nog te zeggen.

De kinderen wisten die vraeg niet te beantwoorden, en bleven sprakeloos staen.

'En gaet gy nu niet naer uw moederke, als de avond valt? zegde het meisje andermael.

De kinderen knikten.

'Maer wy weten den weg niet meer, ging het oudste voort. Wy zullen, als het te donker wordt, wel een plaetske vinden in het hooi van eenen stal of eene schuer, en daer slapen tot morgen.

- Neen, neen! zegde Beth diep aengedaen; dat wil ik niet. Als myn vader thuis komt, zullen wy u by uwe moeder brengen. Arme kinderen! gaet daer wat op de bank zitten.

Op die woorden werd de deur geopend en pachter Daems trad binnen. Zyn gelaet drukte eene sombere gemoed-stemming uit, en dat werd nog des te blykbaerder door den zucht, die aen zyne borst ontvlood. Hy groette nauwelyks zyne dochter, en zag de arme kinderen niet, die in den hoek van den haerd op de bank zaten. Lysbeth ging met een onrustig oog de beweging haers vaders na.

‘Geef my een stuk brood te eten, dochter! zegde Daems op een somberen, maer toch zachttaerdigen toon.

By die woorden liep er Lysbeth eene siddering over de ledematen: zy had het laetste brood aen de hongerige kinderen gegeven!

‘Hebt gy veel honger, vader? waegde het meisje aertzeland te zeggen.

- Hoe kunt gy dat vragen, Lysbeth. Ik heb een groot deel van den dag gegaen. Ik ben niet alleen by den burgemeester geweest; maer ik heb al de persoonen bezocht, met welke ik iets in onze zaken te regelen heb.....

- Het is, dat.....

- Welnu, wat is er? hervatte pachter Daems onrustig.

- Ik heb het laetste stuk brood aen die arme kinderen gegeven. Ach! word niet kwaed, vader, ik had op u niet gedacht.

De oude man wendde zich om, en zag peinzend naer de arme kleinen. Hy scheen hunne bleeke en vermagerde gezigtjes, de vodden die hunne ledematen ter nauwernood bedekten, gade te slaen. 't Was smartelyk om aen te zien, en Lysbeth bemerkte genoeg aen de uitdrukking van zyn wezen, dat Daems hare handeling goedkeurde. Pachter Daems sprak van geen brood of van geenen honger meer: hy vernam integendeel, met belangstelling, naer hetgeen die kinderen betrof, en stemde het ontwerp zyner dochter in, om ze naer het moederlyke huis terug te brengen.

Hoe vermoeid de oude Daems dan ook mogt zyn, hy nam

welhaest het oudste kind op zynen schouder, terwyl Beth het kleine meisje op den arm droeg, en zoo geladen, sloegen die twee goede zielen den weg in naer het gehucht, waer het hutje van de zuster van Hoeks stond.

Meer dan eens moest de brave man rusten, en het peerlende zweet van het voorhoofd wisschen en dan zag Lysbeth, met een onrustig oog, de bleeke wezenstrekken haers vaders en zy vreesde den hongerdood; doch Daems stelde haer, door zynen glimlach, door eenige vrolyke woorden gerust, nam het knaepje weêr op den schouder, en stapte moedig den dorren zandweg over.

De zon was reeds in het westen verdwenen, toen de twee bewooners van den Houtkant, op het eenzaam gehucht aenkwamen. Er lagen vier of vyf armoedige wooningen, op verren afstand van elkander, in de dorre heïvlakte verspreid, en ieder hutje was ter nauwernood, door eenige voeten schralen hofgrond, omgeven.

Een enkele berkenboom, met zyne witte schors en zyn ligtgroen loover, of wel eenige bruine mastenstammen, met hun donker speldenbosch be kroond, waren de eenige afwisseling, welke de natuer er opleverde. Zoo ver het oog staerde zag men niets dan eene vale heide, die aen den westkant nog door eene gloeiende streep der zon - en verre, zeer verre aen de andere kanten begrensd was, door een nevelachtigen, donkerblauwen sluijer van bosschen.

De bewooners van zulk gehucht leven als in eene woesteny, afgesneden van de overige wereld, byna niet wetende, dat er

nog andere menschen bestaen, dan in de omstreek welke zy soms bezoeken. Hunne wereld, met al hare glimlagchen en tranen, ligt dáér in die heide; daer worden zy geboren en daer ook sterven zy. Levensbehoeften hebben zy weinige of liever geene: de hut, waerin zy wonen, hebben zy zelven opgebouwd; eene geit levert hun melk; de grond aerdappels; de heide geeft turf - opregte *Robinson Crusoës*¹ in het midden der Kempische woestynen.

Gy beklaegt misschien die menschen, gy, die in de weelde zwemt, omdat zy duizende dingen moeten missen, die gy voor het leven onmisbaer aanziet. Beklaeg liever u-zelven, omdat gy u duizende zinnelyke behoeften onmisbaer gemaekt hebt - terwyl verleden winter misschien een uwer arme broeders, op uwen dorpel stierf..... Wees wat meer gelyk aen die *Robinson Crusoës*, dat is: schaf eenige van die overvloedige zinnelyke behoeften af, en gy zult het geluk hebben, menigen hongerkreet van moeder, zuigeling of grysaerd te kunnen stillen.....

Indien gy ooit onze Kempen doorreizen, en in eene van die eenzame gehuchten verdwalen mogt, vrees niets: het volk is er wel is waer arm; maer de misdaden zyn er altyd klein in getal geweest, en zelden komt de justicie er de armoede brandmerken. Als de winter al te streng is, bedelt men soms; maer men sterft er liever van honger, dan wel het gebod des

1 Alle inlichting, over dit beroemde volksboek, denken wy hier onnoodig.

Heeren: ‘*Gy zult niet stelen!*’ te overtreden. Als de kinderen u verwonderd aenstaren, als de vrouwen of mannen, nieuwsgierig op uw voorbygaen, uit hunne deur loeren, dan is dit niet met een hatelyk denkbeeld, neen! 't is enkel, omdat zy verwonderd zyn - een mensch te zien.

Voor het armste der hutjes hielden Daems en Lysbeth stil.

De wanden van die wooning bestonden deels uit leem, deels uit opgestapelde heïplaggen; het strooidak was op vele plaetsen open, en gaf aen regen en wind vry spel in het huiske; de ruiten van het vensterke waren gebroken, en de vermoldme deur was meer verbrokkeld dan wel heel.

De twee kinderen hadden van verre reeds de hut herkend waer zy geboren, opgevoed en geliefd waren geworden. Zy hadden zich dan ook, op eenigen afstand, van den schouder van Daems en den arm van Beth losgeworsted, en juichend liepen zy, op hunne bloote voetjes, naer het arme hutje.

Zy waren als de jonge vogels, wier nest door den rukwind verstrooid was geworden; maer die toch nog gaerne terugkeeren, rondfladderen en rusten op de plaets, waer zy onder het warme dons van de moeder gekoesterd werden. Hoe arm en naekt het vaderhuis ook zyn mogt, het brave hart keert er altyd gaerne in terug; slechts de booze schaemt zich de plaets, waer zyne moeder aen zyn kantelend wiegje heeft zitten waken en bidden!

De kinderen stormden de deur in, onder het blyde geroep:

‘Moederke, moederke! wy hebben zooveel geeten; wy hebben nu geenen honger meer!

Geene stem antwoordde op dat jubelen. De hut was eenzaam en doodsch. Het turfvuur scheen reeds lang uitgedoofd; de bank aen den haerd was ledig, en uit het bed steeg geene enkele klagt op, die de aanwezigheid der moeder deed kennen. Dat belette niet, dat de twee kleintjes vrolyk door het hutje sprongen en dansten.

Middelerwyl waren de oude Daems en Lysbeth aengekomen; zy hoorden het jubelen der kinderen, en beider hart klopte van zalige voldoening. Zy immers waren de oorzaak van die vreugde in de hut des armen! Doch toen zy binnengetreden waren en niemand vonden, veranderde die vreugde in onrust.

Vader en dochter dachten eerst wel, dat de arme moeder uitgegaen was; maer dat toch kon ook moeijelyk zyn, aengezien de kinderen van hare zware ziekte gesproken hadden. Lysbeth zag van alle kanten rond, naderde ten laetste het bed, sloeg de lompen weg die op hetzelfde lagen, en deinsde met een akeligen schreeuw achteruit.

Daer lag het lyk der moeder! ....

Zy was dan ongetwyfeld van honger en gebrek, gevoegd by hare ziekte, gestorven! Zy was alleen en verlaten gestorven, zonder zelfs de onnoozele stemmekens harer kinderen te hebben mogen hooren; zonder zelfs hun een laetsten kus op het voorhoofd te mogen drukken - die eenigste erfenis, welke zy aen hare lievelingen had kunnen achterlaten.....

Het lyk was reeds koud; de ongelukkige moest dus reeds verscheidene uren dood zyn.

‘Dat is schrikkelyk! morde Daems.

- O ja, dat is verschrikkelyk! jammerde Lysbeth, weenend. Arme moeder! hoe smartelyk zal zy om hare kinderen geroepen hebben.

- Zóó sterven, en een zóó ryken broeder hebben! .... ging Daems voort.

- Hy zal misschien haer lyden niet gekend hebben! sprak de meêlydende Beth verontschuldigend.

- Dat mag ik hopen; want ware het anders, dan schreeuwt deze dood om wraek in den hemel.

- Moeder, moeder! kermden de kinderen.

- Stil maer, lieve schaepkens! zegde de goede Lysbeth, terwyl zy in elken arm een der kinderen prangde. Weent zoo bitter niet; uwe moeder slaept, morgen zal zy weêr wakker worden.

Morgen! .... Die dag was reeds aengebrouwen voor die moeder; maer hy zou niet meer aenbreken op deze wereld. Die glansryke morgen scheen voor haer in een beter vaderland, en als een glinsterende geest zweefde gewis de arme moeder reeds rond den troon van God, in dat nieuwe licht, om.....

De bureu, als men om den verren afstand dit bureu noemen mogt, wisten niets van de dood. Gisteren had de wildstrooper de schoorsteen nog zien rooken; eergisteren had de smokkelaer zyne pyp nog aangestoken in het hutje; den dag te voren was een der bessembinders nog langs de wooning gegaen - maer van den dood der moeder wist niemand iets te zeggen.

Alleen en verlaten was zy dus gestorven.

‘En dat heeft familie; die schatryk is! zegde de wildstrooper op nydigen toon.

- Men moest dien Hoeks geeselen en brandmerken! liet er de smokkelaer op volgen.

- Neen, neen! zegde de reusachtige bessembinder; men moest hem ophangen, in zyne eigene huisdeur.

- Spreekt zóó niet, vrienden! onderbrak Daems op zoeten toon. Boven ons leeft er een God, aen wien de wraek toekomt: als Hoeks pligtig is, zal hy het oog van dien oppersten Regter niet ontgaen.

- Ja, dat hopen wy ook! schetterden eenige vrouwen uit de naburige hutten, op eene wyze die genoegzaam zegde, dat Hoeks een slecht kwartier-uers zou beleefd hebben, als hy zich voor het oogenblik onder hare handen bevonden had.

Er moest nu voor de kinderen gezorgd worden. De bewooners waren allen te arm, om hen in huis te nemen, en echter naest het lyk hunner moeder blyven, dat konden zy ook niet. Lysbeth stond peinzend, by dat wikken en wegen; eensklaps scheen eene hemelsche gedachte in haer neêr te dalen, en terwyl zy de twee bloedjes aen haren boezem gestrengeld hield, alsof zy hun engelbewaerder geweest was, riep zy uit:

‘Wy nemen de kinderen meê terug!

De oude Daems had daertegen zeker heel veel kunnen inbrengen; maer hy was te goed, te braef om niet toe te geven aen den menschlievenden inval zyner dochter.

De grysaerd deed dan ook een toestemmend teeken. ‘Brood, dacht hy, is

er wel niet in huis; maer ik heb eenige stuivers overschot op het beloop der rekening, en ik zal nog wel zooveel kracht hebben, om dezen avond naer het dorp te gaen.'

Eenige oogenblikken nadien traden de twee brave Christenmensen van den Houtkant, met de weenende kinderen beladen, weêr terug naer de hoeve.

'Maer Beth! zegde de vader, na een oogenblik stilzwygend te zyn voortgestapt; hoe zullen wy toch in Godsnaem die kinderen te eten geven.

- Och, vader! daer zal de goede God wel voor zorgen.

- Ja, ja, dat is altemael schoon en goed; maer.....

- Daer valt my iets in, vader! onderbrak Lysbeth hem plotseling.

- Nu, wat is het?

- Indien wy eens naer den ouden Hoeks gingen.....

De glans der hoop, die eene poos het gelaet van den ouden Daems verlichtte, verdween plotseling. Lysbeth sprak voort:

'Indien wy hem de zaak eens hairklein uitlegden, hy zou zeker meêlyden met die arme schaepkens hebben. Het is toch van zyn bloed, vader; de kinderen zyner zuster moeten hem wel nauw aen het hart liggen.

Daems werd niet uit zyne mymering getrokken. Na eenige oogenblikken liet hy enkel op de woorden zyner dochter volgen:

'In alle geval het armbestuer kan ze niet verstooten.....

III.

Men heeft het reeds duidelyk genoeg gezien, Hoeks was trotsch geworden, sinds de voorspoed hem had toegelagchen.

Toen hy, voor de eerste mael van zyn leven, een goudstuk in zyn bezit zag, verblindde hem de schittering van die kostbare munt. Lang had hy er, des zondags onder de hoogmis, op staen zien; hy keerde het telkens om, deed het klingelen op den steenen vloer, liet het blinken in het volle zonlicht, en berekende wat hy met dat goud zoo al koopen kon.

Hoeks timmerde luchtkasteelen, op zyne manier; hy zag in plaets van zyn nederig huis, eene schoone steenen wooning met groote ramen, die hy groen en wit beschilderde; hy plantte twee groote en schaduwryke lindeboomen voor zyne deur; hy graefde, in zyne verbeelding, eene gracht rondom

zyn huis, zynen hof, zyne schoone stallingen en schuren, sloot dit alles met een hekken af, en het scheen hem toe, dat al de geburen door de spleten van het hekken kwamen loeren, en hy van alle kanten hoorde zeggen: ‘Wat moet die Hoeks toch veel goud bezitten.’

Dat, hy gevoelde 't, dat moest gelukkig zyn.

Toen hy echter tot zich-zelve kwam, zag de ossenboer wel, dat hy met dat enkele goudstuk al die weelde nog niet bekomen kon, en de duivel der hebzucht, die hem deze trotsche huizing en stalling had voorgetooverd, blies hem nu ook in: MEER - NOG MEER!

Van dien oogenblik af ontwaakte de geldzucht in het hart van Hoeks; hy begon op het vergrooten van zynen schat te denken. Zyn vinnig oog lette nauwgezet dan ooit op hetgeen er in het huisgezin omging; de boter werd minder ruim gebruikt; de lamp des avonds vroeger dan ooit uitgedoofd; het vuer minder helder opgestookt; de arme werd onverbiddelyk zonder troost weggezonden en na dit alles wreef Hoeks zich de handen, en rekende: zooveel boter, zooveel olie, zooveel hout en eene aelmoes minder uitgegeven - dat is zóóveel gewonnen.

By dit alles wist Hoeks, nu hier dan daer, goede zaken te maken, zonder dat hy ten laetste de wetten der eerlykheid altyd heel juist nakwam, en welhaest zag hy het eene goudstuk tot op twintig, dertig vermeerderd. Geld kweekt geld! zegt het spreekwoord, en dit werd hier meer dan ooit bevestigd.

De Jood van een naburig dorp, was een nieuwe demon voor Hoeks. Voor eene kleine, onbeduidende som, zoo spiegelde Nathan hem voor, kon hy honderde, duizende guldens winnen in de Haagsche lotery. Hy kon, indien het geluk hem toelachte, in eens..... ryk zyn.

Langen tyd hield deze gedachte den boer bezig; zy kwelde hem over dag en des nachts; zy vervolgde hem op het veld en in de kerk, en er was overal als eene stem, welke hem toeriep: 'Speel, en gy zult gelukkig zyn.'

Hy speelde; maer in het geheim, en toen eenige weken nadien Nathan, met een lagchend uitzigt, hem 'proficiat' wenschte; toen hy hem duizend guldens zuivere winst overhandigde - toen was het Hoeks, alsof hemel en aerde ten ondersten boven gekeerd werd. Ryk - hy was ryk!

Op den zolder, onder de dakpannen en in een vergeten hoek, hield de boer zynen schat verborgen, en als geen enkel oog hem kon bespieden, klom hy naer den zolder, om zich in het bezit van al dat schoone geld te verlustigen. Hy had het zien blikkere in den morgen- en avondgloed der zon, in het volle daglicht, by den maneglans en den flauwen schyn van de olielamp.

Het was nu ook Nathan die hem leerde, tegen hoogen intrest, tegen woeker te leenen; het was zyn eigen geest, die hem daarna nog duizende middelen inblies, om meer en meer voordeel uit zynen schat te trekken, en daerin moest hy welhaest den fynsten geldschieter overtreffen.

Hoeks had nog eene gaef, die zy, welke plotseling ryk

worden, gewoonlyk missen: hy wist zyn bezit, ten minste tydelyk, te verbergen. Slechts nadat hy een ryken oogst kreeg, den wol zyner schapen duer verkocht, zyn vlas te velde aen eenen buitengewoon hoogen prys overliet, en meer andere goede verkoopen had gedaen, begon hy de dorpelingen iets van zynen rykdom in het oog te laten schemeren.

Nadat Hoeks schepene geworden was, kwam de hoogmoed hem in de ziel; hy timmerde zyn huis op, liet het inderdaed groen en wit schilderen, plantte twee lindeboomen voor zyne deur en had maer eene spyt, namelyk dat het hem onmogelyk was, zyn bezit met de gracht en het gedroomde hekken te omgeven en af te sluiten.

Dat de vader er in gelukt was een trotsch gevoel in het hart van zynen zoon over te planten, dat hebben wy reeds herhaelde malen gezien. Alvorens echter vader en zoon nader in hunne daden te leeren kennen, keeren wy eenige oogenblikken naer het huisgezin van Daems terug: dat toonbeeld van nederigheid, onderwerping, christelyke liefdadigheid, en hetwelk met de familie Hoeks, een zoo treffend contrast daer stelt.

Door de kinderen van *Zwarte Jan*, was het huishouden van Daems met twee wezens vermeerderd.

In afwachting dat men met de familie Hoeks of het armbestuer over het onderhoud der weesjes zou kunnen spreken, had de oude man zich echter op hun onderhoud voorzien, en reeds den volgenden dag had hy eenige vaten koren verkocht.

Dat gaf, voor het oogenblik, eenige onbezorgdheid in de

hoeve aen den Houtkant en terwyl men, om dus te zeggen, met den dag leefde, sloot men ook het oog voor den dag van morgen.

De kinderen waren gelukkig: de blos der gezondheid kwam hen op de wangen, den glimlach keerde rond hunne lippen terug en Lysbeth was zoo te vreden, dat zy gedurig den dag wist uit te stellen, waerop men naer den ouden Hoeks gaen zou, om zich van de twee weesjes te ontdoen.

De arme moeder was ter aerde besteld; de hut in het gehucht viel, eenige dagen na den dood der arme vrouw, in puin, en aengezien niemand kwam opdagen, om er zich den eigendom van toe te kennen, beschouwde men dezelve welhaest als gemeenzaem goed, en iedere bewooner van het gehucht nam er een stuk van meê.

Jan Snork schreeuwde daer wel tegen; maer de held van den keizerlyken pypenkop durfde er zich niet gewelddadig tegen verzetten. Een woord van den wildstrooper deed hem bleek worden; een *hm!* van den smokkelaer was genoeg om hem de koorts te doen krygen, en als de bessembinder zyn brandenden oogslag op hem vestigde, dan dacht hy van schrik door den grond te zinken. ‘Het beste, dacht Snork, is zyne vingers aen dat volkje niet vuil te maken....’

Het arme huisgezin was dus teenemael verstrooid: ook de gelukkige dagen, die voor de beklagenswaerdige kinderen van *Zwarte Jan*, in het huis van Daems geschenen hadden, liepen ten einde.

Het najaer was reeds ver gevorderd, en het dorre loover

dat over de zanderige wegen heenstoof, kondigde reeds den winter aen. Alles voorspelde, dat het ook in de hoeve van Daems armoediger dan ooit worden zou, en men er dus aen denken moest, hoe er in het lot der arme weeskinderen het best zou voorzien worden.

De edelmoedige Lysbeth scheidde zeker ongaerne van de ongelukkige kleinen; maer het zou toch ook wreed zyn hen by zich te houden en misschien honger en gebrek te laten lyden, terwyl hun nu een lagchend lot voor de deur stond. Hoeks had wel niet stellig beloofd de kinderen zyner zuster te helpen; maer hy had het toch laten verhoppen.

Met die zoete hoop bezield, ging Lysbeth op eenen voormiddag met de twee kinderen aen de hand, naer het dorp. De arme kleinen hadden wel is waer geweend, zich vaster aen hunne weldoenster geklampt, gesmeekt by haer te mogen blyven; maer het meisje had hun gezegd, met tranen in de oogen:

‘Och, kinderen-lief, gy zoudt by ons honger moeten lyden, gelyk by uw moederke, en by oom Hoeks zult gy alles hebben naer harte-lust.

Men bereikte het dorp.

Er heerschte een buitengewoon gewoel in de anders zoo eenzame plaets. De kerkdeuren stonden wyd open: verscheidene dorpingen en vrouwen stonden blykbaer te wachten op iemand, die uit de kerk moest komen. Jan Snork wandelde trotsch voor de deur op en neder, altyd met den onmisbaren sabel op zyde - die sabel, welke aen een-ieder zooveel diep ontzag inboezemde.

Lysbeth bleef verwonderd staen, om te zien wat er gebeuren zou; doch toen alles rustig bleef, werd haer ongeduld te groot en zich tot eene der vrouwen wendende, vroeg zy:

‘Maer wat is er hier toch te doen?’

‘Weet gy het niet?’ was het schaterend antwoord. Ha, ha! ging de spreekster, met een ruwen lach voort, die de arme maegd als een spotlach door het hart ging; Beth Daems weet niet wat er gaende is!

De gansche schaer lachte; er was iets tergens in die beweging, en in de gelaetstrekken der menigte.

‘Hoe, Beth! weet gy niet wat er hier te doen is?’ zegde eene andere. Gy toch zoudt het moeten weten. Wel, wy hebben een huwelyk!

- Een huwelyk?

- Ja, ja! en wat een deftig. Oh! gy moest de bruid eens zien, en den bruidegom dan! .... Dezen namiddag komt de Gilde byeen, om gesuikerd bier te drinken.

De Gilde - by dat woord rees er een ysselyk vermoeden in de ziel van het meisje op, en stamelend vroeg zy:

‘Wie, wie is bruidegom?’

- Wel, wie anders dan de Koning der Gilde, Frans Hoeks. Ha, Beth! die knappe Frans is u langs den neus gegaen. De dochter van den wagenmaker is zoo fier als een kalkoen, omdat zy een zoo schoonen, zoo ryken boerenzoon heeft getrouwd.

Het koude zweet brak de arme maegd uit; die tyding viel haer als een looden wig op het hart. Door de afgelegenheid

van de hoeve kwamen de Daemsen zelden in het dorp, en gingen des zondags naer eene meer naburige parochie ter kerke. Zelden of nooit zag men er ook personen uit het dorp aen den Houtkant, en van daer dat men er geheel onbewust was van hetgeen er op dit oogenblik gebeurde.

‘Daer zyn ze! Daer zyn ze!’ zoo klonk het uit alle monden. Jan Snork weerde, met eene strenge en deftige houding, eenige al te nieuwsgierige jongens van de kerkdeur, en plaetste zich, met de pink op den naed van de broek, aen de eene zyde van de deur.

Het bruidspaer kwam buiten.

Naest Frans trad de jonge en schoone dochter van den wagenmaker voort. Men zag het wel, zy was trotsch op hare ryke kleeding, op hare kantenmuts, gouden oorbellen en gouden kruis; zy was trotsch en gelukkig omdat zy den zoo vurig benydden Frans Hoeks den hare mogt noemen. Frans was niet minder schoon, en op zyn *stadsch* gekleed. De wagenmaker stapte zoo fier als een haen, en de oude Hoeks, de gewezene ossenboer, had zilveren gespen aen de korte vloeren broek, en de groote gespen op zyne schoenen, blonken om de zon beschaemd te maken.

De twee familiën knikten de dorpelingen vriendelyk toe; maer de eene al hoovaerdiger dan de andere, en niemand had een enkelen blik voor de arme Beth, die aen den eenen kant gestooten, de tranen harer oogen achter den voorschoot trachtte te verbergen.

Terwyl een ieder met bewondering het bruidspaer nazag,

stond de verlatene daer, arm en ongelukkig, in een gelapt en versleten kleed, en met twee bloedjes van kinderen aen de hand, die niet begrepen waerom hunne goede weldoenster zoo bitter weende.

Weende zy van nyd en wanhoop? Neen; maer het zien van dat geluk, het zien van Frans en van de schoone kleêren der bruid, bragt haer alles te binnen wat zy vroeger geweest was, en eenen oogslag op haer armoedig kleed werpende, gedacht zy in wat toestand zy zich welhaest met haren braven vader zou bevinden. Voor het overige, zy wenschte uit den grond van haer hart dat Frans, de vriend harer jeugd, mogt gelukkig zyn, en als zy geweten had dat bloemen het zinnebeeld waren van liefde en geluk, zy had er zeker gansche karren gewenscht, om er zyn huis meê te versieren en zyn pad meê te bestrooijen.

De kinderen staerden Lysbeth bedrukt aen, en toen zy zagen dat zy bleef weenen, weenden zy ook en vroegen met snikkende stemmekens:

‘Tante Lysbeth, waerom weent ge zoo?’

De maegd wischte hare tranen af, en glimlagchend, door het overschot dier tranen heen, gelyk de lieve zon over de pas beregende natuer schynt, antwoordde zy door omhelzingen en kussen.

Geruimen tyd bleef zy aen de kerk staen; zy had den moed niet om de menigte te volgen, welke zich met het bruidspaer naer het huis van Hoeks begaf, en meer dan eens was zy genegen, om met de kinderen naer de hoeve aen den Hout-

kant terug te keeren. Dat echter durfde zy ook niet, en na lang aarzelen trad zy schoorvoetend den weg op, die naer het huis van den gelukkigen bruidegom geleidde.

Wat zag het er vrolyk uit! Al de arbeiders en dienstmeiden van Hoeks waren op hun zondags gekleed; boven de huisdeur hing eene groote kroon van palmen-loof, gekleurd papier en klatergoud, en in de groote stal- en schuerdeuren had men twee lange kransen gevlochten.

De grond voor de deur was met wit zand, met strooisel van goud-papier en bloemen overdekt, en men vertelde dat Jan Snork, toen Frans met de bruid aenkwam, zyn geweer afgeschoten had; dat de schoolmeestersvrouw twee roomers vol, opregten rooden wyn voor de getrouwden had ingeschonken, en daerenboven aen Frans eene lange Goudsche pyp, met zyden strikken versierd, had gegeven. De schoolmeester had een groot verzenstuk afgelezen, dat niemand verstaen, maer dat iedereen toch schoon gevonden had.

Zoo een huwelyk was er in langen tyd niet geweest.

In het huis zelve ging het er lustig toe: men hoorde er het geschater van vrouwen en mannen, en had men eenen oogslag door het venster geworpen, men zou gezien hebben, dat men er brandewyn met suiker dronk en er ter dege peperkoek at.

Men onderscheidde soms de neusstem van den schoolmeester; de schetterende stem van zyne vrouw; men hoorde den held van den keizerlyken pypenkop lagchen, en den halfdronken wagenmaker lustig zingen.

Beth stond sidderend, en met een jagend hart voor de

deur, en misschien had zy nog geaerzeld, als het kleinste der kinderen met een bedrukt stemmeke niet gezegd had: ‘Tante Lysbeth, ik heb zulk een honger!’

Die woorden beslisten den stryd, in het gemoed der jonge maegd.

‘Kom, sprak zy; wy komen misschien in een gunstig oogenblik. Als men zooveel geld verteert op eenen huwelyksdag, dan zal men ook wel medelyden hebben met de kinderen van zyne zuster.

Beth naderde het huis, ligtte de klink der deur op, en stond weldra in het midden van eene menigte bureu en buervrouwen, die er vergaderd waren. Jan Snork en de schoolmeester voerden er het hooge woord, en spraken daerom niet van de minsten, de flesch en den peperkoek aen.

Het verschynen van Beth Daems had een verschrikkelyk uitwerksel gehad; zy was als de plotselinge stoornis van de algemeene vreugde. Frans had het koud om zyn hart voelen worden, en de bruid werd bleek van ontzetting. In haer armoedig en gelapt kleed, met haer bleek wezen, met die in lompen gehulde kinderen aen de hand, was zy als de geest des ongeluks.

‘Dag Hoeks! had zy byna overstaenbaer gestameld.

- Lysbeth! mompelden eenige stemmen, en men zag met verwondering naer het meisje en naer de bedel-kinderen.

- Wat zoudt gy willen hebben? vroeg de oude Hoeks, tamelyk barsch.

- Hoeks..... ik kwam..... Zie, hier zyn ze..... de arme

bloedjes! stamelde Lysbeth, en stiet zacht de twee weeskinderen vooruit.

- Ik versta u niet, Lysbeth! hervatte pachter Hoeks, de oogen van de kinderen afwendende.

- Zy hebben zulk een honger, Hoeks..... die arme kleinen.... Geef hun toch in Godsnaem een stuk brood.

De maegd stikte in hare tranen.

Frans Hoeks kreeg eene huivering over de ledematen, en het was alsof er eene stem in zyne ziel sprak, welke hem verwyttend zyne vriendschap en eerste liefde voor de arme Beth herinnerde. Hy meende zelfs, dat Lysbeth ook honger en gebrek had en bedelen kwam - zy, die over eenige jaren nog als eene der rykste boerendochters van het dorp aenzien werd, en in dit denkbeeld deelde ook vader Hoeks.

'Maer Beth, vroeg de oude Hoeks koel; is het al zoo ver met u gekomen, dat gy doet zooals de schooisters van beroep, en met vreemdemans-kinderen op den bedel uitgaet.

- Och, Hoeks! kent gy ze dan niet? Het zyn de kinderen uwer zuster, die onlangs gestorven is en die wy, gy weet het wel, op de hoeve aen den Houtkant hadden ingenomen. Neen, 't is niet voor my dat ik bedel. Ik zou my liever doodwerken dan eene aelmoes te vragen; maer wy kunnen ze niet meer houden, Hoeks.....

- En ik, kan ik ze dan houden? viel de pachter haer hardvochtig in de reden.

- Lieve God! Hoeks zy zyn u toch het naesten; zy zyn toch kinderen uit uw bloed.

- Ja, ja, dat is altemael wel; maer my ook groeit het geld niet op den rug. Twee kinderen houden, en dat in deze dure dagen! ....

- Och, Hoeks! zy zyn zoo goed en braef. Het jongske kan reeds de koeijen wachten.

- Neen, neen! ik kan my daermeê niet bekommeren; ik heb reeds werk genoeg met myne eigene zaken, al trek ik my geene vreemde kinderen aen.

- Maer Hoeks, gy beloofdet aen mynen vader.....

- Ik heb niets beloofd; hy vroeg my om de kosten van onderhoud te betalen, en.....

- Och neen! daer zullen wy niet van spreken, Hoeks. 't Is niet voor het verledene, dat ik hier kom; maer voor het toekomende. Ik bid er u om, heb medelyden met die arme kinderzens!

- Och, kermde het jongste kind, terwyl het sedert lang zyne begeerige blikken naer den peperkoek had gerigt; ik heb zoo eenen honger!

- Hoeks, Hoeks! kermde Beth, wie de tranen als twee fonteinen uit de oogen sprongen; kunt gy hardvochtig blyven, by het ongeluk en het lyden dezer ongelukkige weeskens?

Jan Snork was diep bewogen, en wischte met den slip van zynen jas eenen traen uit het oog; Frans hield beschaemd de handen voor de oogen; de wagenmaker scheen woedend en dronk van kwaedaerdigheid een vol glas brandewyn in-eens ledig; de schoolmeester trachtte den ouden Hoeks te bedaren, en deze laetste zelve stampde van woede, met zyne zware

schoenen, op den vloer. Sommigen hadden medelyden met de arme kinderen; anderen waren niet welgezind, omdat de vrolykheid aldus zoo plotseling gebroken werd.

‘Wat zou ik met die kinderen aenvangen?’ gaf de oude Hoeks den schoolmeester ten antwoord. Overigens, ik wil niets van myne zuster weten, die tegen mynen wil met dien strooper getrouwd was.

- Hoeks! liet Beth er andermael op volgen, dat kunnen toch de kinderen niet gebeteren. De moeder, welke misdaen heeft, naer gy zegt, heeft op de wereld reeds genoeg geleden. Och, laet die arme kinderen hetzelfde lot niet ondergaen....

- Laet my gerust! riep de oude, hardvochtige man uit, en stiet middelerwyl den preëkenden kinderking van zich af.

- Maer het zyn toch uwe naeste familie-betrekkingen! zegde Jan Snork.

- Ik wil er niets van weten! Ik heb aen myne zuster gezegd, dat zy hier op geenen onderstand mogt hopen.

- Hoeks, Hoeks! hebt gy inderdaed aen die ongelukkige alle hulp geweigerd? riep Lysbeth, met ontzetting.

- Ja, dat heb ik.

- Weet gy hoe zy gestorven is, Hoeks?

- Wat gaet my dat aen!

- O, dat is slecht van u..... Zy is gestorven alleen en verlaten, verlaten in hare ziekte; en misschien waren honger en gebrek nog meer de oorzaak van haren dood, dan wel hare ziekte.

- Dat is verschrikkelyk! .... mompelde Frans.

- Hoeks, ik bid u! ging Beth voort; heb erbarming met hare kinderen.

- Neen, driemaal neen. By alle duivels! maek u uit myn huis! .... donderde de onwankelbare man.

- Dat is te erg! mompelde Frans, in een gevoel van verontwaerdiging en snelde de deur uit, terwyl zyne bruid hem onmiddellyk opvolgde.

Frans durfde zynen vader niet weêrstreven; maer hy kon ook niet langer dat hartverscheurend tooneel aenzien: een bewys, dat zyne ziel niet teenemaal bedorven was.

Toen hy na eenige oogenblikken terugkwam, zag hy juist door de openstaende deur, hoe Beth Daems de arme kinderen weenend vaerwel kuste; hoe Jan Snork het meisje in den arm en het knaepje aen de hand nam, om ze naer den armmeester te geleiden.

Vader Hoeks had nergens van willen hooren, en dit had velen der aanwezigen diep getroffen; eenigen zelfs diep verontwaerdigd.

De mensch vergeet ligtelyk wat hy geweest is, en wat hy worden kan. Geld! dat was de eenige dryfveêr van het doen en laten by den grysaerd geworden. Hoeks dacht misschien dat hy zyn goud en zyn zilver meê naer het graf zou genomen hebben.

Welk verschil met zyn ouden gebuer Daems!

Wat men ook deed, de vreugde op den bruiloftsdag was verbannen. De jonge Gilde-Koning was ingetogen en dacht dikwyls met siddering, aen de armoedige kinderen zyner

tante, en aen de niet minder armoedige Beth Daems. Zy had het schoon te verbergen - men zag het maer al te wel aen die gelapte kleêren, aen hare bleeke wangen, aen de smartelyke uitdrukking van haer gelaet, Lysbeth moest yselyk lyden, onder de pranging van het gebrek.

Het gedruisch der Gildebroeders in de herberg, die hem juichend het glas toereikten of met hem wilden klinken, hinderde Frans geweldig en hy dankte den hemel, dat hy eindelyk *den Bonten Os* mogt verlaten.

Nadat zy de kinderen hartelyk had vaerwel gekust, trad Beth Daems met gebogen hoofd den weg op, die naer den Houtkant geleidt. Op een eind wegs van het dorp werd zy uit hare gedachten opgewekt, door het geritsel in het kreupelhout, dat langs de baen stond. Het meisje zag op, en het afzigtelyk hoofd van Jeurie verscheen uit het loover.

Als er eene muis in het water lag, dat is: als er maer het minste in het dorp te doen was, dan moest Jeurie er by zyn, en dat was nu ook het geval geweest met den trouwdag, en het feest van de Gilde. Hy had overigens van Jan Snork reeds heel de historie van de arme kinderen, aenmerkelyk vergroot en verbeterd, gehoord; zelfs, had de veldwachter gezegd: 'Het scheelde niet veel, of ik had het hoofd van dien onbarmhartigen Hoeks in tweeën gekliefd, als een stuk brandhout.'

Jeurie kwam weldra op den zandweg by Lysbeth, en terwyl deze op hare beurt vertelde, hoe slecht de arme kinderen onthaeld waren, stapte de jonge bessembinder hygend en nadenkend naest haer voort.

‘Jeurie, zegde Lysbeth onder ander; het zyn altemael zulke brave menschen niet als gy.

De dwerg trilde van aendoening, by het hooren van die woorden.

‘O, zwyg daarvan! .... stamelde hy. Ja, Lysbeth, die Hoeksen hebben het hoog in de peer¹ gekregen; zy willen niet meer weten wat armoê is; maer 't is gelyk: ‘loontje komt om zyn boontje’ en gy zult zien, dat huwelyk van Frans met de wagenmakersdochter is slecht ingesteld; het zal ook slecht eindigen.

- Wat zegt ge daer, Jeurie! sprak de maegd verschrikt.

- Ja, ja! Jeurie heeft er een voorgevoel van; weduwen en weezen verstooten, is een groot kwaed in de oogen van Onzen Lieven Heer, en gy zult zien het garen van de Hoeksen zal opgesponnen geraken, omdat zy vandaeg huisvesting en brood geweigerd hebben, aen die ongelukkige schaepkens.

Die woorden werden op eenen inderdaed onheilspellenden toon uitgesproken, en had men op dat oogenblik de oogen van Jeurie gezien, men zou een somber vuer in dezelve hebben zien glinsteren.

‘Ik heb al wonderlyke dingen van Hoeks hooren zeggen, ging Jeurie, als tot zich-zelven sprekende, voort. Hetgeen hy heeft, gaerde hy ook niet byeen met het boeren: de boerdery kweekt altoos geene roozen. Men zegt dat hy in de lotery gespeeld en gewonnen heeft.....

1 Zy hebben het in het hoofd gekregen; zy zyn hoovaerdig geworden.

- Wat gy zegt, Jeurie!

- Ja, was het dat maer; doch Jan Snork heeft er my zoo al wat anders van verteld, en ik beken regtuit, ik zou niet op het geweten willen hebben, wat die Hoeks er op heeft. Men zegt - en Jeurie zag behoedzaam rond of er niemand omtrent was - men zegt, dat hy tegenwoordig op woeker geld leent, en daarna, als men hem het geld niet kan teruggeven, slokt hy goed en bloed van den armen duivel in, aen wien hy het geld heeft voorgeschoten.

Lysbeth sidderde.

Geen wonder! Het meisje wist dat haer vader eene aanzienlyke schuld aen Hoeks had; dat Daems meer dan eens had gezinspeeld op de geldzucht van zyn ouden gebuer, en op de verandering, die er in zyn karakter had plaets gehad. Hy verborg het moeiljelyk, dat hy zynen vriend van vroeger dagen meer vreesde, dan wel elken anderen schuldeischer. Die ellendeling zou dus vroeg of laet de teruggave komen eischen van wat hy geleend had, hetgeen daerenboven, door achterstallige intresten, meer dan verdubbeld kon zyn.

‘Ja, Lysbeth! ging Jeurie nog altyd op een nydigen toon voort, dien men anders in zyne woorden niet gewoon was; ja, zóó worden die menschen ryk, en dat wordt niettemin gevlaid en gestreeld. Het huis van Hoeks mogt wel met een zwart kruis geteekend worden, al was het dan ook maer voor hetgeen er vandaeg gebeurd is.....

- Wat wilt ge daermeê zeggen, Jeurie?

- Ik wil zeggen, dat zy het ongeluk zouden verdienen, als het hun op het lyf viel.

- Lieve hemel! Jeurie, wat zyt gy wreed! Gy moogt aen anderen niet wenschen, wat gy niet gaerne wilt dat u zou overkomen.

- Kom, kom! maek het pad van de Hoeksen maer niet schoon, meisje! onderbrak de dwerg; aen u ook hebben zy dat niet verdiend. Dat zegde Jan Snork zoo even nog..... Och, Lysbeth! gy moogt u nog gelukkig rekenen de plaets van de wagenmakersdochter niet te hebben moeten innemen.....

By die woorden ligtte Jeurie aerzelend de oogen op, om te zien welk uitwerksel zy op het meisje hadden; doch de verlatene antwoordde niet, en trad met gebogen hoofd en zwygend voort. Lysbeth loosde eindelyk een diepen zucht, die Jeurie als eene schicht door het hart ging.

De jongeling wist niet meer wat zeggen, en ging eenige oogenblikken sprakeloos naest het kind van Daems voort.

Aen den kruisweg gekomen, zegde hy Lysbeth goeden dag, en sloeg den tegen-overgestelden weg in, echter niet zonder dikwyls om te zien naer het meisje, dat hy in zyne ziel liefhad. Die zucht van Lysbeth was de genadeslag voor zyn arm en verstooten hart geweest; hy gaf hem de overtuiging, dat de ongelukkige maegd dien ondankbaren Frans nog altyd beminde.

Wat Jeurie over Hoeks gezegd had, was de waerheid: de lezer is er overigens reeds van onderrigt.

Toen Lysbeth by Hoeks in huis kwam, had de ellendeling

dan ook onmiddellyk het oog op haer armoedig kleedsel geslagen, en scherp geluisterd naer de woorden die zy uitsprak. Eene helsche achterdocht was in zyne ziel opgerezen.

‘Daems, zegde hy in zich-zelfven, is verder op dan ik het dacht. Het is meer dan tyd, dat wy van de betaling gaen spreken. Wie weet of wy, door onze nalatigheid, niet alles zullen verloren hebben. Morgen, by het kriecken van den dag, zullen wy naer de hoeve aen den Houtkant gaen.

Dat was ook het geval.

De flauwe zon had nog niet lang over het zwartgeworden strooidak van de hoeve geschenen, of de schepene stond reeds aen den Houtkant.

De oude gebuer voelde zyn hart wel hevig kloppen toen hy de hoeve naderde; maer hy trad niettemin met een norschen groet de wooning in. De oude Daems beefde van angst toen hy hem zag. Lysbeth, die zich plotseling de woorden van Jeurie herinnerde, voelde zich het koude zweet uitbreken. O, het was niet te betwyfelen, Hoeks kwam om het geleende geld terug te vragen, of beter gezegd, om hen beide tot den bedelstaf te brengen!

‘Daems, zegde Hoeks, terwyl hy in huis zyne oogen liet rondgaen; het ziet er niet heel breed in uwe hoeve uit. Gy boert achteruit, vriend! Vroeger stonden er nog blinkende koperen ketels op de kas, er waren tinnen schotels, er was ander huisraed voorhanden - nu zie ik niets meer dan scherven en stukken van potten en pannen.

Die aenvang deed Daems het bloed om het hart verstyven.

Zóó had hy het toch niet verwacht van iemand, dien hy in vroeger dagen voor zynen vriend aenzien had!

De oude man was gebelgd; fierheid en verontwaerdiging welden in zyne ziel op, en Hoeks met een strak oog aenstarende, zegde hy:

- Zyt gy gekomen om met mynen ondergang te spotten, Hoeks?

- Neen, vriend, neen! maer als men nog eene ronde som te goed heeft, zoo als ik van u, dan mag men wel eens uit de oogen zien.

Daems zuchtte; hy zweeg en liet het hoofd op de borst zakken: het woord 'vriend' was voor hem eene bloedige spotterny.

'Lysbeth, u gaet het niet voorspoediger, dunkt my! ging de onbarmhartige man voort, terwyl hy de weenende maegd nauwkeurig bezag. Vroeger waert gy de schoonste en best gekleede boerendochter, nu hangt gy met lompen en vodden aen-een. Waer is uw gouden kruis, waer zyn uwe gouden oorbellen, waer is uwe halsplaet gebleven, dochter?

De nydigaerd had eene helsche onrust om de lippen. Hy wachtte het antwoord van het arme meisje niet af; maer de deur openende, waerdoor men naer den stal ging, stak hy het hoofd naer binnen en zag in denzelve rond.

'Eene enkele magere koe en eene geit! zegde hy met verachting; terwyl de zolder - en hy sloeg den blik naer boven - in 't geheel niet doorzakt van het gewigt van 't graen. Daems, vriend, het ziet er hier maer schrael uit.....

- Hoû op! onderbrak de oude Daems plotseling den gevoelloozen man. Hoû op, gy hebt het regt niet om ons in onze armoê te komen beleedigen. Wy hebben geen welgestelden huisraed, geenen stal met rundvee, geenen zolder met graen, myne dochter heeft geen goud meer; maer wy zyn en blyven eerlyke menschen.

- Ja eerlyk, dat is altemael goed en wel; maer, vriend, daer betaelt men niet meê. Eerlykheid is een schoon ding; maer het is geene klinkende munt.

- Ik vrees u te begrypen! stamelde Daems, met ontroerde stem; want hy dacht aen de schulden.

- O, een goed begryper heeft maer een half woord noodig, vriend. Ja, gy hebt gelyk gehad, ik kom eens hooren naer de teruggave der twee honderd en vyftig guldens, welke ik u geleend heb.....

- Twee honderd en vyftig guldens! onderbrak Daems andermael; maer gy hebt er my slechts honderd en vyftig voorgeschoten.

- 't Is waer, Daems; maer de intrest, vriend, en de intrest van den intrest. Ho! ik begryp zeer wel, dat gy niet ryk zyt gebleven, als gy zoo slecht in Willem Bartjens¹ ervaren zyt.

Vader Daems sloeg de handen voor de oogen, om de tranen te verbergen die in twee stroomen over zyne wangen liepen. Arm zyn was hem nog dragelyk; maer die armoede hem als misdaed hooren verwyten, dat drukte hem pynlyk neêr; dat

1 Een algemeen gekend, en oud rekenboek.

ontnam hem den laetsten sprankel hoop. Niettemin wilde hy nogmaels eene pooging wagen.

‘Gy wilt dus betaeld zyn? zegde hy, een grooten traen wegwisschende.

- Kunt gy daeraen nog twyfelen, Daems. Of denkt gy dat ik u ten gronde zal zien gaen, zonder een enkelen keer op myne guldens te denken?

- Maer Hoeks, hoe kunt gy toch zoo onbarmhartig zyn! Toen gy nog maer een arm boerke waert, en ik voor eenen der beste boeren van het dorp doorging, heb ik u meer dan eens geld geleend, zelfs zonder intrest. Ik deed dat uit goede gebuerschap, en nu ik arm ben en gy het geld nog niet noodig hebt, nu komt gy van de betaling eener schuld spreken, die gy weet dat ik op dezen oogenblik niet voldoen kan.

De stem van Daems was diep ontroerd; zy bewoog Hoeks echter in het geheel niet. Zelfs scheen deze geen acht te slaen op de herinnering aen het verledene, en hy zegde barsch:

‘En wanneer zult gy de schuld dan kunnen betalen?

- Dat weet ik nog niet. Ik wenschte wel, dat ik in de gelegenheid ware u te kunnen voldoen; ik zou, als het mogelyk was, een stuk uit myn hart laten snyden, om u het geld te kunnen geven; maer nu betalen - dat kan ik niet.

- Echter moet ik geld hebben; is het de geheele som niet, dan toch zult gy my iets op rekening geven.

- Maer wat zou ik u toch in Godsnaem geven! .... Ik heb niets; wy worstelen soms tegen den honger.....

- Hoe, tegen den honger? .... Is het zóó ver gekomen,

vriend. Welnu, dan zal ik op afkorting, de koe maer meênemen. Lieve hemel! is het al zóó ver.....

En met éénen sprong bevond Hoeks zich in den stal en maekte de koord los, waermeê de koe was vastgebonden. Het arme dier draeide bulkend den kop om, alsof het aen zyne trouwe huisgenooten om hulp wilde smeeken.

De oude Daems stond echter versufd, en zeker had Hoeks met de koe den stal verlaten, ware Lysbeth niet plotseling in denzelve verschenen, en had zy zich niet moedig voor den onbarmhartigen man geplaetst.

De koe! maer dat vreedzaam dier is de dierbaerste schat van het huisgezin..... Des morgens als zy zich bulkend doet hooren, schynt zy den mistroostigen Daems moed in het hart te spreken. Als hy haer in den stal of in de magere weide ziet, dan gevoelt hy, dat hy toch nog iets heeft, hetwelk hem aen zyn vroegeren welstand doet denken; dat hem doet hopen op betere dagen. Maer als dat goede dier eens zal weg zyn - och, wat zal de stal, de weide, de gansche hoeve dan verlaten zyn! ....

En Lysbeth dan? - Zy had het wit en bruin gevlekt kalf weten geboren worden, tydens zy nog in het dorp woonde, en toen alles verkocht werd, was dat beest alleen overgebleven; daerom had zy het nog des te liever, en dikwyls met tranen in de oogen den glimmenden hals van het dier gestreeld. Spoedig was het groot geworden, en nu was het immers de steun van het kleine huisgezin? Voor Lysbeth was de koe zelfs een redelyk wezen, en als zy hare groote, ronde oogen op het

meisje sloeg, dan scheen het aen de maegd, dat zy haer iets troostend vertelde.

De koe ontrukken was dus de laetste hoop, aen de arme menschen ontnemen.

‘Neen, neen! riep Lysbeth met kracht uit; neen, zoo wreed zult gy niet zyn. Gy zult ons onzen laetsten steun niet ontrooven.

- Uit den weg! schreeuwde de schepene woedend, terwyl hy het koppige dier wilde voorttrekken. Uit den weg!

- Neen, neen!

- Ik herhael het u, ga uit den weg! .... Wat heb ik my over uwe klagten te bekommeren!

- O, ik bid u er om..... Of wilt gy ons dan van gebrek doen sterven! - en met deze woorden sloeg Lysbeth hare armen om den hals der koe, en bleef er om dus te zeggen aen hangen.

Het dier kon geenen stap meer voorwaerts doen, en hoe hevig Hoeks ook tierde en dreigde - alles was te vergeefs. Plotseling werd de oude Daems uit zyne verslagenheid opgewekt: het vuer glinsterde in zyn mat oog, zyne handen werden ontzaggelyke vuisten, en met éénen sprong stond hy voor den geldschieter.

‘Hoeks, Hoeks! riep hy met kracht uit, en hief zyne zware vuisten op; ik sla u den kop in, als gy de koe niet loslaet!

De schrok ontzette by het zien van dat vlamvend oog, van die dreigende handen, en stamelde eenige onzamenhangende woorden.

‘Laet los! herhaelde de oude Daems; of.....

De grysaerd was inderdaed verschrikkelyk om zien. Hoeks liet de koord uit zyne hand glippen; bleek van schrik sprong hy den stal uit, en herwon slechts op eenigen afstand van denzelve, den moed om den pachter toe te roepen:

‘Daems, Daems! dat zal u duer te staen komen. Binnen dit en eenige dagen zal er u geen dak tot schuilplaets, geen strooi tot ligplaets meer overschieten.

De koe werd weêr vastgebonden, en het hart der maegd klopte van voldoening. De vader was echter diep neêrslagtig, en nu eerst stroomden de tranen hem overvloedig, door de diepe rimpels van de gebruikte wangen.

‘Beth, myn kind! zegde hy; ja, streel onze goede koe nog; want welhaest zal het er meê gedaen zyn. Hoeks heeft regt op ons klein bezit, hy heeft het gezegd: hy zal zich krachtens de wet doen betalen. Kind, laet ons goeden moed hebben; want er staen ons verschrikkelyke dingen voor de deur!’

IV.

Den volgenden dag verliet Daems de hoeve aen den Houtkant en ging naer den notaris van het naburige dorp: 'Liever alles verkoopen, zegde hy in zich-zelven, dan nog langer onder de schuld en de schande gebukt te blyven.'

De dorpelingen, die hem mistroostig zagen gaen, beklaegden den braven man, en er was niemand die hem niet ryk, en de Hoeksen niet arm en ongelukkig wenschte. Het geval met de weeskinderen kwam dan ook natuerlyk ter sprake, en dit verhoogde nog aenzienlyk de achting en liefde, die de gewezen schepene aen de dorpelingen inboezemde.

Dan sprak men ook van de arme Lysbeth, en hoewel men haer kort te voren, aen de kerkdeur, nog wreed behandeld had, kwam er toch een sprankel medelyden voor haer in ieders gemoed op. Was zy niet braver en goedhartiger dan die trotsche Lena van den wagenmaker? Had zy niet meer

dan deze verdiend de vrouw van Frans Hoeks te worden - zy, die zoovele jongens had afgewezen, enkel omdat zy hoopte eens gelukkig te zyn, met den vriend van haren kindertyd?

Niemand echter gaf Daems, in het voorbygaen, een uiterlyk teeken van vriendschap - wy bedriegen ons! Toen hy voorby de wooning kwam, waer de twee verstooten weeskinderen door het armbestuer in den kost besteed waren, vloegen deze arme bloedjes den edelen man te gemoet, kusten hem zyne handen en noemden hem 'vader.' Dat deed den grysaerd weenen als een kind.

Het gevolg van het bezoek by den notaris, was dan ook welhaest blykbaer in de hoeve aen den Houtkant. In de eerste dagen van den winter vinden wy er, onder anderen, Jan Snork en Jeurie, en hooren den eerstgemelden op een zegepralenden toon zeggen:

'Wat heb ik u gezegd, Jeurie? Herinnert gy u, wat ik u tydens de kermis voorspelde, opzigtens pachter Daems?

Jeurie antwoordde niet; maer zag met een droevig oog naer de verschillende voorwerpen, welke voor de deur der hoeve waren ten toon gesteld, en die, zoodra de notaris zou aengekomen zyn, openbaer moesten verkocht worden.

De veldwachter juichte niet om het ongeluk, dat den oudschepene getroffen had - neen! daervoor was zyn hart te goed; maer hy had eene zekere zelfvoldoening, het streefde zyne eigenliefde, dat zyne voorspelling bewaerheid was geworden.

‘Ja! antwoordde Jeurie ten laetste; gy hebt maer al te scherp gezien. Ik beklaeg den ongelukkigen Daems uit den grond myns harten..... Die Hoeks, mompelde de bessembinder binnen 's monds; die Hoeks is een afzigtelyke schurk.....

Jeurie zag andermael naer de ten toon gestelde goederen. Ach! wat zagen zy er droevig uit, en welk een hartroerend drama lag er voor den fynen opmerker in dit alles! Lysbeth had ieder voorwerp wel zooveel mogelyk opgezuiverd, geschuerd en geblonken - niet zoo zeer om het meer geld te doen opbrengen, dan wel om te doen zien, dat men toch zoo arm niet was; maer de melkstand was toch byna zonder reepen; het aerdewerk was gescheurd; het tinwerk geblutst en krom; de ploegkouter was versleten; het wiel der aerdkar was zonder yzeren reep; de berrie van den kruitwagen was gebroken - en als om aen dat tafereel een nog smartelyker karakter te geven, zat Lysbeth op eene houten bank, bleek en onsteld, en het afgematte hoofd in den palm der hand latende rusten.....

Eene bange rilling overviel den bessembinder, toen zyn oog de arme martelares ontmoette; en alsof hy een einde wilde stellen aen de pynlyke onrust, die hem in het hart omwoelde, vroeg hy aen Jan Snork, op Daems en zyne dochter doelende:

‘Maer wat zullen zy toch in Godsnaem beginnen.

- Ja, jongen, dat weet de hemel! De oude Daems kan als daglooner gaen werken en Beth kan gaen dienen..... Ziedaer alles wat er nog te doen valt. Zoo gaet het in de wereld! Vandaag ryk en morgen arm. *A propos* dáérvan gesproken.....

De veldwachter maekte zich op die woorden gereed, om de eene of andere geschiedenis te vertellen, die zonder twyfel zou geleken hebben op die van den keizerlyken pypenkop, of van de torenhanen in Egypte; maer Jeurie had iets anders in het hoofd. Hy scheen niet genegen, om op dat oogenblik naer de wonderlyke histories te luisteren, en trad peinzend langs den huisraed.

Zonder het te weten, stond de dwerg voor den ouden Daems.

‘Jeurie, sprak deze met eene gesmoorde stem; komt gy ook zien, of gy uwe veertien daelders zult terug vinden?’

De bessembinder scheen getroffen over die woorden, en op eenen toon, die niet vry was van ontroering, zegde hy:

‘Wat denkt gy, Daems?’

- Och! het is zeer natuerlyk! Als de gevulde schotel op tafel staet, dan wil er ieder immers zyn aendeel van hebben. Gy, Jeurie, gy hebt er zooveel regt toe als een ander.

- Gy zyt my niets schuldig! mompelde Jeurie.

- Niets schuldig?

- Och neen! die veertien daelders maken my niet ryker of armer: zy lagen al jaren lang in den grond gedolven. Ik win myn arm broodje, Daems, en dat is al genoeg.

- Jeurie, gy maekt my beschaemd: ik wil geene aelmoes en ik zal myn best doen, u dat geld terug te geven.

- Ik heb u geene aelmoes gegeven; ik gaf u dat geld als vriend. Ik heb er geen berouw over: integendeel, had ik nog geld, ik gaf het u gaerne om al uwe schulden te betalen.

Daems kon geen woord uitbrengen; hy greep de twee magere handen van Jeurie, en drukte ze in de zynen. Och! waren alle menschen zoo goed, zoo edel als die arme verstooteling!

De stem van Jan Snork, die met zekere statigheid het ambt van opbieder volbragt, riep de aendacht der twee sprekers op de verkooping zelve.

‘Twee gulden voor de kar.... twee gulden eenmael.... twee gulden andermael....

Zou er dan niemand meer bieden voor dat voertuig? Het was, wel is waer, niet veel byzonders; maer indien alles zóó goedkoop ging, dan zou Daems zeker nog schuldenaer blyven. Met ingehouden adem luisterde hy naer de stem van den veldwachter; met vragend, byna smeekend oog staerde hy onder de dorpelingen rond; doch het was te vergeefs!

‘Twee gulden andermael! hervatte Jan Snork; twee gulden derde mael..... niemand niet? .... Geluk er meê.

Zoo ging het voort met ieder stuk huisraed. Zoo ook kwam men eindelyk aen de koe. Deze werd, voor eenen spotprys aen Hoeks toegewezen. Toen Lysbeth haer zag wegleiden, was het haer alsof het harte haer ontzonk, alsof de dierbaerste levensgezellin haer ontruikt werd. De koe was immers reeds zoo lang de bewaer-engel - glimlach niet om dat woord! - van dat brave huisgezin geweest. Die engel maekte van de hoeve nog een schoonen hemel; maer eens weggevlogen - dan was er ook alle aantrekkelykheid uit verdwenen.

De verkoop was ten einde gelooopen, en schynbaer onver-

schillig over het lot der Daemsen, gingen de meeste dorpingen met het gekochte naer huis; maer ook onder hen waren er, die den gewezen schepene ondubbelzinnige blyken van achting en verkleefdheid gaven. Ook de oude Hoeks was den armen man genaderd: Daems had zich het hart voelen koud worden, by het hooren van een voorstel, hetwelk de schrok hem deed, en ware Frans Hoeks op dat oogenblik niet tusschen beiden gekomen, de ongelukkige vader had zich aen den ellendeling vergrepen.

Daems stond nog altyd te denken aen het voorstel van den hatelyken geldschierter, toen het laetste vreemd wezen, dat nog op de plaets der verkooping aenwezig was, hem naderde: het was de trouwe Jeurie.

‘Daems, zegde de bessembinder bedeesd; wat gaet gy nu aenvangen, zonder have en erf?’

- Ik zal voor myn dagelyksch brood gaen werken, Jeurie. Ik ben wel oud; maer ik heb nog te veel kracht, te veel eergevoel om te gaen bedelen.

- Ja, maer gy moet toch een dak hebben, om onder te slapen.

- Ik weet het.

Sombere gedachten schenen Daems te bestormen; er was een oogenblik stilte.

‘Daems, zegde Jeurie ten laetste; wilt gy eene plaets in myne hut aennemen? Myne wooning is wel niet groot; maer toch groot genoeg om ons te huisvesten.

De oude man zag den dwerg met verwondering aen.

‘Maer in 's hemels naem Jeurie, waerom zyt gy zoo goed jegens my? .... Neen, neen! ik zou u tot overlast zyn..... En toch, waer moet ik heen? ging hy voort, als tot zich-zelven sprekende; ik heb niets meer dan den blauwen hemel boven, en den harden grond onder my.

- Kom, kom! onderbrak Jeurie; dat is eene afgedane zaek; maer Lysbeth? .... waegde hy er by te voegen.

- Lysbeth? mompelde Daems; Lysbeth zou eene dienst kunnen bekomen; maer dat kan ik niet over myn hart krygen.

Op dat oogenblik kwam de bedrukte maegd digter by.

‘Lysbeth, myn kind! snikte de vader.

- Ik weet alles, vader! was het bemoedigend antwoord. Er staet nog schuld open by Hoeks, en hy heeft gevraegd, of ik by hem als stal-meid wil komen dienen, en zoo de schuld vereffenen.

Het bloed steeg Daems naer het hoofd; hy gevoelde al het hatelyke, dat er in dat voorstel gelegen was.

‘Ja, dat heeft hy! riep de grysaerd uit; maer dat kan niet zyn. Heeft hy dan geene ziel - die Hoeks.....

- Och vader, Frans wilde het eerst ook niet; maer toen hy zag dat zyn vader er aen hield, heeft hy my gezegd: ‘Lysbeth, kom dan maer in Godsnaem! Gy zult het zoo slecht niet by ons hebben.’

- Neen, neen! het kan niet.... Dienstmeid zyn by Hoeks! Ik zelf zal liever dat geld gaen verdienen.

- Neen, dat niet! riep de maegd heftig uit; dat ware al te vernederend.

- En voor u dan, myn kind?

- Och, wat geeft dat? .... Vader, God heeft gegeven, God heeft genomen! zegt onze oude pastoor, en wy moeten de vreugde en het lyden aennemen gelyk zy komen.

- Lieve God! wat valt het ongeluk toch zwaer op my! kermde Daems en sloeg zyne bruine, gerimpelde handen, voor het betraende aengezigt.

- Ween niet, vader! alles zal nog beter gaen dan gy het denkt. Maer gy, waer zult gy blyven?

- Vader Daems gaet met my wonen, zegde Jeurie; wy zullen het wel niet breed hebben; maer het is toch beter de hut van den bessembinder, dan wel niets te hebben; is het niet zoo, vader Daems?

Hoeveel erkentenis stroomde op dat oogenblik door het hart van vader en dochter! Jeurie scheen in het oog dier brave menschen een heilige, die niet ophield zyne weldaden op hen neêr te storten. Zy hadden wel gewenscht hem dit te kunnen vergelden; maer zy lieten de belooning ervan aen den goeden God over. Treffend was het afscheid tusschen vader en kind; het laetste beloofde zoo dikwyls mogelyk, des zondags na het lof, in de hut van Jeurie te komen, om er haren vader te zien, en Jeurie had dezen keer den moed daer bloohartig op aen te dringen.

Bedekte, maer heilige liefde, wat maekt gy een edel beeld van dien ongelukkigen jongen! De uiterlyke vorm kan afzigtelyk zyn; maer hoe schoon is het inwendige! Indien men de beweging van zyn hart had kunnen nagaen, wat al zoete

glimlagchen, wat al glinsterende tooverbeelden, wat al gouden droomen, wat al onuitputbare liefde zou men er in ontwaerd hebben! .... Jammer, dat hart bleef een digt gesloten boek, waerin Daems noch Lysbeth mogt lezen.

Lysbeth ging eenen weg op, tegenovergesteld aen dien haers vaders en van Jeurie. Herhaelde keeren bleef het meisje staen, wendde zich om, en groette dan nog met betraende oogen den grysaerd, den dwerg ofwel de hoeve aen den Houtkant.

De dochter van Daems werd echter, dank zy der goede herinnering van Frans, niet hard, maer toch schynbaer onverschillig ontvangen. Frans had, zoo als wy gezien hebben, de handeling zyns vaders met een smartelyk oog gezien; hy was er zelfs vernederd over - maer de wil des vaders was een stalen wil. Zooveel het in zyn vermogen was, vermeed hy dan ook de gamenkomst der ongelukkige Beth; maer indien hy haer ontmoette, was hy welgezind jegens haer. Zy van haren kant, liet niet de minste droefheid over haren toestand blyken; zy had hem met de gelatenheid eener heilige aenvaard, en scheen volkomen te vreden met het kruis van het martelaerschap, dat haer op den schouder gelegd was.

Het eenigste wezen, dat in die voor haer vreemd gewordenene wooning, haer opregt welkom scheen te heeten, was de koe van den Houtkant, die Hoeks had aengekocht - en dat was nog een geluk voor het meisje. Overigens Lysbeth werkte en slaefde onvermoeid, tot heimelyk verdriet van Frans; maer tot groote voldoening van den ouden Hoeks.

Eens dat Frans de beklagenswaardige Lysbeth meer dan bovenmate had zien werken, droppelde het medelyden by hem over den boordevollen kelk: hy zou, hy moest er over spreken.

‘Vader, zegde hy, ik kan het niet meer verzwynen. Gy hebt niet geweten wat gy deedt, toen gy Beth Daems als dienstmeid in ons huis deedt komen.....

- Wat wilt gy zeggen? onderbrak Hoeks verwonderd.

- Ach! het springt my tegen het hoofd, dat ik u zie toegeven aen een eigenbaetzuchtig denkbeeld, en dat voor eenige guldens.....

- Welnu? vroeg de oude man, als iemand die den regten draed niet vat van hetgeen men zeggen wil.

- Ik wil zeggen, dat gy hadt moeten denken, alvorens de arme Lysbeth in huis te nemen, dat Daems uw vriend en zyne dochter myne speelgenootte is geweest.

- En daerom zou ik? .... Maer jongen-lief, zyt gy dan van uwe zinnen beroofd? vroeg Hoeks spottend. Wees gerust! Ik zorg immers voor uwe, welvaart en - laet daer den ouden maer meê betyën. De man weet wel wat hy doet! .... voegde Hoeks er met trotsche zelfvoldoening by.

- Zorg voor die welvaart zooveel als het u goed dunkt; maer dryf de eigenbaet niet te ver.

- Een schoon kind, dat zynen vader lessen geeft!

- Och! ik weet wel dat gy veel wyzer zyt dan ik; maer vader, ik kan de gedachte niet verdragen dat Lysbeth, die vroeger eene ryke boerendochter was, nu moet slaven als

eene ongelukkige, en waerom? Om u eenige ellendige guldens te vergoeden, die haer vader van u geleend heeft. Neen! zoo moogt gy toch niet handelen.

- Ellendige guldens! .... Ha, ha! gy zoudt alles maer kwytschelden, niet waer? .... Een schoon middel om ryk te worden. Nu kan de oude Hoeks niets doen dat goed is voor zyne alwyze kinderen; maer als hy eens ginder onder het gras van het kerkhof zal liggen, en de alwyze kinderen aen den spaerpot zullen zitten, dan - ja, dan.....

- Spreek zóó niet! onderbrak Frans. Zorg voor uw bezit zooveel gy wilt; maer voor de Daemsen had ik u eene uitzondering willen zien maken. De oude man en de dochter.....

- Ha, ja! de dochter! riep Hoeks lagchend uit, en zag zynen zoon nydig spottend in de oogen. Daer komt gy voor de honderdste mael op terug; daer zit eigenlyk de knoop.

- Wat vermoedt gy, vader? Denkt gy, dat er nog een vonkje liefde voor Lysbeth in myn hart is? Neen; maer niettemin mag ik haer wel dankbaer zyn, wel medelyden met haer hebben. Vandaag dacht ik dat myn hart scheurde van droefenis; ik zag haer, met pynlyke moeite, het voedsel voor de koeijen onder de bevrozene sneeuw uithalen; hare vingers waren verstyfd en het bloed liep haer uit de breede kloven der handen; toen zy zich oprigtte en my aenzag, blonken er twee groote tranen in hare oogen.

Hoeks hief de schouders op en lachte - om iets wat hy niet verstond, noch gevoelde. Frans zuchtte en keerde zich om, welligt om eenen traen te verbergen die in zyne oogen

opwelde. ‘Hy verstaet my niet!’ murmelde de jongeling.

De oude Daems was tegenovergesteld oneindig gelukkiger. In de eerste dagen had hy, hoe hard dit ook zyn mogt, by eenige boeren in dagloon gewerkt; in de laetste dagen echter had hy geen werk gekregen. Niettemin was hy rustig by het turfvuer gebleven, terwyl Jeurie dapper bessems bond, matten van bunt vlocht, solferstekken sneed en biekorven maekte, in de hoop dezelve by de eerste gelegenheid te verkoopen. De handel ging, wel is waer, maer stil-aen; doch: ‘als de winter voorby is, zegde Jeurie, en de lente aenkomt, dan zullen er zeker nog vele goede dagen aenbreken.’

Oh ja! in het schoone jaergety leverde het lommerryke bosch eene milde bron van bestaen voor Jeurie op, daergelaten het hout en de heide die hy zich veroorloofde, krachtens voorvaderlyk gebruik, kosteloos uit hetzelfde te halen. In den zomer roofde hy duizende vogeleijeren, die hy aen de ryke kinderen van het dorp verkocht; hy plukte en leurde met braem- en bosch-beziën; in het najaer doorkruiste hy het kreupelhout, om de geurige hop die zich tusschen de elzentakken kronkelde, te plukken; hy zette strikken voor de lysters; wist beter dan de slimste jager, in zeker jaergety, de jonge patryzen en kwakkels tusschen de vingers te krygen, en schoon Jan Snork meer dan eens gedreigd had, hem het vel over het hoofd af te stroopen - menige *lepus timidus* viel in de hazenstrik van Jeurie.

Maer nu - nu was het bosch eenzaam en doodsch. Geen vogel fladderde of zong in de takken; geen groen eikenbladje

was er zichtbaar. Een donzen winterkleed had alles overtogen. De grond was met een wit en eentoonig tapijt bedekt; de wind had zelfs rond de boomstammen eenen witten pels tegen de koude geslagen, en terwijl men in den zomer door het digte loover geen zon of hemel zien kon, zag men nu integendeel, door het zwarte en witte spinneweb der naekte takken, een yskouden en zielloozen hemel. Het bosch had nu geene poëzy voor Jeurie, of liever gezegd, het was niet schoon voor hem.

Dat tapijt mogt onder een flauwen glans der winterzon als met millioenen starren, bloemen, peerlen en diamantgruis bezaeid zyn; de sneeuw mogt wonderschoon als borduer- of netwerk tusschen de takken zyn geweven; als donzen franjes aen de twygen hangen; als zilverdraed of als het touwwerk van een schip, door de takken slingeren; als donzen pluimen op den top van den eikentak wiegelen; als hermelyn de eeuwig groene spelden van den mastenboom bedekken; het gansche bosch mogt, kortom, in een wit tooverpaleis met bogen en galeryen, herschapen zyn - Jeurie hield niet van de bespiegeling, en van daer dan ook, dat hy in den winter het hoofd zelden buiten de deur stak. Hy liet hagel en regen kletteren, den storm door de toppen der naekte boomen loeijen, en wachtte met ongeduld de eerste bladeren, de eerste bloemen af.

De oude Daems was volkomen te vreden in de hut, en het eenigste wat hy beklagde was niet te kunnen werken, om ten minste ook het zyne in het kleine gezin by te brengen. Jeurie dacht echter daeraen niet, en om zyne tevredenheid

luidop te doen kennen, zong hy dikwyls een vrolyk liedeken. In het hart van beiden was één wensch, die echter ook van twee kanten geheimzinniglyk verborgen bleef. Had zich die dubbele wensch verwezenlykt, dan had ook Lysbeth de hut moeten bewoonen. Dan, o, dan ware zy in Jeuries oogen, en ook gewis in die van pachter Daems, een opregt paleis geweest!

De veldwachter had de dagelyksche eentoonigheid reeds eenige keeren afgebroken, als hy zyne ronde deed om op dieven en stroopers te passen, en aengezien de oude soldaet wist, dat er in de hut aen den Boschkant gewillige ooren waren, had hy zich meer dan eens eenen omweg door de sneeuw getroost.

Na zulk bezoek was het gewoonlyk een onrustige nacht voor Jeurie, en hy zag in zynen droom al de zonderlinge en fantastische figuren, waerover Jan Snork gesproken had, door zyne hut zweven en springen. De keizerlyke pypenkoppen en de *patakons*, dansten als zwarte en zilveren duiveltjes over zyn bed heen. Soms droomde hy, dat hy met zynen neus, aen den staert van den hoogen torenhaen in Egypte, hing te spartelen; of dat hy, na in de zon als eene schapen-kotelet gebraden te zyn, een koel bad in de hooge wolken nam.

Dagen nadien sprak Jeurie nog van alles wat Snork vertelde; maer als Daems het waegde om met de tooverhistories van den veldwachter te lagchen, dan was de bessembinder in 't geheel niet welgezind. De eenige reden die Jeurie vinden kon voor zóóveel ongeloovigheid, was, dat Daems oud werd en zyne zinnen niet meer goed byeen had.

Zoo was de winter, met zyn sneeuw en ys heengesneld; de aerde herleefde eindelyk onder de warme stralen der zon; het bosch kreeg groene knoppen, en de grond werd met bloemen bestrooid. De zwaluwen en de blanke ooijevaer keerden terug; het bosch weêrgalmde van het gezang der vogelen, gelyk de gewelven van eenen tempel op eenen feestdag, en over de heiden en de zandheuveld gonsden millioenen insekten, die onder den eersten glans der zon herleefden.

Daems en Jeurie herleefden ook; Jan Snork verklaerde zich niet minder tevreden. In den winter leed hy, volgens zyn gezegde aen de dorpingen, geweldig aen zyne drie of vier dozyn wonden, die hy op het slagveld bekomen had en die, hoewel allen genezen, hem toch nog altyd hevige pynen veroorzaekten. Met een woord - het gansche dorp was gelukkig, dat de lieve lente terugkwam.

Slechts één huis bleef van die opgeruimdheid uitgezonderd. Zyne bewooners gingen niet met het hoofd naer den blauen hemel opgeheven, om de versche lucht in de opene longen op te vangen; zy hadden geen genot van de koesterende zon; zy lieten integendeel het hoofd mistroostig naer de borst zakken.

Gy raedt het ongetwyfeld, lezer: wy bedoelen het huis van de familie Hoeks.

V.

Het was nacht; overal was het rust in de huizen. By Hoeks glom een flauwe, roode gloed door het bovengedeelte van het venster.

In de groote zykamer brandde een stil en traeg licht, hetwelk de bleeke trekken bestraelde van een jong en ziek meisje, in 't welk wy nog met moeite het jongste dochterke van Hoeks herkennen.

Eene schrikkelyke ziekte heerschte in het huis van den ryken boer - in zyn huis alleen!

De dorpelingen vermeden zyne wooning; zelfs de kinderen, die anders zoo zorgeloos onder de schaduwryke linde- en kastanjeboomen speelden, verplaetsten hunne vrolykheid naer elders; de schoonvader van Frans zelfs was niet meer te zien, en wie den grootsten omweg maekte, om niet aen het huis

van Hoeks te moeten komen, was zeker wel de held van den keizerlyken pypenkop. Het huis lag daer somber en mistroostig, als met eenen vloek beladen, in het midden van het frissche groen en de bebloemde kastanje-boomen.

Hoeks zelve gevoelde zich verlaten en er was maer één wezen, dat hem trouw bleef: het was de arme Lysbeth - datzelfde meisje, hetwelk hy uit louter eigenbaet by zich had genomen, en dat reeds meer dan eens zyne hardvochtige grillen en luimen had moeten verduren. Zy was het echter, die nu aen het ontvlugte ziekbed waekte en het dochterke verzorgde; zy vreesde de besmetting niet, en boog zich als een troostende engel over het lydensbed heen.

Dat lyden was droevig om aen te zien!

In het midden van het ontwaken der natuer, in het midden van een schoonen droom van liefde, l g het dochterke Hoeks daer magteloos en verlaten neêr, en snakte te vergeefs naer leven. Achttien jaren, beminnen en bemind worden; gisteren nog gelukkig, blozend en gezond zyn, en nu weten dat de geburen des avonds voor haer vergaderen om gezamentlyk te bidden - dat denkbeeld deed de zieke sidderen.

Zy gevoelde het wel - zy zou haren jongeren broeder, die korts geleden reeds gestorven was, spoedig naer het graf volgen. De arme maegd had de waerheid gedacht: in den nacht dat wy Lysbeth aen het ziekbed vinden zitten, sloot zy de oogen, en de hemel moet een blanken geest te meer geteld hebben.....

Met een hol en ingezonken oog, met bleeke wangen, met

den schrik in het hart zag de oude Hoeks het lyk van zyn bemind kind, en de grysaerd stortte zich weenend op het zielloos ligchaem neder. Frans ook beschouwde het lyk zyner zuster, met een strak en verwilderd oog; de hairen rezen hem te berge, het koud zweet brak hem uit, en het was op dat oogenblik alsof de dood hem, op zyne beurt, de koude hand op den schouder had gelegd.....

De zon lachte den volgenden dag vrolyk de bloemryke aerde toe, en spiegelde zich glansryk in de watervlakten. De lucht was frisch en versterkend; de bloemen wasenden aengename geuren uit; de vogels zongen in het elzenhout - en het deed Jan Snork goed, in het midden der wyde natuer en verre van het verpestende dorp te zyn.

Op het oogenblik dat wy hem nu ontmoeten, stapt hy door het bosch heen en regt op de hut van Jeurie aen. Hoe gerust, hoe vreedzaam lag zy daer, en hoe vrolyk schalde het lied van den jongen bessembinder hem in de verte tegen!

Terwyl de veldwachter zoo voortstapte, viel er plotseling een tamelyk zwaer en rond voorwerp uit eenen boom, en het kwam vlak op het puntje van den langen, spitsen neus van Jan Snork te regt: het was niets minder dan een der grootste mast-appels, die men vinden kon. De veldwachter schrikte, en voelde zynen neus gloeiend worden van pyn. Toen hy in de hoogte zag om te weten, wie zoo juist dien kogel op hem had afgeschoten, bemerkte hy Jeurie, die gelyk eene kat tusschen de kronkelige takken van den boom zat.

‘Jeurie..... drommels! .... Wat rigt gy toch uit! schreeuwde

de veldwachter, terwyl hy het gekwetste lidmaet tusschen zyne beide handen drukte, om de pyn te doen bedaren.

- Wel, ik schoot naer den keizerlyken pypenkop! was het antwoord.

De neus van Jan Snork werd rood, purper en blauw.

‘Pypenkop! mompelde de veldwachter. Gy zoudt verdienen geradbraekt te worden!

Jeurie werd bevreesd over zyne stoutmoedigheid.

‘Och, ik meende het zoo kwaed niet! klaegde hy met eene smeekende stem; want hy kreeg schrik voor de vlamme oogen van Snork.

- Nu, om het even! ging deze laetste voort. Kom uit den boom, Jeurie; ik heb u iets belangryks te vertellen.

De toon, dien Jan Snork aennam, boezemde vertrouwen in; daerby er was iets belangryks te vertellen! Op eens vlogen de meest fantastische dingen den bessembinder voor het gezigt, en driftig naer de nog ongekende histories van den ouden soldaet, liet hy zich snel als eene kat langs den bruinen stam neêrschuiven.

Jeurie bedroog zich echter: het waren ditmael geene vertellingen van gouden en zilveren jassen, van *patakons* en pypenkoppen - neen! Jan Snork had geenen lust tot pogchen, tot liegen. Op eene geheimzinnige manier ving hy aen:

‘Jeurie, jongen! het ziet er maer slecht uit in het dorp. Gy weet, de twee kinderen van Hoeks zyn al dood, en vandaeg.....

- Welnu? onderbrak Jeurie.

- Vandaag is Frans bedlegerig geworden en de doctor zegt, dat hy aen de ziekte sterven zal, gelyk zyn broeder en zyne zuster....

De oude Daems, die, onder een zwaren takkebos gesprokkeld hout gebogen, langs het voetpad kwam gestrompeld, had die laetste woorden gehoord. Hy stond stil en scheen door eene plotselinge gedachte getroffen.

‘Gy zult zien, ging Jan Snork voort, dat huis zal geheel en al uitsterven. Zeg wat gy wilt, Jeurie; maer het is klaer als de zon, dat is eene straf van den Heer....

Jeuries hart klopte gelyk eene turksche trommel.

‘Ja, dat moet zoo iets zyn! liet er de bessembinder opvolgen en zag den veldwachter met groote, opgespalkte oogen aen, en na zyn ondervragenden blik eenigen tyd op Snork gevestigd te hebben, liet hy hem op vader Daems rusten.

Deze laetste leunde op een knoestigen eikenstok, en zag, altyd met de bussel gesprokkeld hout op het hoofd, strak naer den grond. Eindelyk uit zyne gepeinzen opgewekt, zegde hy op onrustigen toon:

‘En wat is dat voor eene ziekte, veldwachter?

- Ja, dat weet ik eigenlyk niet; altyd is zy zeer kwaedaerdig. Men spreekt van eene koorts, eene besmettelyke koorts. Ik herhael het, men vreest ten regte, dat er geene muis meer levendig uit dat huis komen zal.

Daems werd op die nieuwe bevestiging bleek en met eene plotselinge beweging, wierp hy den zwaren mutsaerd op den grond. Zonder nog een woord te zeggen, sprong hy over heg

en sloot, en men zag hem weldra tusschen het kreupelhout en de boomstammen verdwynen. Jan Snork wist niet wat denken: hy meende dat de oude Daems zinneloos werd; Jeurie begreep den grysaerd maer al te wel.

‘Gy hebt zyn vaderhart getroffen, Snork! zegde de dwerg. Zyne dochter woont by de Hoeks en ik verwed wat gy wilt, dat Lysbeth, eer het avond is, in de hut aen den Boschkant zyn zal.

Jeurie kreeg eene trilling van zoete aendoening door het hart, op het oogenblik dat hy die woorden uitsprak. Lysbeth in zyne hut, dat was immers zyn droom geweest, gedurende geheel den afgelopen winter! Hy vergat de ziekte, Hoeks en al het gevaer dat zich in het dorp mogt opdoen, om slechts aen zyn toekomend geluk te denken.

De veldwachter had integendeel eene siddering van schrik over zyne ledematen voelen loopen; zyn hart werd koud en hy mompelde, terwyl hy op zyne beurt doodsbleek werd:

‘Hoe? Daems zou op tien passen naby het huis van Hoeks durven komen. Maer, Jeurie, jongen! de man komt er nooit levendig van terug. Ik voor my deed het voor geen ryksdaelder - ik, en Jan Snork waegde het een weinig te bluffen; ik, die niettemin pal en onverschrokken stond, toen het pelotons-vuer my den keizerlyken pypenkop uit den mond schoot!

De vreugde van Jeurie werd grootelyks gematigd, by het hooren van die woorden en gansch den namiddag bleef hy in den omtrek zyner hut dwalen, en zag gedurig den heideweg op, of Daems nog niet terugkwam. Soms klouterde hy in

eenen der hoogste eiken, om des te verder te kunnen zien, ofwel liep hy op den top der zandheuvels - doch alles was te vergeefs! Daems keerde niet terug.

Wy zullen den ouden man voor eenige oogenblikken opvolgen. Hy liep, met jeugdige kracht en zonder ophouden, voort. Al perelde het zweet hem in groote druppels van het voorhoofd; al waren zyne beenen pynlyk vermoeid; al schoot de adem hem te kort, hy liep altyd - altyd voort, tot dat hy de dorpskerk bereikte. Dáér zakte Daems eene poos op den dorpel neêr om te rusten.

Toen zyn oog over 't kerkhof waerde, ontmoette hetzelfde het nog versche en met palmloof versierde graf van den jongsten zoon van Hoeks. Eenige burens waren bezig met eene nieuwe rustplaets te graven voor de afgestorvene dochter: dat gezigt ontroerde Daems.

‘Daer zullen zy naest elkander rusten! dacht hy. Zóó jong zyn en reeds moeten sterven, dat is akelig! Indien ik in mynen ouden dag en na al myne ongelukken, ook myn kind moest verliezen.....’

En by deze laetste woorden stond Daems weêr op, en hervatte angstiger zynen loop, tot dat hy eindelyk aen het huis van Hoeks stil hield. Het was doodsch en naer, rondom de wooning. De deuren en vensters, de stal- en schuerdeuren waren gesloten: het was alsof men in de diepe smart, welke het huis van den schepene trof, vergat de runderen naer de weide, of de wollige schapen naer de heide te dryven.

Daems aerzelde eenige oogenblikken; doch moed schep-

pende, trad hy de deur nader en opende dezelve. Het eerste wezen dat hy ontmoette, was de oude Hoeks; doch hemel! wat was deze veranderd. Zyn hoofd scheen een akelige doodskop te zyn geworden, waerin slechts twee gloeiende oogen vonkelden; zyne aschgrauwe hairen stonden hem verwilderd op het hoofd, en zyne kleëren hingen hem gehavend en gescheurd aen het lyf.

‘De deur uit! de deur uit! riep hy met eene vervaerlyke stem. Wie hier inkomt, is een man des doods!

Zonder nog den ouden Daems te herkennen, wilde hy hem met zyne magere handen terug stooten.

‘Neen! neen! schreeuwde deze; myn kind, ik moet myn kind hebben. Ik wil myne Lysbeth niet in dit huis laten, ten prooi der besmettelyke ziekte.

Daems drong den schepene op zyde, die, op eene bank neêrzakkende, woorden morde welke moesten doen gelooven, dat hy zinneloos van lyden geworden was. De vader van Lysbeth liep het huis rond, en jammerde om zyne dierbare dochter. Eindelyk werd er eene kamerdeur geopend en de blonde Lysbeth viel, onder het weenen en snikken, den grysaerd in de armen.

- Kom, myn kind! zegde de oude man; gy kunt hier niet blyven; kom naer de hut van Jeurie. Hier dreigt u de dood op iederen stond.

- Neen, neen! stamelde Lysbeth.

- Hoe, wat wilt gy zeggen?

- Dat ik u niet volgen mag, vader! Mag ik dan de Hoeksen

verlaten, op het oogenblik dat zy myne dienst noodig hebben?

- Zwyg, al wat hier in dezen luchtkring leeft, moet sterven. Ik heb de graven der kinderen Hoeks gezien, en het was alsof er op de ledige plaets naest dezelve geschreven stond, dat men er nog anderen op het kerkhof verwachtte. Kom! ....

- Och vader, laet my hier. God zal my sparen en gezond aen u terug geven!

- En waerom wilt gy dan toch hier blyven, kind?

- Ieder vlugt dit huis, vader. De dienstmeiden en knechten hebben hetzelfde verlaten, alsof het gevloekt was; de vrouw van Frans nadert maer sidderend het ziekbed van dien ongelukkige, en niettemin is hy doodelyk krank en zal misschien voor den avond reeds een lyk zyn.... Ik alléén waek nog aen zyne sponde.....

- Maer, ongelukkig kind! liggen de Hoeksens, die ons zooveel kwaed deden, u dan nauwer aen het hart dan wel uw eigen vader! Als gy eens op uwe beurt dezelfde ziekte krijgt en stierft, uw vader zou het niet overleven. Kom, Lysbeth, kom naer het bosch; daer is de lucht zuiver en gezond; daer zult gy my en den braven Jeurie gelukkig doen zyn.

- Vader, vader! wat zal er van Frans geworden.....

- Frans! mompelde de oude, en al de genegenheid die vroeger den zoon van Hoeks aen zyne dochter verbonden had, kwam hem plotseling te binnen. Hy las op dat oogenblik in het hart van zyn kind, en hy zag er nog liefde in, niettegenstaende de ondankbare haer voor eene andere verstooten had.

Maer Daems was geen wraekzuchtig mensch, dit heeft de lezer reeds genoeg gezien, en nauwelyks was bovengemelde gedachte hem ingeschoten, of hy herinnerde zich insgelyks wat de oude pastoor dikwyls zegde: ‘Doe wel aen hen, die u hebben gehaet en vervolgd, en gy zult Gode aengenaem zyn.’

De grysaerd was ontwapend.

Met de belofte, dat Lysbeth na den dood van Frans, ofwel als hy buiten gevaer was, het huis zou verlaten, ging de vader heen. Hy was echter niet meer zoo beangstigd als te voren; want zyn kind scheen hem toe een engel te zyn, die in de hoede en bewarenis van den Heer stond. Vader Daems ging Hoeks voorby, die nog altyd op de bank zat met de ellebogen op de kniën rustende, en het aengezigt in de handen verbergende: ‘Arme vader!’ murmelde Daems.

De oude man verliet het huis van zyn gewezen vriend, en zegde:

‘Wat helpt hem nu al die rykdom, al die invloed, welke hy zoo eigenbaetzuchtig heeft nagejaegd! Over eenige jaren beneed de kleine ossenboer het geluk, de welvaart, het ambt aen den ryken Daems, en nu hy dit alles bekomen heeft, treft het ongeluk hem van alle kanten. Neen, neen! de oude Daems wil zyne armoede, met den rykdom van Hoeks niet verwisselen!

Terwyl de brave man het dorp verlaet, zullen wy nog eenige oogenblikken in het huis van den schepene vertoeven, en wel aen het ziekbed van Frans.

De jongman, korts geleden nog zoo blozend en gezond, lag

reeds bleek en afgeteerd op zyne legerstede. Met een kloppend hart had hy de stem van den ouden Daems aen de kamerdeur gehoord, en toen Lysbeth weêr binnen trad en by het bed op den stoel neêrzakte, zegde hy:

‘Lysbeth, dat was uw vader.....

- Ja, hy wilde my dit huis doen verlaten, omdat de ziekte welke er heerscht, zoo wreed is.

- Och, hy heeft gelyk... Daarby wy zyn niet waerdig, dat gy ons zoo liefderyk verzorgt. De Hoeksen hebben de Daemsen slecht behandeld, en niettemin zyt gy hier de liefdadige engel aen ieder doodsbed geweest.

Het meisje antwoordde niet; maer weende verborgene tranen.

‘En ik dan? .... Ach, Lysbeth ik ben de pligtigste van allen. Ik heb myn woord en myne beloften jegens u verbroken; ik heb vergeten dat gy vroeger den zoon van den armen ossenboer niet verstooten hebt, en nu deze wat welvaert bekwam, heeft hy integendeel de vriendin zyner jeugd onbarmhartig van zich weggejaegd.....

- Frans! zóó moogt gy niet meer spreken.

- Lysbeth! het is de hoovaerdy, welke my oog en hart heeft bedorven. Onze welvaert heeft my een oogenblik doen vergeten, wat ik geweest ben..... En toen dat koningschap der Gilde! .... Och, Lysbeth, ik dacht dat de dochter des burgemeesters zelfs niet meer goed genoeg voor my was. O, die hoovaerdy! die hoovaerdy! ....

En de zieke liet by dien smartelyken uitroep, het afgebeulde

hoofd naer de borst zakken; hy gevoelde diep het ongelyk, dat hy het arme meisje had aengedaen.

‘Het is de straf van God! ging hy voort. De Hoeksen hebben hunne vrienden miskend, vertrap, vervolgd; zy hebben eene weduwe van gebrek laten sterven; zy hebben hun bloed, de arme en verlatene kinderen, verstooten en weggejaegd; zy hebben weduwaer en wees van hun laetste bed beroofd - dat kon niet straffeloos blyven, en ik zie de hand Gods in deze ziekte, welke ons huis alléén in gansch het dorp treft.....

- Spreek zoo niet, Frans! stamelde de maegd, verschrikt over den toon, waerop deze woorden uitgesproken werden.

De jonge boer zweeg geruimen tyd, overmand door diepe smart.

‘Lysbeth, vergeeft gy my het kwaed dat ik u heb aengedaen? hervatte de jongeling eindelyk, op een bangen en flauwen toon.

Er suiselden eenige woorden over de lippen van het meisje, welke eene zoete vertroosting in het hart van den zieke moesten storten; want er kwam een glimlach over de bleeke lippen van Frans zweven, en hy sloot zacht de oogen, om kort daarna in een weldoenden slaep te vervallen.

Het lamplicht was des avonds pas ontstoken, of de oude Hoeks werd in de ziekenkamer geroepen. De voorzegging van Lysbeth, dat het einde van den Koning der Gilde naby was, werd bewaerheid. Toen Hoeks binnentrad, liep hem eene koude siddering over het lyf. De hevige koorts had zynen

zoon van het verstand beroofd; zyne oogen stonden, met eene zinnelooze uitdrukking, in hunne holten! Hy zat in het bed, en sloeg wild zyne magere handen in het rond.

‘Zy komt! riep hy vervaerlyk uit; zy komt! Ik voel reeds hare yskoude hand hier - hier myn hart omvatten..... De Koning, de Koning der Gilde, met zynen door bloemen en pluimen versierden hoed; met zyne zilveren schilden..... Uit den weg; de viool klinkt; de dans begint..... Uit den weg! .... Ik ben de Koning! .... - en hy lachte akelig.

De jonge vrouw Hoeks lag vóór het bed geknield; Beth trachtte te vergeefs den ongelukkige te doen bedaren, en de oude Hoeks, tegen den wand als het ware vastgenageld, zag met ontstelde blikken naer het flauw verlichte doodsbed, terwyl elk der woorden als een verwyf in zyn hart weêrklonk.

‘Hoovaerdy! gilde de zieke voort; gy hebt myn hart bedrogen en misleid.... De bloemen en pluimen vallen neêr en worden grafwormen; de zilveren schilden zyn doodshoofden..... Vader, vader! hoort gy uwe hongerige zuster niet smeeken? .... Zy bidt u voor hare kinderen..... Stuit uw oor niet voor de kermende kinderstemmen..... Plunder het goed niet van den armen Daems..... Ha, wat is dat? .... Zie, onze koeijen liggen altemaël dood in den stal..... Onze paerden sterven..... Onze oogst brandt..... Ons huis valt in puinen..... Erbarming, erbarming, o, myn God! ....

De ylende viel op zyne hoofdpeuluw terug, en kermde als een gemartelde. Het was verschrikkelyk om te zien, en nog verschrikkelyker om te hooren. Hoeks had als zyn vonnis

uit den mond zyns zoons vernomen. Dat ook waren de laetste woorden van den stervende geweest; want toen Lysbeth het hoofd van den zieke wilde opligten, viel het magteloos terug - Frans Hoeks was onder de laetste krachts-inspanning bezweken.....

Ten derde male, in weinige weken, bleven des morgens de vensters van het huis van Hoeks gesloten, ten teeken dat er een lyk in dat huis lag..... De doodsklok bromde droevig door het dorp heen, en de geburen maekten een nieuw graf op het eenzame kerkhof, naest de twee laetste graven.

Twee dagen na den dood was er eene plegtige lykdienst. De Gilde, met vaendel en trom door het rouwfloers overdekt, maekte meê den stoet uit, toen haer Koning ter aerde besteld werd. Op het zwarte baerkleed, met wit kruis, hingen de zilveren schilden van het kortstondige koningschap, hetwelk het hart van den jongen man zóó wreed misleid en bedrogen had.

Hoeks en de weduwe gingen met gebogen hoofd en wankelend achter de lykbaer, en van verre volgde de arme Lysbeth.

Laet ons het huis van den schepene verlaten, waer, op den avond van het afsterven, de wanhoop en de bange schrik heerschten, en een oogenblik adem gaen scheppen in de hut aen den Boschkant. Jan Snork had zyne ronde vergeten, om in de hut van Jeurie te vertoeven, en naermate hy zich dáér bevond, kreeg hy ook weêr moed om aen eene dringende behoeften toe te geven: namelyk aen het liegen.

'A propos! .... Ja, ja! het is niet pluis by de Hoeksen! zegde

hy, op het oogenblik dat wy binnen treden. Denkt gy, Jeurie, dat dit zoo maer natuerlyk is? .... Ik niet, en men spreekt niet zonder reden van eene booze hand, die.....

- Van eene booze hand? liet Jeurie er bevend op volgen en zag om, alsof hy vreesde den eenen of anderen witten geest in zyne nabyheid te zien. Jeurie maekte een kruis en Jan Snork haestte zich het goede voorbeeld te volgen.

- Wat ziet ge? vroeg Snork bleek als een doode.

- Niets, niets! .... Wat zou ik zien? .... Nu, wat weet gy van de booze hand?

- Niets... Men zegt, dat men wonderlyke dingen in de punten van het bed der kinderen Hoeks gevonden heeft. Al de pluimen waren tot roozen in-een gedraeid, en in het midden van het bed lag een krans van strooibloemen.

Jeurie knikte bedenkelyk.

‘Ja, ja! ik geloof ook, dat daer iets wonderlyks omgaet.

- Nu, *ik* weet het zeker! ging Snork op geheimzinnigen toon voort. Laetst, op eenen nacht.....

De deur der hut kraekte geweldig op dat oogenblik.

‘Wat is dat? viel Snork zich-zelfen in de reden, en beefde over heel zyn ligchaem.

My dacht dat ik iets hoorde!

Jeurie hield den adem in.

‘t Ware beter Jeurie, jongen! dat wy maer niets zegden.

- Waerom? .... Het is de wind die de deur doet kraken. Wy zeggen immers geen kwaed, en wy zyn Christen-menschen!

- Nu op zekeren keer, 't was kort na het huwelyk van Frans, stond ik om middernacht voor het venster van myn

huis. De klok sloeg juist twaelf malen. De maen scheen zoo helder, alsof het klaer-lichte dag geweest ware. By den vyfden slag, neen, 't was by den zesden, zag ik een witten geest.....

De gebroken glasruiten van de hut ratelden akelig; Snork hield andermael op, en zag Jeurie beduidend aen.

't Is de regen maer! zegde de dwerg.

- Ik zag dan, ging de veldwachter voort, een witten geest, die het huis van Hoeks naderde, en Jeurie, jongen! ik heb het gezien zoo als ik nu dat vuer voor myne oogen zie - hy schreef, met zyn gloeienden vinger, een kruis op de deur van het huis van Hoeks.....

Jeurie rilde gelyk de klapperende ruiten, die gedurig door den wind bewogen werden.

'Een geest! morde Jeurie, en Snork knikte toestemmend.

- En had hy horens? hervatte de dwerg.

- Gelyk een os?

- En een staert?

- Ja, maer die had hy voorzigtig onder zyn wit kleed opgebonden. Jeurie, jongen! myn hart werd koud toen ik het zag. Ik heb my wel gewacht er een woord aen iemand van te zeggen; maer wat ik u zeg is de waarheid. De klok hield op met slaen, de geest verdween en..... en ik greep mynen sabel.....

- Hoe gy durfdet?

- Ja, ik durfde. Ik greep mynen sabel; ik bond my een kruis op den rug, en stak een gewyden palmtak voor in myn

knoopsgat, en zoo ging ik regt naer de plaets; waer ik den witten geest gezien en hem het kruis op de deur had zien schryven.....

- En wat vindt gy daer? onderbrak Jeurie haestig.

- Niets! ....

De veldwachter was te vreden over de vinding van zynen roman. Altyd was het waer, dat hy den avond waervan hy sprak, zeer laet en zwaer geladen uit *den Bonten Os* was terug gekeerd, en hy van iets dergelyks gedroomd had. Zeker was het echter, dat hem nooit het koud zweet sterker was uitgebroken, dan in dien akeligen droom.

‘En zoudt gy denken, Snork, dat dit die schrikkelyke ziekte heeft ten gevolge gehad?

- Ja, ja! dat is ongetwyfeld. De twee kinderen zyn gestorven aen eene kwael, die niemand kende; Frans ligt nu te bed, en wie weet.....

- Hy is reeds dood! sprak eene sombere stem, in de donkere hut. Op dat oogenblik joeg de wind loeiend door de toppen der boomen, en huilde klagend in de enge schouw. De regen kletterde akelig tegen de gebrokene ruiten; het flauwe lamplicht werd plotseling uitgeblazen; een yselyke rook sloeg uit de schouw naer beneden, vervulde de hut en omhulde geheel het vuer.

Wat Jeurie deed, konden wy in den donkere niet bespeuren; maer Jan Snork was op zyne kniën gezakt, als om al de onder- en bovenaerdsche geesten te verbidden. Toen het vuer zynen glans weêr door de hut wierp, bemerkte men den ouden

Daems, die in het midden van het huis stond, het hoofd mismoedig naer de borst gezakt.

‘Ha! zyt gy het Daems? stotterde de veldwachter verlegen, en met een gedwongen lach. Gy zegt, ging hy voort, terwyl hy zich oprigtte; gy zegt dat Frans Hoeks reeds dood is? ....

- Ja, mompelde de grysaerd, en men zegt er by in het dorp, dat hy als een razende gestorven is, die zynen armen vader vervloekt en verwenscht heeft!

Dat was genoeg gezegd, om Jeurie en zelfs den veldwachter, in hunne gedachten aen toovery te versterken. Voor Jeurie vooral was er geen oogenblik meer aen te twyfelen.

Wanneer toch zal die blinddoek eens van het oog des volks wegvallen? Wanneer zal men eens, met een gerust hart, met een helder oog datgene beschouwen en onderzoeken, wat ons in den beginne onnatuerlyk voorkomt? Wanneer zal men de godslastering niet meer begaen te gelooven, dat God zyne geesels om ons te straffen, in de handen geeft van een boozen geest? .... Alleen het grondig en deugdelyk onderwys, in elken stand der zamenleving en in wyze evenredigheid verspreid, zal allengs de nevelen doen verdwynen, die de verstandelykheid des volks nog overdekken.

In iederen stand, zoo wel in de dorpen als in de steden, vindt men het bygeloof nog altyd ingeworteld, en terwyl de eenvoudige dorpeling in de Kempen nog gelooft aen de booze hand, aen heksen en kollen, aen den kattendans en aen spooken, gelooft gy, mevrouw, misschien aen de kaertleggerij, aen het horoskoop, aen de dansende en sprekende tafels.

Is het eene het andere niet waard?

Daems zette zich naby het vuer. Het gesprek werd slechts met veel moeite en zeer afgebroken voortgezet, omdat ieder den loop zyner eigene gedachte volgde: Jeurie dacht aen den dood van den Koning der Gilde; Daems mymerde weêr onrustig aen zyn kind, dat in zoo groot gevaer verkeerde, en Jan Snork, bang van zyne eigene schaduw, had wel eene kroon gegeven, als hy den weg naer het dorp niet had moeten afleggen.

Dat echter moest gebeuren. Nooit was de held van den keizerlyken pypenkop zoo bang geweest. In iederen boom zag hy een zwarten geest, die tartend voor hem stond en hem eene dreigende vuist toestak; in iedere plek water meende hy een wit spook te zien, dat hem lag af te wachten; ieder licht dat hy in de verte zag flikkeren, was voor hem eene ongedoopte ziel, een dwaellicht of stalkaers.

Eens had hy iets achter zich gehoord: het rammelde en kletterde alsof het de ketting eens duivels was. De held van den keizerlyken pypenkop zette het op een loopen, tot dat hy bemerkte dat het rammelen voortkwam - van zynen sabel. Dan weêr was er iets ratelend en als het ware spotlagchend, langs zyne oogen en kittelend over zynen neus komen spartelen. Jan Snork sprong eenige stappen achteruit, liet zich een banger kreet ontvallen en het was - een dor eikenblad, dat uit eenen boom viel.

Na de marteling van een uer lang, kwam de dappere veldwachter in het dorp aen.

VI.

De drie graven van de kinderen Hoeks waren de laetsten, die er op het kerkhof gedolven waren: de twee eerste waren, als zynde de begravenen ongehuwd, met palm en bloemen versierd; dat van Frans was enkel eene lange en naekte verhevenheid van vale aerde, zonder loover en zonder bloemen.

Toen men echter, den dag na de begrafenis ter vroegmis ging, lagen er eenige frissche roozen op die armoedige graftombe verspreid. Gewis had de band der liefde dit offer aen den afgestorvene gebragt. Wie was die liefderyke engel geweest? Dat blyft ons een eeuwig geheim.

Wat was het huis by Hoeks toch ledig en doodsch, nadat de dry kinderen naer het kerkhof gedragen waren! De oude Hoeks was er diep neêrslagtig over. Soms uit eene lange mymering opschietende, of plotseling buiten de wooning

tredende, riep hy eenen der beminde namen van die, welke reeds onder de aerde van het kerkhof sliepen; want hy vergat dat zy niet meer in leven waren. Dan herinnerde hy zich eensklaps ook de bange wezenlykheid, en wanhopig sloeg hy zich met de vuist voor het hoofd.

Lysbeth was bleek en afgemat. Dagen en nachten had zy aen het ziekbed der kinderen doorgebracht, en dikwyls zich niet dan met groote moeite staende gehouden. De dood van Frans had haer daerenboven zwaer getroffen, en was het wel te verwonderen, dat dit vermoeide hoofd naer de borst zeeg, dat die magtelooze handen een steunsel zochten; dat dit afgetobde lyf eindelyk op het ziekbed neêrstortte!

De schepene Hoeks, de hardvochtige en eigenbaetzuchtige man, had dit met schrik gezien. Hy had gewild, dat de arme Lysbeth zyn huis hadde verlaten, om elders te gaen sterven, zooals de wreedaerd zegde. De jonge weduwe was van hetzelfde gevoelen, en Jan Snork werd naer de hut van den Boschkant gezonden om er de tyding te brengen, dat Daems zyne zieke dochter moest komen weghalen.

Dat was dan het loon voor het smartelyke zwoegen en nachtwaken! Dat was dan de belooning voor de liefde en de vertroosting, die zy in het hart der zieke kinderen had gestort, en die haer allen op hun sterfbed als een engel gezegend hadden! Maer dat gevoelde Hoeks niet. Hy beschouwde Lysbeth integendeel als de geest des ongeluks in zyn huis; hy had haer zelfs meer dan eens als de vrywillige oorzaak van zyne huiselyke rampen, als..... de booze hand beschouwd.

Als er eene bom in het midden der hut van Jeurie gevallen en gebersten was, zy had er voorzeker zoo veel verslagenheid niet te weeg gebragt, als toen er het nieuws van den veldwachter gehoord werd.

Jeurie liet ongehinderd zyne tranen vloeijen; Jan Snork wischte gedurig zyne oogen af; Daems wilde te vergeefs zyn lyden bedwingen; maer men zag het wel, het was eindeloos diep. Na de ontboezeming van de eerste smart werd de vraeg opgeworpen, hoe men Lysbeth uit het dorp naer den Boschkant voeren zou. De denkbeelden waren verdeeld: eene kar bezat men niet; de kruitwagen was versleten en daerenboven de zieke zou het geweldige schokken niet verdragen, en men moest zich by de draegberrie bepalen.

Stilzwygend plaetste men dan ook het harde varenbed en wat deksel op de berrie; de oude Daems maekte, van de eenige koord die men bezat, twee draegbanden, reikte er eenen aen Jeurie over - en terwyl Jan Snork een tegen-overgestelden weg insloeg, gingen de twee arme menschen zwygend den weg op naer het dorp, om de doodzieke Lysbeth te halen; men draefde eerder dan men ging.

In die vlugge vaert bereikten zy al spoedig het dorp. Aen de pastory trad juist de oude pastoor buiten, en zag verwonderd naer den zonderlingen optogt. De goede herder kwam nader en vroeg er de reden van. De oude Daems vertelde al snikkend het geval, en de pastoor was droevig aengedaen over de handelwys van Hoeks. Na een oogenblik peinzens zegde hy: 'Ik zal u vergezellen.'

Men kwam aen het huis van den schrok. De priester alleen trad binnen; hy had zulks gewild, al brandde de vader dan ook van ongeduld om zyn kind te mogen zien. Op de vraeg van den pastoor geleidde hem Lena, de weduwe, schoorvoetend op een laeg en donker zolderkamerke, waer de zieke Lysbeth was neêrgelegd. Het was daer niet alleen donker, maer er was zelfs gebrek aen gezonde lucht, en men mogt met reden vreezen, dat de ongelukkige er zou verstikt zyn. De toehoorigheden kon de grysaerd niet zien; maer deze moesten zeker in evenredigheid zyn. Het hart van den liefdadigen man bloedde van medelyden, en dit vergrootte nog aenzienlyk, toen zyne lange ondervinding, in wat ziekten betrof, hem overtuigde dat Lysbeth veel te krank was om overgevoerd te worden. De priester had zich zelden of nooit in de zwaerte eener ziekte bedrogen: sinds veertig jaren had hy aen ieder doodsbed gestaen, de misvormde wezenstrekken, de doodskleur of de verzwakte stem des lyders gade geslagen - en zulke ondervinding is zeker eene strenge leermeesteresse.

Met een pynlyk jagend hart, verliet de pastoor het ellendig vertrek. In de algemeene huiskamer ontmoette hy Hoeks, en zag hem met een verwytenden blik aen.

‘Hoeks, sprak hy, ik beef voor u; want gy doet groot onregt in het oog van den Heer.

De oude man stond als verpletterd.

‘Waerom laet gy de arme Lysbeth Daems daer als een vergeten en verstooten wezen in een afzigtelyk hol liggen?’

Weet gy dan niet meer, dat zy dag en nacht aen de sponde uwer kinderen gewaekt heeft: dat deze haer aenzagen als een engel van God gezonden? .... En tot loon van die weldaden behandelt gy de verlatene als een wanschepel, als eene melaetsche. Neen, neen! ik kan u niet meer toeroepen met den Evangelist: ‘Vrede zy dezen huize! ....’ Hoeks, de ondankbaerheid is een yselyk kwaed in de oogen des Heeren, en terwyl gy die arme maegd vertrappt en versmaedt, moet God haer troostend toefluisteren: ‘Die u versmaedt, myn kind, versmaedt My!’

- Mynheer de pastoor! mompelde Hoeks.

- Zoek geene uitvlugten, Hoeks. Uw handel en wandel is berispelyk. In plaets van dien weldoenden engel te verstooten en den gryzen vader te dwingen haer op eene ellendige berrie, aen een zekeren dood bloot te stellen, moest gy haer integendeel troosten en verzorgen. O vrees, grysaerd, die welhaest voor den regterstoel van God zult verschynen, dat de Heer u zegge: ‘Want ik ben hongerig geweest, en gy hebt my niet te eten gegeven; ik heb dorst gehad en gy hebt my niet te drinken gegeven; ik was een pelgrim, en gy hebt my niet geherbergd; naekt, en gy hebt my niet bedekt; ik was ziek en gy hebt my niet bezocht.’

- Maer die vrouw, mynheer pastoor, houdt de ziekte in myn huis! onderbrak Hoeks.

- Neen, neen; die ziekte ligt niet besloten in den wil der menschen; het is de wil van Hierboven! zegde de herder, en stak den vinger in de hoogte.

Hoeks scheen een oogenblik besluiteloos.

‘Dat zy blyve! zegde de ongevoelige man ten laetste; maer wy kunnen haer niet verzorgen.

- Des te erger voor u! liet de pastoor er op volgen; want wat gy den arme weigert, dat weigert gy den Heer, en hy zal met regt u tot de vermaledyding verwyzen.

- Och, Hoeks! klonk de bevende stem van den armen Daems, die middelerwyl vreesachtig was binnen getreden; laet my zelve myn kind verzorgen, als ik het niet mag vervoeren.

- Ik heb er niets tegen! antwoordde de schepene, met eene bedwongene barschheid; maer men zag genoeg dat hy slechts moeiljelyk voor den indruk, dien de woorden des pastoors op hem gemaekt hadden, toegaf. Daems gaf er echter geen acht op; want na eene enkele aenduiding van den pastoor, vloog hy den trap op en stortte, tastend, voor het bed van zyn ziek kind neêr.

‘Lysbeth, Lysbeth! kermde de ongelukkige grysaerd.

- Vader! antwoordde eene flauwe stem, en de handen der zieke zochten die van den braven man.

- Och, het was onvoorzigtig hier te willen blyven! ging de vader voort. Gy hadt my moeten vergezellen, toen ik u naer de hut van Jeurie wilde geleiden.

- De arme Frans leed zoo veel! mompelde de zieke.

- Ja, maer nu lydt uw vader nog veel meer, en als gy eens stierft aen die ziekte, Lysbeth..... Zonder u zou het leven my een verpletterende last zyn.....

- God zal my sparen, murmelde eene stem, en een diepe zucht ontvlood aen de benauwde borst van Lysbeth.

- Kind, zegde de oude man na eene poos; kon ik uw aengezigt nog eens zien; maer het is hier zoo donker. Heeft uw meester dan den ellendigsten hoek van zyn huis uitgekozen, om u neêr te leggen?

De handen des grysaerds raekten het aengezigt der zieke aen.

‘Lysbeth zeg dat ik my bedrieg, en dat gy nog altyd die ronde wangen hebt, welke ik zoo dikwyls zoende, toen gy nog een kind waert..... Wat zyn uwe wangen, wat is u voorhoofd beenderig.....

De hand des grysaerds had hem niet bedrogen. Op de bleeke lippen, op de holle kaken, in de matte oogen der zieke lag de bange toekomst - de dood te lezen.

‘Och, het is niets! had het meisje geantwoord. De vermoeidheid..... niets dan dat. Nog eenige dagen en ik zal weêr genezen zyn; dan ga ik meê naer den Boschkant..... Het moet er schoon zyn, nu het zomer is..... De boomen, de heesters, de bloemen, de zandheuvels, de warme zon - en dan die edelmoedige Jeurie.....

- O ja, wel edelmoedig! nokte de vader. Als hy eens kon komen, die brave jongen! .... Hy staet buiten te wachten met de berrie, om u naer den Boschkant over te brengen..... Maer nu moet gy hier blyven, voegde Daems er by; ach, de pastoor heeft misschien ongelyk dit zoo te willen!

Lysbeth scheen naer die laetste woorden niet te luisteren.

‘Ja, onderbrak zy flauw; ja, laet Jeurie eens hier komen. Ik moet hem hartelyk bedanken!

De vader rigtte zich op, en eene poos nadien stond de dwerg aen de donkere legersteê. Hy ook zag niets; maer hy hoorde, en als er een geheimzinnige engel uit de duisternis tot hem gesproken had, zou hy niet dieper getroffen zyn geweest.

‘Jeurie, gy zyt een braef mensch, zegde de stem zacht en langzaam; God zal u loonen voor het goede dat gy den armen Daems hebt gedaen. Toen anderen hem vervolgden, hebt gy hem geholpen en hem uw eenigsten schat gegeven; toen hy smartelyk leed, kwaemt gy hem troosten; toen hy geen dak meer had, bragt gy hem in uwe hut; toen hy geen brood meer bezat, hebt gy het weinige brood dat gy hadt, in twee gebroken. God loone u, Jeurie!

Op dat oogenblik zag de dwerg, in de flauwe schemering, eene witte schimachtige hand zich naer hem uitstrekken. Met eene koortsachtige beving greep de arme jongen dezelve vast, en bragt ze dankbaer aen de lippen.

Hy had een gouden hart, die Jeurie. Jammer! dat hart werd niet begrepen, of liever het kon niet begrepen worden, zoo geheimzinnig hield hy de fynste gevoelens voor een ieder verborgen. Had hy op dat oogenblik zyn leven mogen geven voor het leven van Lysbeth, hy had het zeker gedaen!

Jeurie vond geen antwoord op hetgeen Lysbeth gezegd had; doch die kus was inderdaed welsprekend geweest. Weenend, maer zonder iets te zeggen, verliet de dwerg het ellendige vertrekje. Daems vergezelde hem en beiden sloegen, even

zoals zy gekomen waren, den weg in naer de hut aen den Boschkant.

Gelyk de onbarmhartige man het gezegd had, werd aen de arme Lysbeth geene verzorging gegeven. Zy lag daer alleen, en men bragt haer soms, in uren lang, zelfs geenen droppel water om haren brandenden dorst te lesschen. Geen geneesheer kwam raedgevend aen hare sponde neêrzitten; geene bevriende stem klonk haer troostend toe. Maer toen de avond gevallen en het dagwerk volbragt was, kwam de oude Daems zelve terug, om aen het bed van zyn eenig kind te waken. Daertoe was zeker veel moed noodig, maer al had hy dan ook gansch den dag gearbeid, gezwoegd zelfs; al verlangden zyne vermoeide ledematen naer rust en slaep - zyne dochter was hem het dierbaerste van alles, en Daems offerde zich gaerne aen haer welzyn op.

Iederen dag als de zon haren eersten gloed door de grauwe wolken boorde, verliet de grysaerd met een bekommerd gemoed de zieke, om des avonds, als de maen haer zilverig licht over het dorpke goot, naer het huis van Hoeks terug te keeren. Ja, wy mogen het herhalen, wat al moed en kracht was er noodig, om zich in die rusteloosheid staende te houden!

Lysbeth van haren kant klaegde nooit over de verlatenheid, waerin zy gelaten werd; zy droeg haer lot geduldig, en hoewel zy haren vader eene spoedige genezing voorspiegelde en hem vleide met het geluk, in het bosch te komen wonen, dacht zy heimelyk aen het graf, aen de laetste rustplaets op het kerkhof.

‘Neen! ik zal het bosch, met zyne boomen en bloemen, niet meer terug zien! murmelde zy in hare eenzaamheid..... Ach, kon de zon en haer gouden gloed nog eens tot hier doordringen; maer het is en blyft hier byna altyd stik donkere nacht. Konde ik het aengezigt van myn armen vader nog eens aenschouwen; zien of hy veel lydt, of zyne haren niet witter worden in het ongeluk, of er geene groote tranen in zyne oogen glinsteren..... Hoeks, meester, geef aen de arme dienstmaegd een kleinen strael van het daglicht daer buiten, een enkelen drop van den malschen regen, dien ik meen uit den hemel te hooren vallen.....

Niemand hoorde hare stem - eene lydende stem in de woestyn.

Het was op den vierden avond dat de arme Daems, wankelend van vermoeijenis, de hut van Jeurie verliet, om by zyne dochter te gaen waken. Gaerne had de dwerg dien last op zich willen nemen; maer voor al het goud der aerde had Daems dat geluk niet afgestaen. De grysaerd bereikte wel is waer het huis van Hoeks; maer zeker is het, dat hy een uer langer aen den afstand besteed had, dan wel vroeger. Des morgens was de zieke veel beter. ‘Morgen misschien, dacht de gewezene schepene, voer ik myn kind naer den Boschkant.’

De zon was reeds geheel in een oranjekleurigen gloed verdwenen; het maenlicht blonk reeds geheimzinnig op toren, kerk en hoeve, toen Daems naby het huis kwam. Er heerschte eene buitengewoone beweging, iets onverklaerbaers, hetwelk den ouden man het hart onstuimig deed jagen.

Hy had eene zwarte mannen-gestalte de huisdeur zien uitkomen, een even zwart voorwerp achter zich slepende. Een akelig gegil had te gelyker tyd uit het huis van Hoeks geklonken; bliksem-snel was de zwarte gestalte verdwenen, en werd de hoevedeur klapperend toegeslagen.

Een schrikkelyk voor gevoel sneed den ouden vader door het hart. Gejaegd snelde hy toe; maer deinsde eensklaps sidderend achteruit.....

Dáér, onder den grooten kastanje-boom, door welks loover de maen haer fantastisch licht wierp, daer stond eene geopende doodkist..... Uit de doodlakens, die deels over de randen hingen, kwamen de bleeke handen van Lysbeth te voorschyn.

Lysbeth was dood.

Toen men het lyk in de doodkist had neêrgelegd, was de schrok, wankelend en met een bevreesd hart, nader gekomen. Hy zag, het lamplicht in de hand houdende, het bleeke en afgeteerde wezen der maegd; maer rond hare lippen was een trek zichtbaer, die een ieder overtuigen moest, dat zy met eenen zoeten glimlach de eeuwige rust was ingegaen. Misschien had zy, in dat laetste en verheven oogenblik, reeds in de verte den blanken engel des Heeren gezien, die haer te gemoet vloog, om met haer op te stygen tot boven aen den troon des Vaders - en zy had hem toegelagchen.

Voor Hoeks echter bragt de glimlach, op dat doode wezen, eene pynlyke gewaerwording te weeg, en toen hy alleen was en het hoofd in de hand rustend te staren zat, begon hy denzelve te ontleden. O, wat was hy akelig in zyne oogen! Wat

al nydigs en tartends, lag er niet in te lezen! Het was als spotte die lach met de rampen, die het huis van Hoeks getroffen hadden. Overal zag hy het doodshoofd van Beth Daems, met dien schrikkelijken glimlach, en plotseling zynen moed verzamelende, greep hy de armoedige kist vast en sleepte haer, met nog jeugdige kracht, ten huize uit.

Hoeks dacht zich alzo van die yselyke gewetenswroeging te ontslaen. Te vergeefs! men kan zich-zelven niet ontvlugten.....

Vader Daems sprak geen woord; maer hy zakte by de lykkist neder, en eene onbeschryfelyke smart maekte zich van hem meester. De arme man weende, kuste de handen en het aenzigt van Lysbeth, of verborg zyn gelaet in het doodlaken. Ach! zoo wreed behandeld in het leven, zoo wraekroepend behandeld na den dood! ....

Een aenzienlyk deel van den avond bleven de grysaerd en het kind in denzelfden toestand. Jan Snork, had uit zyn venster wel iets zonderlings gezien en gehoord aen het huis van Hoeks; maer de held van den keizerlyken pypenkop had het deksel over het hoofd getrokken, en lag onder de dekens angstig te zweeten. Ook toen er een hevige klop op het venster kwam, dacht hy dat zyn hart uit zyn ligchaem sprong; hy stelde zich gerust, toen hy echter de stem van Jeurie hoorde.

Buiten gekomen zag hy de burenen allen te been; zy zaten in den maneschyn, onder den breeden kastanjeboom en rondom de doodkist van Lysbeth, op de kniën.

De oude pastoor stond regt tusschen de biddende menigte, in dien onmetelyken tempel der natuer. De stem van den gryzen herder was diep ontroerd, en toen hy in de gebeden der dooden zegde: ‘Gelukkig zy, die in den Heere sterven; want zy rusten reeds uit van hunnen arbeid, en hunne goede werken volgen hen!’ stroomden hem tranen over de gerimpelde wangen. Hy dacht aen haer, wier leven met zooveel deugden was opgeluisterd geworden.

Treffende lykdienst voor de arme martelares! Het maenlicht is de doodslamp voor de afgestorvene; de millioenen starren, die aen den effen, blauwen hemel glansen, vervangen het menigvuldige waslicht; de wind die zacht door de kruinen der boomen suist, is als een geheimzinnige lykgezang, en tot doodenkrans schudt de kastanjeboom, de blanke bloemen van zyne pyramidale trossen op de lykkist neêr.

Jeurie knielde op eenige stappen van de doodkist. Hy weende aenhoudend, en nu de geliefde van zyn hart niet meer aen de aerde behoorde, en hare ziel uit de hemelen de harten der aanwezigen doorzag, moet zy voorzeker dat heilig en verborgen gevoel in dat van Jeurie ontwaerd hebben; zy moet daerenboven gezien hebben, hoeveel liefde en achting zy in het dorp had achtergelaten.

Jan Snork had, in het byzyn van al die bureu, den moed om eenen gewigtigen last, krachtens de wet, ten uitvoer te brengen. Het was den onbarmhartigen Hoeks te dwingen, de lykkist weêr in zyne wooning te nemen. Niets, noch de bedreiging van de wet, noch de sabel van den veldwachter,

noch de zachte, maer toch verwyttende woorden van den pastoor, konden den geheimzinnigen schrik van Hoeks verdryven. Toen men met geweld de deur opende, waerop Jan Snork ten teeken van zynen moed, twee of drie kerven met zynen sabel had gekapt, verliet Hoeks zyne wooning langs de achterdeur, en men zag hem als een spook over den akker vlugten, regt naer het huis van den wagenmaker.

De pastoor zag het:

‘Zie, sprak hy tot de dorpelingen; de ongelukkige wordt vervolgd door den schrik, die hem zyn slecht geweten veroorzaekt. Hy is als Kaïn, die zynen broeder had gedood; als Judas, die zynen oppersten Meester had verkocht. Bidt, bidt voor hem, opdat hy terugkeere tot het goede, en boete doe over zyne zonden.....’

Het huis van Hoeks was ledig; knechten en dienstmeiden hadden het sedert lang ontvlugt; de weduwe was naer het huis haers vaders terug gekeerd; Hoeks was hetzelfde nu ontloopen - niemand was er thans aenwezig dan pachter Daems, Jeurie en de veldwachter, die echter liever honderd uren van daer had wenschen te zyn - en dan op eenige stoelen stond de kist, met een wit laken overdekt.

Daems zat by de lykkist; maer zyne stomme smart bleef duren. Slechts eens had hy het hoofd opgeligt en de armen uitslaende, met eene hartscheurende stem, geroepen: ‘Lysbeth! Lysbeth! ....’ en daarna weêr in zyne vorige houding terugvallende, had hy gemurmeld: ‘Uw wil geschiede, o myn God’

Nooit hadden de buermeisjes een graf schooner versierd, dan dat van de martelaresse: ieder had om stryd palm-loof, bloemen en gekleurd papier geschonken.

Op den dag der begrafenis ging niemand achter het lyk, dan Daems, Jeurie en de veldwachter - die wel verschrikkelyk bang was; maer eigenlyk toch een goed hart mogt genoemd worden. By deze bemerkte men de twee weeskinderen, die de overledene eens zoo liefderyk aen den hongerdood had onttrokken. Dat was heel de lykstoet van Beth Daems! Hy was klein; maer hy bestond uit harten, gelyk er weinigen te vinden zyn; brave en edelmoedige harten, die wisten en begrepen wat kostbaer offer de dood, hun in Beth Daems ontrukkt had.

Toen het graf gesloten was, toen de buermeisjes er den palm hadden opgeplant, toen de dry persoonen, in rouwmantels, drie keeren biddend rond het graf gegaen waren, verliet men de stille rustplaets der dooden, waer Lysbeth sliep naest dengene, dien zy lief had gehad tot in den dood - naest Frans Hoeks.

Op het oogenblik dat de doodklok bromde en de lykdienst verkondigde, stond de oude Hoeks alleen en verlaten in zyne woning. Hy gevoelde diep, maer te laet, zyn ongerechtig leven: te beginnen aen het vertrappen zyner zuster, tot de mishandeling van het lyk van Lysbeth toe. Hy had naer de kerk willen gaen, om er met de geloovigen te bidden; maer de schaemte weêrhield den ongelukkigen grysaerd.

Toen Hoeks des avonds naer het huis van den wagenma-

ker ging om er te vernachten, moest hy langs het kerkhof komen. Het was heldere maneschyn. De oude man sidderde en versnelde zynen gang, toen hy eene kleine, zwarte gestalte langzaam rond het graf zyner gewezen dienstmeid zweven zag. Het was echter niemand anders dan Jeurie, die zyne heimelyke liefde tot na den dood voortzette, en aen het graf bidden kwam.

Dat graf was en bleef steeds het voorwerp van Jeurie's aendacht en bezorgdheid, en niemand heeft meer eerbied en liefde voor de bloemen, die er nog altyd opgroeijen, dan wel de arme dwerg.

VII.

De tyd doet veel vergeten, en zoo ook werd de gedachte aen al het gebeurde welhaest uit het geheugen der dorpsbewooners gewischt.

Weêr was het kermis; weêr teerde dat jaer de Gilde en het ging er zoo vrolyk toe in het dorpje, dat men noch op den gewezen Koning, noch op de Hoeksen, noch op de kwade hand dacht.

Jeurie was weêr, volgens onveranderlyke gewoonte, in het dorp; hy volgde, even als twee jaren te voren, de Gilde naer den schutsboom en keerde ook met haer naer de dansherberg terug, om te zien hoe de nieuwe Koning zou vereerd en ingehuldigd worden. Weêr roffelde de trommel; weêr draeide de smid bewonderenswaardig schoon het wimpel; weêr knalden de geweerschoten; maer dat alles had voor Jeurie het belang

niet meer gelyk te voren. De lezer, die in het hart van Jeurie gelezen heeft, weet waerom.

Niettemin klom hy, even als destyds, in de takken van eenen der hoogste boomen, om, over al de hoofden heen, in de danskamer te kunnen zien; doch ook weêr zag het Jan Snork en riep deze hem even barsch en dreigend toe:

‘Hola Jeurie! zit gy alweêr in de boomen der gemeente! .... O, die bessembinders vernielen en breken alles..... Kom af Jeurie, of ik zal u aen mynen sabel rygen, gelyk een lam aen een braedspit!

Jeurie gehoorzaamde op het eerste gebod; want zoo als wy gezegd hebben, het feest boezemde hem geen belang in.

‘Dat is nu twee jaren geleden, Jeurie! zegde de veldwachter, terwyl de dwerg den oud-gediende naderde; twee jaren dat Frans Hoeks, by het derde schot, den koningsvogel neêrschoot, en nu ligt de arme jongen reeds.....

De veldwachter wees beduidend naer het kerkhof.

De dwerg knikte.

‘Twee jaren geleden, dat de Hoeksen in vollen bloei en grootheid waren, en zich haest den omgang met de boeren van het dorp schaemden, en nu.....

Jeurie dacht aen Lysbeth en zuchtte diep; Jan Snork ging voort:

‘..... En nu zyn zy tot niet gekomen. Zooveel hoovaerdy, zooveel onregtvaardigheid, Jeurie, heeft God niet kunnen verdragen, en de oude pastoor zegde gisteren in het sermoon niet te vergeefs, terwyl ik zag dat zyn blik op Hoeks gevestigd

was, die voor aen de deur, onder het portael stond: ‘Hy, die zich verheft, zal vernederd worden.’ Zie, als men van den duivel spreekt, dan ziet men zynen staert.....

Jeurie zag by die woorden op; de oude Hoeks kwam inderdaed langs de dansherberg. Hy leunde op een eiken stok; zyn kleed was gehavend, zyn gelaet diep doorrimpeld en de sneeuw kon niet witter zyn, dan zyne hairen. Een klein meisje, even armoedig gekleed, was zyne geleidster en daeraen zag men onmiddelyk dat de ongelukkige blind was.

Blind? zal de lezer welligt zeggen.

Ja, wy halen hier in korte woorden de levensgeschiedenis van dien man aen. De schrikkelyke ziekte zyner kinderen had hem niet alleen veel geld gekost; maer zy had zyne boerdery doen achteruitgaen, en die achteruitgang deed zich meer dan ooit op, na den dood van Frans. De oude man was soms als door zinneloosheid getroffen, en kon geene bevelen meer geven; de vriendschap met den wagenmaker was gebroken; de jonge weduwe was, na den rouwtyd, weêr onmiddelyk hertrouwd; de knechten en dienstmeiden waren niet eerlyk; verscheidene schuldenaers betaelden niet, en Hoeks had daerby het stalen hart niet meer, om ze maer onverbiddelyk te vervolgen, gelyk in den tyd dat Daems hem geld schuldig was. Even als by dezen laetste, kreeg zyn vee de longziekte; by gebrek aen voorzorgen kwam de worm in het koren, dat hy in grooten voorraad op den zolder had liggen, en tot overmaat van ramp werd, door eigene onvoorzigtigheid, op eenen nacht zyne hoeve de prooi der vlammen.

Hoeks was arm; vrienden had hy niet en op het uer dat wy dit schryven, leeft de gewezen rykaerd nog blind en oud, en besteed door het algemeen armbestuer. Zoo vergaet de hoovaerdy en de onregtvaerdigheid der wereld!

Het kind, dat hem vergezelde, op het oogenblik dat wy hem voor de herberg ontmoeten, was het jongste der weesjes, die hy eens uit zyne deur gejaegd en brood geweigerd had, en die sinds het brood van den algemeenen armen genoten.

Terwyl het kind nieuwsgierig naer de Gilde zag, en bly en jubelend met zyn vingerken wees op al de schittering, drong de oude man hetzelfde integendeel gedurig aen om voort te gaen. Eene smartelyke uitdrukking was op zyn gelaet zichtbaer, toen hy al dat dansgewoel hoorde. De ongelukkige dacht gewis aen het verledene, en hoe pynlyk was hiervan de vergelyking met het tegenwoordige!

De omstanders zagen hem; doch zy wierpen eenen blik van verachting op den Ashaverus.

‘t Is verschrikkelyk! zegde Snork, den blinde naziende.

- Ja, de straf is zwaer! mompelde Jeurie. Weet gy, Snork, dat de blinde Hoeks onlangs vader Daems aen de kerkdeur heeft afgewacht, dat hy op de kniën is gevallen en openbaer vergiffenis heeft gevraagd.

- Dat weet ik. De oude Daems weende van aendoening; hy rigtte hem op en noemde den blinde ‘myn vriend.’

- Jammer maer, dat wat gedaen is gedaen blyft, en vader Daems nog altyd zoo smartelyk lydt om den dood van zyne dochter.

- Wat wilt gy! die is Hierboven, Jeurie - en de veldwachter wees naer den blauwen hemel. *A propos*, van zyne dochter gesproken; daer gebeuren toch al wonderlyke dingen, die wy, met ons menschelyk verstand, maer moeijelyk kunnen verstaen.

Jeurie zette de oogen wyd open; hy dacht niet anders of hy zou weêr eene dier schoone histories vernemen, zoo als die van den keizerlyken pypenkop, den *patakon* en den langen neus. Ditmael was het echter iets anders:

‘Het is niet alleen dat het graf van Lysbeth dit jaer weêr met geen graspyl is begroeid, zegde Snork: dat zou des noodig nog op eene natuerlyke wyze kunnen uitgelegd worden; maer, Jeurie, des nachts.....

- Wat wilt gy zeggen? onderbrak de bessembinder.

- Luister: het is nu achttien dagen, neen! negentien geleden, dat ik op zekeren avond laet van den Boschkant kwam. Op dien avond heb ik iets gezien, dat ik nog nooit gezien had en toch Jeurie, ik heb nog al het een en ander beleefd.

- Ja, dat weet ik; maer wat zaegt gy? viel de ongeduldige bessembinder hem in de reden.

- Ik kwam aen het kerkhof. Het was er looverstil, neen! ik hoorde iets dat in 't geheel niet natuerlyk was. Uit al de boomen, uit elke bloem, uit elken grashalm, uit den grond en uit den hemel, zelfs uit den ouden klokkentoren scheen er een zacht en schoon muziek te galmen. 't Was gelyk een orgel, neen! gelyk duizend orgels; maer zoo zacht, zoo zacht.....

Jeurie trilde van nieuwsgierigheid, en hield den adem in, om geen woord te verliezen.

‘Dan op eens werd het graf van Beth Daems licht; maer zoo licht alsof het klaren dag was.... Toen speelde dat muziek harder en schooner, en 't was of alles begon te leven..... Eensklaps berstte het graf open.....

Jeurie deinsde verschrikt achteruit.

‘Een witte geest steeg uit hetzelfde op, net zoo schoon als de engel, die in de kerk naest het tabernakel zit. Ik heb het gezien met myne eigene oogen. Die engel steeg op en altyd op met dat muziek. Hoe hooger hy ging, hoe zachter het muziek werd. Eindelyk hield alles op, en het werd donker op het kerkhof - donker als eene hel.

- En die engel? hervatte Jeurie aerzelend.

- Die ging al hooger en hooger, tot dat hy ten laetste niet grooter was dan eene star..... Ja, Jeurie, toen dacht ik aen de brave Beth Daems, die zoo wreed is gemarteld geworden, en het scheen my toe, dat zy naer den hemel ging om te bidden, opdat er voortaan nooit Hoeksen of besmettelyke ziekten meer in het dorp mogten komen.

- Och! riep Jeurie, dat is schoon! Wat al betooverende dingen krygt die Jan Snork toch te zien! - en hy voegde er spytig by: ‘en ik die nooit iets gezien heb aen het graf van Lysbeth.’

Jan Snork had al goed *à propos* te roepen; de trommel mogt roffelen; de gewerschoten der Gildebroeders knallen; de viool krassen; de dansers mogten juichen om den nieuwen

Koning - Jeurie liep over weide en akker regt naer de hut aen den Boschkant, om dat schoone visioen aen den ouden Daems te vertellen.

Deze echter zal, als naer gewoonte, met de vertelling van Jan Snork gelagchen hebben; maer toch innerlyk heeft hy kunnen zeggen: ‘Ja, myne Lysbeth was een engel van liefde en opoffering, en daerom ook mag men het *Bloemengraf* wel in eere houden.’

En nu ten slotte van myne vertelling:

Toen ik onlangs onze Kempen bezocht en het bosch, waervan wy vroeger gesproken hebben, doorwandeld had, heb ik, voor de wooning van Jeurie en vader Daems, op de bank gezeten, en de brave dwerg heeft my lang en breed over Jan Snork gesproken. Deze was toen reeds, tot groot spyt van Jeurie, naer de andere wereld geroepen, waer wy hopen, dat hy niet te veel rekening zal moeten geven over zyne keizerlyke pypenkoppen, zyne spoken en zyne *patakons*.

Jeurie heeft my nog zeer vele dingen van zynen alwetenden en alzienden vriend verteld; hy heeft my nog hoedanigheden doen kennen, die wy nog goed gevonden hebben hier te verbergen; maer die ons zullen dwingen ons nogmaels met Jan Snork bezig te houden. Wat Jeurie en Daems aenging, door vlyt en yver hebben zy de hut aen den Boschkant, in eene schoone steenen hoeve herschapien; van een deel der heide hebben zy vruchtbaer bouwland en goede weiden gemaekt;

in den stal bulken thans glimmende koeijen, hinniken twee paerden, en blaet eene talryke kudde schapen.

Het huisgezin van Jeurie is met twee persoonen vermeerderd.

My dunkt, lezeres, dat ik u glimlagchend hoor zeggen: 'Door eene vrouw en een kindje, dat geenen bult heeft gelyk de vader!' Gy vergist u. Jeurie is niet getrouwd, en ik geloof niet, dat hy dit ooit doen zal. Wat Jeurie eens beminde, bemint hy nog en wat daer buiten is, zou hem altyd vreemd blyven. Neen, het huisgezin is vermeerderd door de twee weeskinderen - de kinderen van de ongelukkige zuster van Hoeks. De jongen werkt reeds moedig, en het meisje zal welhaest eene zorgvuldige huisvrouw zyn.

In zynen ouden dag hoort vader Daems - nu God regt heeft gedaen aen wie regt toekwam, en voorspoed heeft gegeven, aen hem die het verdiende - in zynen ouden dag hoort vader Daems, nog met geluk den zang van de vogelen in het bosch; hy ziet met eenen glimlach de bloemen ontluiken, het graen op Jeuries akkers golven, de blozende vruchten in zynen boomgaerd rypen, en slechts een zucht komt uit zyne borst opwellen, als de dwerg soms verlangend zegt:

'Kon Lysbeth dat nog eens met ons bewonderen.'

EINDE.